પ્રાક્-કથન

શ્રી સિદ્ધચક્રસાહિત્યપ્રચારકસમિતિ મારફત પ્રસિદ્ધ થતા 'શ્રી સિદ્ધચક્ર' પાક્ષિકમાં આવેલ આ વચનામૃતો પૂજ્ય ગુરુદેવ આગમોદ્ધારક આચાર્યશ્રી આનંદસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજના છે તેથી તેમનો પરિચય આપવો જરૂરી છે. પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીના નામથી જૈન સમાજમાં કોઈ ભાગ્યે જ અપરિચિત હશે. જૈન સમાજના પરમ ઉપકારી શાસનના પરમ પ્રભાવક પૂ૦ ગુરુદેવશ્રીની ઓળખાણ આપવી એ બાલચેષ્ટા, કિન્તુ તક પામીને એ યુગપુરુષનુ-શાસનના ધુરંધર સૂરિપુંગવનું સ્મરણ થાય, ભક્તિ થાય એ અનુમોદનીય છે, કર્તવ્ય છે. શૈલાનાનરેશ-પ્રતિબોધક સ્વ-પર-શાસ્ત્રરહસ્યનિષ્ણાત, જ્ઞાનવૃદ્ધ, વયોવૃદ્ધ. પ્રાતઃસ્મરણીય પૂજ્યપાદ આગમોદ્ધારક આચાર્યદેવશ્રીઆનંદસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજ-એ જ શ્રી જૈનસમાજના પ્રાણાધિકવલ્લભ પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીએ તીર્થને અંગે, શાસનને અંગે, સિદ્ધાન્ત અંગે, જ્યારે જ્યારે તેવા તેવા પ્રસંગો પ્રાપ્ત થયા છે ત્યારે ત્યારે લેશ પણ વિશ્રાન્તિ વિના કોઈની પણ પરવા વિના તેઓશ્રીએ એકલે હાથે પ્રભુશાસનની અપ્રતિમ સેવાઓ બજાવી છે. એની સેવામાં જ જીવનને તન્મય બનાવ્યું છે. પ્રભુશાસનની વિજયપતાકા જ ફરકાવી છે. એમ તો તેઓશ્રીની અર્જિત સેવાઓ વિદ્યમાન છે. તેઓશ્રીનું જીવન જ સેવાના પ્રતિક સમાન છે. અનેકવિધ સેવાઓમાં આગમ-સેવા એ તેઓશ્રીનું પ્રધાનતમ આત્મીય જીવન છે. આગમના વાંચન સંશોધન પ્રકાશન આદિથી તો તેઓશ્રી શાસ્ત્રશિરોમણિ તરીકે સુપ્રસિદ્ધ હતા જ, છે જ કિન્તુ છેલ્લે

કમળના મધ્યભાગની શિખામાં અરિહંતરૂપે ચૌમુખજીની અને વચલી ૪ પાંખડીઓમાં સિદ્ધ-આચાર્ય-ઉપાધ્યાય અને સાધુની મૂર્તિઓ પધરાવવામાં આવેલી હોઈને મંડળની રચના દેદીપ્યમાન બની છે. કમળના ખૂણાઓની ચાર પાંખડીમાં દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર અને તપપદની લિપિબદ્ધ યોજના અને બાહ્ય મંડળમાં મંત્રાક્ષરો અને દેવ-દેવીઓ તેનાં નામો અને સ્થાનો સહિત કોતરવામાં આવ્યા છે. એ મંદિરની દીવાલોમાં પણ વર્તમાન ચોવીસીના ચોવીસે તીર્થંકર મહારાજાઓ સ્વ સ્વ તમામ ગણધરો સહિત અલંકૃત કરાતી આગમપટ્ટની જેમ ૨૪ પટોમાં સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા છે. અને ૧ પચ્ચીસમો પટ ભગવંત મહાવીરસ્વામી અને સુધર્માસ્વામી સહિત આગમોને પુસ્તકારૂઢ કરનાર શ્રી દેવર્દ્ધિગણિ-ક્ષમાશ્રમણ પર્યંતના બહુશ્રુત કેટલાક આચાર્ય ભગવંતો વડે અલંકૃત કરવામાં આવ્યો છે ગણધર મહારાજાઓના પટ્ટોવડે શોભિત હોવાથી જ એનું નામ સિદ્ધચક્ર-ગણધરમંદિર રાખવામાં આવ્યું છે. દીવાલોના વિશેષભાગમાં આચારાંગ-સુયગડાંગ-દશાશ્રુતસ્કંધ-દશવૈકાલિક અને ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રોની નિર્યુક્તિઓ તથા તત્ત્વાર્થસૂત્ર અને સિદ્ધ-પ્રાભૃત ગ્રંથોને આદર્શ શિલા ઉપર આરૂઢ કરાવી બિરાજમાન કરવામા આવ્યા છે. આ મંદિર પણ આગમોની નિર્યુક્તિઓ વડે અલંકૃત હોવાથી સિદ્ધચક્રગણધર જૈનાગમમંદિર કહેવાય તો અતિશયોક્તિ નથી જ.

આગમમંદિરો માટે ભરાવેલા ૯૦૦ પ્રતિમાજીઓની તથા બહારના આવેલા અન્ય પ્રતિમાજીઓ વિગેરે મળીને આશરે ૨૦૦૦ ઉપરાન્ત જિનબિંબો વિગેરેની અંજનશલાકા સંવત્ ૧૯૯૯ મહાવદ ૨ ને સોમવાર તા. ૨૨-૨-૧૯૪૩ ને રોજ શુભલગ્નમાં પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી આનંદસાગરસૂરીશ્વરજીએ કરી હતી. તેમ જ ઉક્ત બન્ને મંદિરોની પ્રતિષ્ઠા વિ૦ સં૦ ૧૯૯૯ ના મહાવદ ૫ તા. ૨૫-૨-૧૯૪૩ ગુરુવારને રોજ ઉક્ત સૂરીશ્વરજીએ કરાવી હતી.

આ બન્ને મંદિરોની સાથોસાથ સાધુ-શ્રમણ મહારાજાઓના પુસ્તક સંગ્રહ રાખવા-માટે 'શ્રી શ્રમણસંઘ પુસ્તક સંગ્રહ' નામનું એક

સૂરત અને સૂરીશ્વરજી

પ. પૂ. આગમોદ્ધારક આચાર્યદેવ શ્રી આનંદસાગરસૂરીશ્વરજીએ પોતાનું આખું જીવન જૈનશાસનની સેવામાં વિતાવ્યું હતું. અને પોતે અથાગ મહેનતથી શુદ્ધ કરેલા જિનાગમોને મુદ્રણ કરાવીને, આરસ ઉપર કોતરાવીને અને તામ્રપત્ર ઉપર ઉપસેલા અક્ષરોથી આરૂઢ કરીને ત્રણ પ્રકારે તેનો ઉદ્ધાર કર્યો તેમના ત્રીજા ઉદ્ધારનું કાર્ય ભાગ્યયોગે સુરતને સાંપડ્યું. તે તામ્રપત્ર ઉપર આરૂઢ કરેલા આગમો સુરતમાં એક દેરાસર બંધાવી તેની દીવાલો ઉપર લગાડવાનું નક્કી થયું આથી તે માટે તથા અન્ય ધાર્મિક વહીવટો માટે ગુરુદેવશ્રીના ઉપદેશથી એક પેઢી સ્થાપવાનું નક્કી થયું અને શ્રી ચતુર્વિધ સંઘે સંવત્ ૨૦૦૨ના વૈશાખ સુદ ૧ ને શનિવારના દિવસે શ્રી આગમોદ્ધારક સંસ્થાની સ્થાપના કરી. અને તે સંસ્થાદ્વારા સુરતમાં શ્રી વર્ધમાન જૈનતામ્રપત્ર આગમમંદિર બાંધવામાં આવ્યું.

ખાતમુહૂર્ત પ્રતિષ્ઠા

આ આગમમંદિર (દહેરાસરજી) બાંધવા માટે સુરતના સુપ્રસિદ્ધ રાવબહાદુર નગીનચંદ ઝવેરચંદ ઝવેરીના સુપુત્ર શેઠ સોભાગચંદના સુપત્ની રતનબહેને આશરે રૂા. ૩૦,૦૦૦) અંકે ત્રીશ હજારની જમીન ભેટ આપી, અને તેના ઉપર આ દહેરાસર બાંધવા માટે સં. ૨૦૦૩ના ફાગણ વદ ૧ ને દિવસે ખાતમુહૂર્ત સંઘવી શેઠ માણેકલાલ મનસુખભાઈ અમદાવાદવાળાના હસ્તે કરાવી કામ શરૂ કર્યું અને નવ માસ જેટલા ટુંકા સમયમાં જ આ દહેરાસરનું કામ પુરૂં કરી સંવત્ ૨૦૦૪ મહા સુદ ૩ ને ગુરુવારે પરમ પૂજ્ય આગમોદ્ધારક આચાર્યદેવશ્રી આનંદસાગરસૂરીશ્વરજીના વરદ હસ્તે આ મંદિરમાં પ્રતિષ્ઠા કરાવવામાં આવી. આ દહેરાસર બાંધવામાં તથા પાછળથી દીવાલોમાં સોનું વગેરે પુરાવી ડેકોરેશન વિગેરે કરવામાં તેમજ તામ્રપત્ર ઉપર આગમો તૈયાર કરાવવા વિગેરેમાં કુલે લગભગ રૂા ૫,૦૦,૦૦૦ અંકે પાંચ લાખ રૂપિયાનો ખર્ચ થયો છે.

રંગમંડપના પ્રવેશદ્વારની બંને બાજુએ ગુરુદેવશ્રીના દીક્ષાથી માંડી અંત સુધીનાં ચાતુર્માસોની અને જીવનના મુખ્ય પ્રસંગોની નોંધ આપવામાં આવી છે.

રંગમંડપમાં દક્ષિણ તરફના દ્વારની ઉપર શ્રીઆગમોદ્ધારકે આપેલી વાચનાનું દૃશ્ય છે.

રંગમંડપમાં પશ્ચિમ તરફની બન્ને બાજુની દીવાલો ઉપર આગમોદ્ધારકના રચેલા સંસ્કૃત–પ્રાકૃત ગ્રન્થો અને સંકલિત ગ્રન્થોનાં નામો આરસમાં અંકિત કરાવવામાં આવ્યાં છે.

ગભારાના પ્રવેશદ્વાર ઉપર રાજપ્રતિબોધનું દૃશ્ય છે આમાં મધ્યે ગુરુદેવશ્રી, ડાબી બાજુએ શૈલાનાનરેશ છે ને જમણી બાજુએ રાજાએ આપેલો અમારી પડહનો પટ્ટક છે.

રંગમંડપમાં ઉત્તર તરફના દ્વારની ઉપર (૧) સ્કંદિલાચાર્યે આપેલી માથુરીવાચના છે ને (૨) દેવર્દ્ધિગણિક્ષમાશ્રમણે કરાવેલ પુસ્તકારોહણરૂપ વલ્લભીવાચના છે.

રંગમંડપમાં દક્ષિણ અને ઉત્તર તરફના દ્વારોની બન્ને બાજુએ ચાર દૃશ્યો છે. પૂ૦ આગમોદ્ધારક આચાર્યદેવશ્રી આનંદસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજના સદુપદેશથી સ્થપાયેલ શેઠ દેવચંદ લાલભાઈ જૈન પુસ્તકોદ્ધાર ફંડ તરફથી છપાયેલ સચિત્ર 'બારસા સૂત્ર' મૂળ તામ્રપત્ર ઉપર ઉપસાવેલ અક્ષરોથી અલંકૃત કરી સુંદર ફ્રેમમાં તૈયાર કરીને દીવાલ ઉપર લગાડવામાં આવેલ છે. તે એક અદ્ભુત વસ્તુ શ્રી આગમોદ્ધારક–ગુરુમંદિરમાં દર્શન કરવા લાયક બનેલ છે.

રંગમંડપના ઘુમટમાં ગુરુદેવશ્રીના દેહની જેવી સ્મશાનયાત્રા નીકળેલી હતી, તેવી આબેહૂબ તેમાં આલેખવામાં આવી છે.

યત્કિંચિત્

શાસન સમ્રાટ બાલબ્રહ્મચારી અનેક તીર્થોદ્ધારક પ. પૂ. આચાર્ય મહારાજ શ્રી વિજયનેમિસૂરીશ્વરજી મહારાજના પટ્ટધર શાંતમૂર્તિ પ. પૂ. આચાર્ય શ્રી વિજય વિજ્ઞાનસૂરીશ્વરજી મહારાજના પટ્ટધર પ્રાકૃત વિશારદ સિદ્ધાંત મહોદધિ પ.પૂ. આચાર્ય શ્રી વિજય કસ્તુરસૂરીશ્વરજી મહારાજના શિષ્યરત્ન મહાન તપસ્વી પ. પૂ. ઉપાધ્યાય શ્રી કુમુદચંદ્રવિજયજી ગણિવર્ય આદિ મુનિવરોને શ્રી સંઘે સં. ૨૦૨૮નું ચાતુર્માસ નવસારી શહેરમાં કરવા માટે ખૂબ આગ્રહભરી વિનંતિ કરી

પૂજ્ય ગુરુદેવની આજ્ઞા મેળવીને તેઓશ્રીએ શ્રીસંઘની ભાવનાપૂર્ણ વિનંતિનો સ્વીકાર કર્યો અને સુરતથી વિહાર કરીને ચાતુર્માસાર્થે નવસારી પધાર્યા. પૂ. ઉપાધ્યાયજી મહારાજ આ કાળના એક મહાન અને અદ્વિતીય ઉગ્ર તપસ્વી છે. અત્યુગ્ર તપશ્ચર્યાની સાથે સાથે અપ્રમત્ત અને નિરતિચારપણે સંયમની આરાધના અને અનેક સમતા એઓશ્રીના જીવનમાં સાચે જ ઓતપ્રોત થઈ ગયાં છે તેઓશ્રીએ આજ સુધીમાં ૧૮ ઉપવાસ, ૪૫ ઉપવાસ, બે વાર માસક્ષમણ, બે વર્ષીતપ ૨ સિદ્ધીતપ, ૧૧ સિંહતપ, વર્ધમાન તપની ૧૦૦ ઓળી પૂર્ણ કરીને પુન પાયો નાખીને ૩૧ ઓળી, અનેક અઠ્ઠાઈઓ વિગેરે મહાન તપશ્ચર્યા આરાધી છે. અને હજુપણ એવી મહાન તપશ્ચર્યાઓમાં તેઓશ્રી અવિરત તત્પર છે.

પૂ. આચાર્ય ભગવંતની આજ્ઞા આવતાં જ સુરતના શ્રી સંઘમાં અનેરા આનંદોત્સાહનું મોજું ફરી વળ્યું. તડામાર તૈયારીઓ શરૂ થઈ ગઈ અને જોત જોતામાં એ શુભ દિન આવી પહોંચ્યો. માગશર સુદિ બીજના સવારે પૂ આચાર્ય ભગવંતે ફરમાવેલા શુભ લગ્ને શુભ ચોઘડીયે ૮-૧૫ મિનિટે સુરતમાં બિરાજમાન પ. પૂ. શાંતમૂર્તિ ગચ્છાધિપતિ મૂળીનરેશપ્રતિબોધક આચાર્ય મહારાજશ્રી માણિક્યસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજના પવિત્ર હસ્તે વિશાળ માનવ મેદની તથા અનેક સાધુ-સાધ્વીની હાજરીમાં વડાચૌટા શ્રી કલ્યાણ પાર્શ્વનાથના જિનાલય પાસે તૈયાર થએલ ભવ્ય મંડપમાં પૂ ઉપાધ્યાયજી મ૰ને સૂરિપદ આપવામાં આવ્યું. પ. પૂ. આ. શ્રી વિજયકસ્તૂરસૂરીશ્વરજી મ.ના પટ્ટાલંકાર તરીકે પૂ આચાર્યદેવ શ્રી વિજયકુમુદચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજશ્રીને સકલ સંઘે જયઘોષપૂર્વક વધાવી લીધા.

એ ઉપનપરથી અભિનવ સૂરિદેવને સૂરિપદ પ્રદાન થયું તે મંગલદિનની કાયમી સ્મૃતિ નિમિત્તે તેઓ શ્રીમાનના વિનયી પટ્ટશિષ્ય પૂ મુનિરાજશ્રી પ્રબોધચંદ્રવિજયજી મ.ના સદુપદેશથી શ્રી નવસારી જૈન સંઘના શ્રમણોપાસિકા સુશ્રાવિકા બહેનોના જ્ઞાનખાતાના ફંડમાંથી રૂા. ૭૦૧ આ પુસ્તકના પ્રકાશનાર્થે આપવામાં આવ્યા છે.

અંતમાં વિ સં. ૨૦૨૯ ના માગશર સુદિ ૨ ના થએલ આચાર્યપદ-દિનની સ્મૃતિનિમિત્તે પ્રગટ કરાતા આ પુસ્તકના વાંચન-મનનનો લાભ સહુ કોઈ લે એ જ અભિલાષા

લિ.

મુનિ શ્રી શીલચંદ્રવિજય

णमोत्थु णं समणस्स भगवओ महावीरस्स

णमो आगमोद्धारयाणं

આગમોદ્ધારકના વચનામૃતો

૧ ડૂબેલા અને ડૂબનારાઓને દેખીને દયા આવી, અને તરવાની ઈચ્છાવાળાઓને તરત બચાવવા એ જૈન શાસનની રીત છે.

૨ દુર્જનનું લક્ષણ ભાખતાં દુર્જનને દુઃખ થાય, તો પણ સજ્જનની સૃષ્ટિને પગભર કરવા માટે દુર્જનનું લક્ષણ સ્પષ્ટતાથી પ્રતિપાદન જરૂર કરવું.

૩ સુવર્ણને સુવર્ણ તરીકે જાહેર કરતાં ચોકસીએ પીત્તળ અને પીત્તળના વેપારીઓની દરકાર લવલેશ કરવાની નથી. તેવી રીતે ધર્મને ધર્મ તરીકે જાહેર કરતાં ધર્મીએ અધર્મ અને અધર્મીઓની અંશભર પણ શરમ રાખવી ન પાલવે.

૪ પ્રિય, પથ્ય અને તથ્ય કહેવું, રોષ થાય અગર તોષ થાય તો પણ કહેવું, સાચું હોય છતાં અપ્રિય ન બોલવું વિગેરે વિગેરે બોલવાના અનેકાનેક પ્રસંગો (શાસ્ત્રમાં કથન કરેલા છે તે)ને અપેક્ષાપૂર્વક વિદ્વાન્-વક્તા જાણી શકે છે.

૧૪ સ્વસમયના ગુણો અને પરસમયના દોષો બડબડાટ કરવા માટે સમજાવતાં નથી પણ દર્પણમાં પડેલા પ્રતિબિંબને દેખીને જે સદ્ ઉદ્યમ કરતાં શીખ્યા છો, તેનો સફળ ઉદ્યમ કરવા માટે સમજાવાય છે.

૧૫ દર્શનમોહ નામનું કર્મરૂપી કાળકૂટ ઝેર પીધેલ આત્મા હિતમાર્ગ દેખી શકતો નથી.

૧૬ કર્મશત્રુઓના સંહાર માટે ધર્મીઓએ ધર્મ અને ધર્મના સાધનોનો સત્વર ઉપયોગ કરવો ઘટે છે.

૧૭ સમ્યક્ત્વ પહેલો પામેલ હોય તેના કરતાં નવો સમ્યક્ત્વ પામે તે વખતે કર્મ ઉપર સખ્ત દ્વેષ હોય છે.

૧૮ ચોથા ગુણસ્થાનકવાળા કરતા પાંચમાવાળાને અસંખ્યાતગુણી અને તે કરતાં છઠ્ઠાવાળાને અસંખ્યાતગુણી અને તે કરતાં અનંતાનુબંધીની જડ જે ખપાવે તેની અસંખ્યાતગુણી નિર્જરા થાય.

૧૯ સાડાત્રણ કરોડ રૂંવાડામાં રૂંવાડે રૂંવાડે થાય કે કર્મને કાપી નાખું ! ચીરી નાખું ! ત્યારે જે નિર્જરા થાય તેને શાસ્ત્રકારો અનંત નિર્જરા કહે છે.

૨૦ આજ કાલમાં ધર્મપ્રવૃત્તિ પ્રાયઃ વરસાદ વિનાની જાન જેવી છે.

૨૧ કર્મની નિર્જરા કર્મનો ક્ષય એજ મુદ્દાએ ધર્મપ્રવૃત્તિમાં આગળ વધો.

૨૨ ગુણઘાત કરનારા વસ્તુતઃ નિર્જરા કરાવનાર હોવાથી આપણા મિત્રો જ છે, અર્થાત્-રૂપીઆ દેતાં છતાં પણ ભૂંડું કરનાર જગતમાં કોઈ શોધ્યો જડે તેમ નથી.

૬૪ દીક્ષિતની અવસ્થાની ઉત્કૃષ્ટતાનું પ્રતિપાદન દીક્ષાના પરિણામ વધુ ન થાય, અગર વધારવા પ્રયત્ન ન કરવો તે માટે નથી, પણ થયેલ અવસ્થાથી લેશભર અલગા ન ખસતાં મજબૂતીથી તેમાં વધવાનું બને તેની જાહેર ચેતવણી છે.

૬૫ હીંચોળાની માફક ઝોલાં ખાતા પરિણામને ટકાવવા માટે દીક્ષાની ઉત્તમ અવસ્થા વારંવાર સમજાવાય છે.

૬૬ ક્ષાયોપશમિક ભાવ આવ્યા વગર પ્રથમથીજ ક્ષાયિક (શાશ્વત)ભાવ પ્રાપ્ત થઈ જાય એ અસંભવિત નથી, એટલુંજ નહિ પણ અશાસ્ત્રીય છે

૬૭ ક્ષાયોપશમિક ભાવને પામ્યા પછી પડે નહીં અને સીધા ક્ષાયિકભાવને પામે એવા જીવો માત્ર કોઈક જ છે.

૬૮ ક્ષાયોપશમિક ભાવને પામીને પડી ગયેલા અનંત અસંખ્યાત સંખ્યાત કાળ સુધી રખડે છે

૬૯ અનંત, અસંખ્ય અને સંખ્યાતની ગણત્રી સમજવા માટે આજના વ્યવહારિક કાર્યમાટે વપરાતા આજનાં ગણિત કામ લાગે નહિ.

૭૦ ભવિષ્યમાં પડવાની સંભાવના લાગે તેટલા માત્રથી વ્રત-નિયમો કરવા નહીં એવી માન્યતાવાળાને તો ધર્મ પ્રાપ્ત થઈ શકે નહી.

૭૧ મહાવ્રતધારી સાધુઓ ધર્મીજીવોની સગવડ ખાતર તેમ જ પોતાના આત્માને પાપથી બચાવવા માટે સાધુપણાનો વેષ ધારણ કરે છે.

૭૨ વકીલ, ડૉક્ટર, અને બેરીસ્ટરો પોતાના ધંધાની

બહાર નીકળી તેમાં મૂર્ખ વિચારે કે દુનિયામાં દુર્લભ વસ્તુ ઠેસ માત્રથી મળે છે.

૮૩ કથંચિત્ બનવાવાળા ભાવને લક્ષ્યમાં રાખવાથી જિંદગી વ્યર્થ જશે. 'મૂર્ખાંની ઠેસ અને સુવર્ણની મહોર' એ સિદ્ધાન્ત નથી.

૮૪ જિતના નગારા વગાડવા પહેલા હૃદયમાં હારની હાડમારીનું અવલોકન કરો

૮૫ જિતનુ કમિશન બેસતું નથી, પણ હારનુજ બેસે છે.

૮૬ સંવર કરતાં પહેલાં આશ્રવ તેમજ નિર્જરા કરતાં પહેલાં બંધને જાણો, તેવીજ રીતે ગુણની શોધમાં ગાંડા બન્યા પહેલાં અવગુણના અંધારા કુવાના ઉંડાણનું અવલોકન કરો.

૮૭ લેણદાર લાખ રૂપીઆના લેણામાથી પાઈ પ્રાપ્ત થયે ખુશી ન થાય, પરંતુ બાકી રહ્યા માટે ચિંતાતુર થાય તેવી રીતે થોડા ગુણ પામી આનંદી ન થાઓ, પણ અનંતગુણો બાકી રહ્યા તેની પ્રાપ્તિ માટે ઉદ્યમવન્ત થાઓ.

૮૮ આશ્રવનો અભાવ, અને આશ્રવનું રોકાણ એ બેમાં આસમાન જેટલું અંતર છે.

૮૯ પ્રશંસાના પવનમા પામર આત્માઓ અધઃપતન કરે છે.

૯૦ નિર્વાણપદનુ જ્ઞાન એટલે ઉત્કૃષ્ટ જ્ઞાન આત્મા સાથે લાગેલા રાગદ્વેષો દૂર થાય, મોક્ષપ્રાપ્તિ મળે એવા જ્ઞાનને ઉત્કૃષ્ટ-જ્ઞાન કહે છે.

૯૧ ભૂત અને ભવિષ્યના ભાવનું કારણ, તે દ્રવ્ય નિક્ષેપ.

૧૦૨ સ્વલિંગ સિદ્ધ એટલે સાધુપણાની સિદ્ધિ.

૧૦૩ સ્વલિંગ એ મોક્ષનું લિંગ છે.

૧૦૪ સાધુપણાનો વેષ પહેર્યા સિવાય મોક્ષ મેળવવાના મનોરથ તે માખણ મેળવવાના ઇરાદે પાણી વલોવવાની પ્રવૃત્તિની જેમ નિષ્ફળ છે.

૧૦૫ વૈરાગ્યના માર્ગે સંચરેલા ભાગ્યવાનો જ આરાધવા યોગ્ય છે.

૧૦૬ સંસારની પ્રવૃત્તિમાં મસ્ત બનેલ સમ્યક્ત્વધારી ભવ્યાત્મા અને તદ્ભવ મોક્ષગામી ચાર જ્ઞાનના ધણી ગણધર ભગવાન એ બંનેનો વિવેક એક સરખો છે.

૧૦૭ મોહનીય કર્મ તુટે એટલે જ્ઞાનાવરણીય આદિ ઘાતી કર્મો તુટે છે.

૧૦૮ અજ્ઞાનતાથી કે વિરૂદ્ધ ઇચ્છાથી પણ કરેલા પાપનો પરિહાર (ત્યાગ) એ સદ્ગતિ આપે છે અર્થાત્ એવી પરિસ્થિતિનો ત્યાગ પણ નકામો નથી.

૧૦૯ પ્રત્યાખ્યાન (પચ્ચક્ખાણ) છતાં પ્રત્યાખ્યાનની વિરુદ્ધ ઇચ્છાથી કરેલ ધર્મ દેવલોકાદિ આપે છે. જેમ અભવ્યોની ચર્યા.

૧૧૦ આત્મકલ્યાણ કરનારને, તેના આત્મકલ્યાણનાં સાધનો તરફ યથાવિધિ, પ્રતીતિપૂર્વક પ્રીતિ તે સમ્યક્ત્વ પરિણામ.

૧૧૧ આત્મકલ્યાણના સાધનો આદરવા અને આદરવામાં તત્પર થતાં જે પ્રીતિ તે ચારિત્ર પરિણામ.

૧૪૧ મિથ્યાત્વના પડલમાં મુંઝાયેલાઓને નગ્ન સત્ય સમજાતું નથી.

૧૪૨ ધર્મ એવા અક્ષરો સ્વપ્નમાં પણ ન સંભળાય તેવા ક્ષેત્રો અનાર્ય ગણાય છે.

૧૪૩ સ્વયંભૂરમણ સમુદ્રમાં ગયેલી ચીજ કદાચ હાથ લાગે પણ સંસારસમુદ્રમાં ખોયેલી જ્ઞાનાદિ ચીજ હાથ લાગવી મુશ્કેલ છે.

૧૪૪ સુખની ઈચ્છા છતાં દુઃખ રૂપ દરિયાનું દર્શન કેમ થાય છે તે વિચારો.

૧૪૫ જગતમાં એવી કોઈ ચીજ નથી કે જે નવપદના વિષયથી બહાર હોય.

૧૪૬ આરાધવા લાયક સર્વ સ્થાનો સિદ્ધચક્રમાં છે.

૧૪૭ નવપદના નવ દિવસો એ ધર્મવૃદ્ધિનો વિશિષ્ટ કાળ છે.

૧૪૮ વરસાદ વખતે જમીન સાફ કરવા બેસવાનું કાર્ય ડાહ્યો એટલે કરતો નથી.

૧૪૯ કારતક મહિને કણબીની કળા કામ આવતી નથી.

૧૫૦ નવપદ નવ દિવસ માટે નથી, પણ નિરંતર સંસ્કાર બન્યો રહેવો જોઈએ તે માટે છે.

૧૫૧ (દેવ, ગુરુ અને ધર્મ) એ ત્રણ તત્ત્વ વગરનું એક પણ આસ્તિક દર્શન નથી.

૧૫૨ વ્યક્તિની આરાધના હંમેશાં રહેવાની નથી.

૧૫૩ જાતિની આરાધના ચિરકાળ જગપ્રસિદ્ધિ પામે.

૧૬૫ આહારનિષેધની પ્રતિજ્ઞારૂપ તપ સિદ્ધપણામાં નથી.

૧૬૬ અણાહારરૂપ તપનું સાધ્ય રત્નત્રયીની સાધ્યમાં છે, છતાં અણાહાર થવું એને આત્મગુણ નથી ગણ્યો. કારણ કે અણાહારીપણું આહારરૂપ દોષના અભાવરૂપ છે.

૧૬૭ તૈજસની આગ અનાદિકાળથી ચાલુ છે.

૧૬૮ તૈજસની હયાતિમાં સર્વથા આહારત્યાગ ગુણ દીર્ઘકાળ હોતો જ નથી.

૧૬૯ આહારનો સદ્ભાવ તૈજસના દોષથી થએલો છે. તૈજસરૂપી દોષનો અભાવ થવાથી જ અણાહારીપણું છે.

૧૭૦ તપ સાધન તરીકે છે, તેથી જ્ઞાનાદિની માફક સ્વરૂપ-ધર્મમાં તેને ગણ્યો નથી.

૧૭૧ અનાદિકાળથી સુખની લાલસામાં રોકાઈ ગયો.

૧૭૨ તેરમા ગુણસ્થાનકે જેવી શાતા બંધાય છે, તેવી શાતા અનાદિકાળમાં બાંધી જ નથી.

૧૭૩ અરિહંત તત્ત્વને આરાધનારા જ આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને સાધુઓ પરમેષ્ઠિપદે સુશોભિત છે.

૧૭૪ માત્ર કપડાંના પરિવર્તન (કપડાં પલટાવવા)થી આચાર્ય, ઉપાધ્યાય કે સાધુ થવાતું નથી. તેથી તેવા માત્ર સાધુવેષવાળાને સાધુ કહી શકાય નહિ.

૧૭૫ સુવર્ણ અને ટંકશાળની છાપ હોય તો જ તેને સોના મહોર કહી શકાય.

૧૭૬ ગુરુપણાના ગુણ અને સર્વવિરતિનો સુશોભિત વેષ બન્ને હોય તેજ ગુરુપદને શોભાવે છે.

૧૮૫ આહારસંજ્ઞાથી ખોરાક લેવાનુ કામ શરૂ થાય છે. લીધેલા ખોરાકમાંથી મળ અને રસ બન્ને બને છે, આત્માની સાથે લાગેલ રસમાંથી શરીર ઉભું થાય છે. શરીરમાં કર્મ પ્રમાણેજ ઈંદ્રિયો ફૂટી, ઇંદ્રિયોમાંથી વિકાર સ્ફુર્યો, વિકારની તૃપ્તિ માટે વિષયો, અને વિષયોના રક્ષણ તથા પોષણ માટે તેનાં સાધનો મેળવવાની દોડધામ!

૧૮૬ નિમાજ પઢતાં મસજીદ કોટે વળગી પડે તેવી રીતે લેવા ગયા ખોરાક અને વળગી પડયું શરીર.

૧૮૭ બે પાંચ વર્ષનું વ્યસન આત્માને અંધ બનાવે છે તો પછી અનાદિકાળનું આ આહારાદિનું વ્યસન કેટલી અંધાધૂંધી ફેલાવે છે તે સમ્બન્ધી લગ્ન વિચાર કરો.

૧૮૮ અગ્નિનો સ્વભાવ છે કે જુનુ બાળે અને નવું બાળવા માગે, તેવી રીતે તૈજસ નામનો જે અગ્નિ આત્માએ સાથે રાખ્યો છે, તેથી જુના પુદ્ગલરૂપ લાકડાં બળે છે, ને નવીન પુદ્ગલરૂપ લાકડાં માંગે છે

૧૮૯ અગ્નિ અને તૈજસની સરખામણી સ્મરણપથમાં લાવો.

૧૯૦ બાળવાનું ન મળે તો અગ્નિની માફક તૈજસ ટકતો નથી, માટે બળતણ જેવા આહારના ત્યાગરૂપ તપસ્યાનું સેવન કરી આત્માને નિર્મળ કરો

૧૯૧ સળગતા અગ્નિરૂપ તૈજસમાં આ આત્મા અનાદિથી સ્રેંટાવાયેલો છે. જાજ્વલ્યમાન સળગતી જ્વાલારૂપ તૈજસમાં બળતા આત્માને બચાવવા પ્રયત્ન કરો.

૧૯૨ ચાર ગતિના જીવો તૈજસ રૂપ અગ્નિને સાથે રાખે છે.

૨૦૨ દીવો લઈને ઉઘાડી આંખે ભયંકર ભવકૂપમાં પડયા, મનુષ્ય જીવન હારી ગયા, જૈનકુળમાં પામવા લાયક ન પામી ગયા, ચારિત્ર માટે મળેલું મનુષ્ય જીવન ઝેર જેવું બનાવ્યું, આવી હિતકારી વાતો માણસના મરણ પછી પણ તેના કુટુંબમાંથી કોઈ સંભારતું નથી.

૨૦૩ આજના સમ્બન્ધીઓ પોતાના સ્વાર્થ માટે (સ્વાર્થને યાદ કરીને તે તે બોલીને) રૂએ છે એમ સર્વ કોઈ જાણે છે.

૨૦૪ તમારા સાચા હિત માટે બે દોકડા પણ ઉદ્યમ કરનારને શોધી રાખો.

૨૦૫ સમ્બન્ધીઓને ઓછું પડયું તેને રૂવે છે. પરંતુ જનાર આસામીને ઓછું પડયું તેના માટે આજ કોઈ પણ રોતું નથી.

૨૦૬ આહારની ઇચ્છા સાથે ઉત્પન્ન થયેલ શરીરના ખરા ધર્મને નહિ પિછાણનારા કુટુમ્બીઓ તો આડા પગે જનારની પાછળ અને ઉભે પગે જનારની પાછળ પણ રડે છે. તેઓને પપો જ છે કે રોવું

૨૦૭ આત્મહિત માટે ઉભા પગે જવાય અને કુટુંબીઓ રડે તેમાં લાભ છે કે કર્મની પરવશતાએ આડાપગે-(મરીને) જવાય અને તેઓ રડે તેમાં લાભ છે? શેમાં લાભ છે તે તપાસી જો, કારણ કે બેમાંથી એક રસ્તે ગયા વગર છુટકો જ નથી.

૨૦૮ શ્રમણુ નોકર, "માલીકની મ્હાય તેટલી સેવા કર્યા છતાં રજા દઈ કાઢી મેલશે" એવું જાણે તો તે વખતે રજાની રાહ જુએ કે તરત રાજીનામું આગળ ધરે? કર્મરાજા તરફથી આ જન્મથી રજા નિર્ણીત સમયે નક્કી થઈ ગઈ છે. તે કોઈની પણ જાણ બહાર તો ન જ હોય.

૨૧૮ સાકારદેવ પ્રત્યે ભક્તિભાવથી સંસ્કારિત બનેલ આત્માઓ કદાચ પૂર્વના કર્મયોગે નીચ કુળમાં પણ ઉતરી આવ્યા હોય, તેવા અવસરે પણ એને ભગવાનના સમવસરણાદિ ઋદ્ધિના દર્શનમાત્રમાત્રે પ્રભુમાર્ગ પ્રાપ્ત થાય છે.

૨૧૯ સમ્યક્ત્વરૂપી દીપકથી દેદીપ્યમાન એવો અભવ્ય પણ વસ્તુ માત્રનું યથાસ્થિત (સમ્યગ્) વર્ણન કરી શકે છે.

૨૨૦ સમ્યક્ત્વદીપકના દેવાળીઆઓ ભલે મોટા પંડિતો કહેવાયા હોય છતા એ વસ્તુને તત્સ્વરૂપે-સમ્યક્ પ્રકારે જાણી કે કહી શકતા જ નથી.

૨૨૧ સમ્યક્ત્વ અને સમ્યગ્જ્ઞાન તો ચારે ગતિમાં છે પણ સમ્યક્ચારિત્ર ફક્ત મનુષ્યગતિમા જ હોવાથી મનુષ્યજન્મની મહત્તા મનાય છે.

૨૨૨ 'ધર્મ' એવા અક્ષરો સ્વપ્નમા પણ ન સંભળાય તેવા અનાર્ય ક્ષેત્રથી આત્માને અળગા કરો.

૨૨૩ રજા મળશે ત્યારે જઈશુ એ વાત પર રસિક બનીને રંગરાગ ઉડાવનારાઓએ ચેતવાની ખાસ જરૂર છે.

૨૨૪ જાડી કપડાં, પેટપૂર અન્ન અને ફક્ત સાડા ત્રણ હાથ જગ્યાની ફક્ત માલીકી ધરાવનાર નોકરો અવસર પ્રાપ્ત થયે કુટુબરૂપ પેઢીમાંથી રાજીનામુ આપી માનવજીવન સફળ કરે છે.

૨૨૫ રાજીનામું આપીને જનાર નોકર બીજાસ્થાન (ગતિ)માં આબરૂ, પગાર (જાતિ કુળ) વિગેરે સારી રીતે પ્રાપ્ત કરી પોતાની હિંમતમાં વધારો કરે છે. જ્યારે રજા મળ્યા પછી જ નીકળેલ

૨૩૨ પરાધીનતાના પાશમાં પડેલા પ્રાણીઓ પણ પરસ્પર એક બીજાની પાછળ ઘેલાં બનેલાં છે.

૨૩૩ જગતમાં તમામ જીવોને મમતાની કુટેવનું કારમું વ્યસન લાગ્યું છે.

૨૩૪ વ્યસન-વશવર્તી-વિવેકીઓ પણ વિનાશકાળની (અંતિમ) અવસ્થાને અવલોકી શકતા નથી.

૨૩૫ વ્યભિચારના વ્યસનમાં વ્યામોહી એવો રાવણ રણસંગ્રામમાં રગદોળાઈ ગયો.

૨૩૬ મમતામાં વાસ્તવિક તત્ત્વ નથી, છતાં કર્મના ઉદયથી જીવો તેમાં (મમતામા) મુઝાયા છે.

૨૩૭ કર્મના ઉદયની સામે થવું એ જ કલ્યાણકાંક્ષી આત્માઓનું પરમ કર્તવ્ય છે.

૨૩૮ નવ માસથી કંઈક અધિક સમય ગર્ભધારણ કરવાનું, જન્મ ન થાય ત્યાં સુધી ગર્ભ વધારવા-સાચવવા પૂરતી કાળજી રાખવાનું, જન્મ આપતી વખતે જમદ્વારનું દુઃખ દેખવાનું, જન્મ આપ્યા પછી સ્તનપાન કરાવવાનું, બાળકને ટાઢ તાપ વિગેરે દુઃખથી બચાવવાનું, પોષણ કરવાનું, અનાજ ખવરાવવાનું, લુગડાંલત્તાં પહેરાવવાનું, દાગીનાથી શણગારવાનું, આ બધું દુઃખ પુત્ર-પુત્રીમાં સરખું હોવા છતાં એકમાં (પુત્રમાં) જીવના જોખમે રાખવાની બુદ્ધિ અને એકને [પુત્રીને] યેન કેન પ્રકારેણ બીજાને આપવાની બુદ્ધિ કરવી પડે છે એ અંતર શાથી પડે છે એ વિચારો.

૨૩૯ શુભ સામગ્રીમાત્ર ધર્મથી ઉત્પન્ન થાય છે તો ધર્મોત્પન્ન સામગ્રી ધર્મને સમર્પણ કરવામાં સંકોચ શા માટે?

૨૭૦ હેય અને ઉપાદેય પદાર્થોની સમજણ આવ્યા છતાં વર્તમાનમાં હેય પદાર્થોને મૂકવાનો પ્રસંગ આવવાથી જીવને ગભરામણ થાય છે તેનું કારણ તપાસો!

૨૭૧ ઇહલોકના સુખને ઇચ્છે, નરકાદિ દુઃખોથી ન ડરે, દિવ્ય સુખો(વસ્તુતઃ દુઃસહ્ય દુઃખો)ને ઇચ્છે એવા કહેવાતા આસ્તિકોને જૈનદર્શનમાં સ્થાન નથી.

૨૭૨ મોક્ષ અને મોક્ષના ઉપાયની માન્યતા આવે ત્યારે જ જૈનદર્શનનું આસ્તિક્ય આવ્યું ગણાય

૨૭૩ આસ્તિકયતા અંગીકાર કરનાર સમ્યગ્દૃષ્ટિના સુધામય સદ્વિચારોની સૃષ્ટિમાં સર્વત્ર શાંતિ છે.

૨૭૪ પેટપાલનનું પોષણ કરનાર ને શ્રદ્ધાને સડાવનાર સંસ્થાઓને એથી જે પોતાણ ઘટે તે પરવડતી નથી.

૨૭૫ સંસારરસિક જીવોથી પેટલાદપુરીના રક્ષણ માટે રાતદિવસ, ધર્મ–અધર્મ ને દેવ, ગુરુ તથા ધર્મ પ્રાયઃ શુદ્ધદૃષ્ટિથી જોવાતા નથી.

૨૭૬ આત્મપુરીની અખંડ જમાવટ માટે સંવરકાર્યમાં સતત પ્રયત્ન કરો, તે સાથે જ નિર્જરાનું નિરંતર સેવન કરો.

૨૭૭ જ્યાંસુધી મોક્ષમાર્ગની સર્વ સુરાદી બર લાવવા માટે સર્વ સમર્પણીય છે, એ વિચારાતું નથી ત્યાં સુધી જૈનદર્શનમાં એડી અવાજે પંકાએલ સમ્યગ્ દર્શનની ગેરહાજરી છે.

૨૭૮ નાશવંત પદાર્થમાં કારમી મમતાનું યથાર્થ સ્વરૂપ સમજનાર સમ્યગ્દૃષ્ટિની સર્વત્ર સુવાસ નાના નિર્ઝરણાં અસ્ખલિત ઝરાવે છે.

૨૭૯ આસ્તિક જીવો શત્રુને પણ મિત્ર બનાવે છે.

૩૦૩ હથિયારથી ઘવાએલ જાનવર ઉપર જેટલી દયા હોય છે તેના સોમા ભાગ જેટલી દયા કર્મથી ઘવાયેલાને છોડાવવામાં જેઓને ન હોય તે જૈન શી રીતે કહેવાય ?

૩૦૪ સિંહના પંજામાંથી શિયાળ અને બિલાડીના પંજામાંથી ઉંદરનું છૂટવું સહેલું છે પણ સંસારીના સાણસામાં સપડાએલા આત્માથી એવું છૂટવું તે કરોડગણું મુશ્કેલ છે.

૩૦૫ પોતાનાથી ઉદરપૂરણ કરનારા માલિકના કબજામાંથી ઢોરને છૂટવામાં જે મુશ્કેલી છે તેના કરતાં પોષનાર કુટુંબીઓના કબજામાંથી વૈરાગ્યવાનોને છૂટવામાં વધારે મુશ્કેલી છે.

૩૦૬ નિર્મળ દયાના નિર્ઝરણામાં જેઓએ સ્નાન કર્યું નથી અને સંવરની સુગંધ પામ્યા નથી તેઓ નાશવંત પદાર્થોની ગેરહાજરીમાં કેમ ન મુંઝાય ?

૩૦૭ મહાન્ આત્માઓની મોટી મુરાદો વગર વિલંબે ફળે છે.

૩૦૮ સંયમ માટે સર્વ કાંઈ કરી છૂટનારા અવિરતિઓ પણ સર્વજ્ઞશાસનમાં સર્વવિરતિપદને લાયક છે.

૩૦૯ એકલું સમ્યક્ત્વ પણ ભયંકર ભવદાવાનળને હોલવી શકે છે

૩૧૦ પતન થવાના ભયમાત્રથી પાવન થવાનો પરમ પવિત્ર માર્ગ બંધ કરવા મથવું તે મૂર્ખતાની પરાકાષ્ઠા છે.

૩૧૧ રંડાપાનો ભય માથે છતાં લગ્નના લ્હાવા લેવાય અને બાલમાહોની મોટી સંખ્યા દેખાતા છતાં જન્મતી વખત જમના દ્વાર દેખવા જેવું દુઃખ નજરોનજર દેખતાં છતાં પણ જન્મને નહિ રોકવા તેની એથસેર વૃદ્ધિ કરવાની હિમાયત કરનારા, કોઈ પતિત કે અનાચારીના નામે અખિલ વિશ્વને પરમ આશીર્વાદરૂપ સાધુસંસ્થાની ઉત્પત્તિની આડે આવનારાઓ અક્કલરહિત થઈ પોતાનું અહિત પોતાના હાથે કરે છે.

૩૨૦ પડવાની બીકે નહિ જ ચઢનારા કલ્યાણસ્થાનમાં નહિ હોવાથી વંધ્યાપુત્રવત્ છે.

૩૨૧ હિતકારી કાર્યોમાં મમત્વભાવ પ્રવેશ કરે ત્યારે તે જ કાર્યો અનર્થકારી લાગે છે, બલ્કે જીવનપર્યંત ખટકે છે.

૩૨૨ યોગી અને ભોગીના ભેદ નહિ સમજનારા સ્વ-પર-હિત બગાડે છે.

૩૨૩ અવ્યવસ્થિત વાતાવરણને અવ્યાબાધ રાખવા માટે પ્રબળ પ્રયત્ન કરનારાઓ ત્યાગીના વ્યવસ્થિત બંધારણનો વિનાશ કરે છે. જ્યાં સ્નેહનાં ઝરણાં હશે ત્યાં જ વેરના વારિપ્રવાહો અસ્ખલિત વહન કરશે એ ભૂલવા જેવું નથી.

૩૨૪ ક્ષુદ્રજીવી આત્માઓને આત્માર્થીઓના માર્ગ સામે આંગળી ચીંધવાનો અધિકાર પણ નથી.

૩૨૫ મર્યાદા બાંધવાને બહાને ફાવે તેમ બોલવા અને લખવા ટેવાયેલાઓએ આજે વાતાવરણને વિષમય બનાવ્યું છે.

૩૨૬ દીક્ષાનો પ્રસંગ પ્રાયઃ મોહમાં મશગૂલ બનેલા માનવોને પરિણામે મુંઝવણમાં મૂકનારો બને છે.

૩૨૭ વર્તમાનમાં નુકશાન છતાં પણ ભવિષ્યમાં ફાયદાકારક નીવડશે એવું પરિણામ ધારી કાર્ય કરનારાઓ દીક્ષાના પ્રસંગને પૂરો અવલોકન કરે તો, આજે વિરોધનું નામનિશાન ન રહે. અર્થાત્ ત્રણલોકમાં કલ્યાણદાયી દીક્ષા-પ્રસંગ છે.

૩૨૮ તિજોરી તોડવા બેઠેલા ચોરો પર ધસવું એ ભયંકર લાગે છે, પણ તિજોરીનો માલ ન બચે તે તમને કેટલું ભયંકર લાગે છે?

૩૫૩ આત્માની અનંત શક્તિ હોવા છતાં આ આત્મા ઇંદ્રિયો વગર સ્પર્શ, રસ, ગન્ધ, દેખાવ અને શબ્દ સરખો પણ સાંભળી શકતો નથી; છતાં અનંત શક્તિના આવિર્ભાવ માટે ઉદ્યમી થવાતું નથી.

૩૫૪ ચક્રવર્તીની ઋદ્ધિ અને પાઇને જેટલું આંતરું છે, એના કરતાં આ જીવે જે ઋદ્ધિ ગુમાવી છે તેનુ અનંત ગુણ આંતરું છે માટે સત્વર સફળ માર્ગે પ્રયાણ કરો.

૩૫૫ સર્વસાવદ્યત્યાગ અને રત્નત્રયીને વિકસાવનાર દશવિધ ચક્રવાલ સામાચારીના સેવન વગર વસ્તુતઃ સાધુપણું નથી.

૩૫૬ સર્વ સાવદ્ય-પાપમય પ્રવૃત્તિના ત્યાગમાત્રથી સાધુપણું આવી જતું નથી.

૩૫૭ અવધિજ્ઞાની નિર્યંચો અંતિમ અવસ્થાએ સર્વસાવદ્યના યાગ માટે પ્રતિજ્ઞા કરે એ તેટલામાત્રથી શાસ્ત્રકારોએ શાસ્ત્રમાં સાધુ તરીકે સ્વીકાર્યા નથી

૩૫૮ પ્રતિક્રમણ, પ્રતિલેખનાદિ ક્રિયાઓને બાજુ પર મૂકી અધ્યાત્મકના આડબર કરવાવાળા વેશધારી સાધુઓને વીતરાગ-પ્રણીત શાસનમાં સાધુ તરીકે જીવવાનો હક્ક નથી.

૩૫૯ આત્માને અવિરતિ-ત્યાગ તરફ અણગમો એ એક અદૃશ્ય, અગમ્ય અને ગહન ગાંઠ દિન-પ્રતિદિન સમયે સમયે પાપથી પુષ્ટ થાય છે.

૩૬૦ પાપ કરવાની ઇચ્છા ન હોય, પાપ વધે તે માટે પ્રવૃત્તિ પણ ન હોય, પાપ કરવા સમ્બન્ધી લેશભર વિચાર કે વચન ન હોય, પાપ પ્રત્યે પ્રીતિ પણ ન હોય, છતાં અવિરતિનું પાપ લાગ્યા કરે છે. એ અવશ્યમેવ વિચારણીય છે.

૩૭૨ આત્માની શક્તિ આવિર્ભાવ થએલી છે એવા કેવલી ભગવંતોને કર્મ કંઈપણ કરી શકતું નથી.

૩૭૩ સંપૂર્ણ શક્તિવાળા સર્વજ્ઞને ત્રણ જગતના સામટા કર્મ મળીને હુમલો કરે, તો પણ રંચમાત્ર હઠાવી શકતા નથી.

૩૭૪ કર્મ કરવા જતા નથી, કર્મ સંભારતા નથી એવા ભરનિદ્રામાં પડેલાઓ પણ સાત-આઠ કર્મ બાંધે છે, એવો કર્મ હુમલો છે.

૩૭૫ ભગંદરવાળો ભયભીત બને, રસીની ઇચ્છા ન કરે છતા રસી રોજની રોજ નવી થાય અને નીકળે તે પ્રસંગ વિચાર્યો છે ?

૩૭૬ નાશવંત શરીરમાં ભગંદરાદિ વિકાર થયા પછી પૌષ્ટિક ખોરાકો પણ રસીરૂપે પરિણમે છે.

૩૭૭ અવિરતિના વિકારથી વિહ્વળ બનેલા આત્માઓ પ્રકૃષ્ટ પુણ્યપ્રકૃતિઓનો સત્વર નાશ કરે છે.

૩૭૮ દૂધ, સાકર આદિ રસમય પદાર્થો વાપરનારે વિચારવું જોઈએ, કે, કોઈ જગો પર વિકાર તો નથી ? વિષયો વિકારની વૃદ્ધિ કરશે.

૩૭૯ જ્ઞાનાવરણીયાદિ ગુમડાંને સંવરરૂપ લોશનથી સાફ કરો. નિર્જરાથી ગડગુમડની જડને બાળી નાખો.

૩૮૦ કેવલી મહારાજના ચાર ગુમડાં સંવરરૂપલોશનથી સાફ થયાં, નિર્જરાથી જડ ભસ્મીભૂત થઈ અને રૂઝ આવી ગઈ; બાકીનાં ચાર રુઝાવાની તૈયારીમાં છે.

૩૮૧ આત્માએ પરમાત્મા બનવું હોય તો સ્વ-સ્વરૂપમાં રમણતા કરવી.

૩૯૨ શાસ્ત્રોમાં ફેરફાર કરવાનો બકવાદ કરવો એ અનન્ત જ્ઞાનીઓની ભયંકર આશાતના છે અને તેથી તેવો બકવાદ કરનારાઓને બોધિબીજ દુર્લભ થાય તેમાં નવાઈ શી ?

૩૯૩ વર્તમાનમાં દેવતત્ત્વની પ્રરૂપણા ગુરુતત્ત્વને આભારી છે

૩૯૪ જમાના પ્રમાણેનું વર્તન એ ધર્મ નથી. જમાનો ફરે છે, પણ ધર્મ ફરી શકતો નથી, જમાનાનું શરણ નહિ સ્વીકારનારાઓ ધર્મમાં સુદૃઢ રહીને જ કલ્યાણ સાધે છે.

૩૯૫ જ્ઞાન ભાડે મળે છે પણ ચારિત્ર ભાડે મળતું નથી.

૩૯૬ 'ભટકતી જાત' એકાદ માસ અહિં અને છ માસ બીજે, એમ વારંવાર ઉચાળા જ ભરે ! એ જ ન્યાય સંસારી ભટકતી જાતમાં છે.

૩૯૭ ભવિતવ્યતા એ ઉદ્યમની એક ગુલામડી બલ્કે ચાકરડી જ છે.

૩૯૮ ભવિતવ્યતા જો પરિપક્વ કરવી હોય તો તથાવિધ વીર્યોલ્લાસાદિની વૃદ્ધિ માટે ઉદ્યમ આદરો.

૩૯૯ ભવસ્થિતિના નામે ભૂલા પડેલા મહાનુભાવોએ ધ્યાનમાં રાખવું કે, કોઈની પણ ભવસ્થિતિનો પરિપાક વિનાપ્રયત્ને એમને એમ (Direct) થયો જ નથી. એ માટે ઉદ્યમ તો જાતે જ કરવો પડશે.

૪૦૦ વચનની કિંમત વક્તાની કિંમત ઉપર જ આધાર રાખે છે. તેમ વક્તાની વિશિષ્ટતા પણ વચનને જ આભારી છે.

૪૦૧ સ્વલિંગ–સાધુપણું, ગૃહલિંગ–ગૃહસ્થલિંગપણું, અન્યલિંગ–બૌદ્ધના કારણથી જુદું લિંગ એ શબ્દો જ સાધુપણાની આવશ્ય પરિસ્થિતિને સ્પષ્ટ કરે છે.

૪૩૦ પાંચે ઇન્દ્રિયોના વિષયો એ શલ્ય છે. જેમ દાંતમાં જરા તણખલું રહી જાય તોપે સળવળાટ થયા કરે અને કાઢવામાં ન આવે તો અવાળું પણ આવી જાય તેમ સમકિતીને જો વિષયોરૂપી શલ્યનો સળવળાટ ન થાય તો તેઓએ તેનાથી ઉત્પન્ન થતી વેદના ભોગવવી જ રહી.

૪૩૧ લૌકિકદૃષ્ટિ કૂવાના ચણતર જેવી છે. લોકોત્તર દૃષ્ટિ મહેલના ચણતર જેવી છે. કૂવો ચણનાર (ખોદનાર) નીચે નીચે ઉતરે છે, જ્યારે મહેલ ચણનાર ઉંચે ઉંચે ચઢે છે.

૪૩૨ લૌકિકદૃષ્ટિમાં જેમ આગળ વધો તેમ અપૂર્ણતા ભાસે છે. દશ મળ્યા પછી સોની ઇચ્છા થઈ એટલે દશ તો મળ્યા પણ નેવુંનો ખાડો રહ્યો. સો મળ્યા પછી હજારની ઇચ્છા થઈ એટલે નવસોનો ખાડો રહ્યો. એમ જેમ જેમ વધો તેમ તેમ ખાડો પણ મોટો થતો જાય છે.

૪૩૩ વિકથા એ અનર્થદંડ છે

૪૩૪ કોઈપણ પ્રકારે નહિ દંડાવું એ ડાહ્યાનું કામ છે. ન છૂટકે સકારણ દંડાવું પડે એ જુદી વાત છે પણ વિના કારણે (અર્થદંડે) દંડાવું એ મૂર્ખાઈ નહિ તો બીજું શું ?

૪૩૫ વિષયની અને તેના સાધનોની પ્રાપ્તિની ઇચ્છા તે આર્ત્તધ્યાન અને પ્રાપ્ત થયેલાની રક્ષણબુદ્ધિ તે રૌદ્રધ્યાન.

૪૩૬ અર્થ અને કામનું પોષણ એ મર્કટને મદિરા (વાંદરાને દારૂ) પાવા જેવુ છે.

૪૩૭ અનંત ઉપકારીઓએ વસ્તુતઃ ધર્મ અને મોક્ષ એ બે જ પુરુષાર્થ માન્યા છે. અર્થ તથા કામને પુરુષાર્થ માનેલ નથી.

૪૩૮ વામમાર્ગી અનાચાર સેવે છે તે કઈ બુદ્ધિથી ? યાજ્ઞિકો યજ્ઞમાં પશુ હોમે છે તે કઈ બુદ્ધિથી ? હાસ્ય કહેશો કે

જકડે અને સાચી વસ્તુ હાથ આવ્યા પછી ખાત્રી થશે કે જમાનો એ જુલ્મ વરસાવનાર છે.

૪૪૬ દીક્ષાને અંગે દુનિયાદારીના ગુલામોની રજા લેવાની હોય ખરી ? કદી નહિ.

૪૪૭ પાંચે ઇન્દ્રિયોના વિષયોમાં તથા તેના સાધનોમાં જ્યાં સુધી રાજી રહીશું ત્યાંસુધી રમતિયાળ છોકરાને નિશાળ તથા શિક્ષકની જેમ, લોકોત્તર શિક્ષા ભયંકર લાગવાની.

૪૪૮ દુનિયાદારીમાં રાગેલા–માચેલાને શાસ્ત્રશ્રવણ પણ ભય ઉપજાવે, કેમ કે તેમાં નારકી તથા તિર્યંચગતિનાં દુઃખોનાં વર્ણનપૂર્વક મળેલાને તજવાનો ઉપદેશ હોય છે. તો પછી ઉપદેશક પરત્વે પ્રીતિ થવી, શાસ્ત્ર પર શ્રદ્ધા થવી તથા તદનુસારે વર્તવું એ કેટલા ભયંકર લાગે તે વિચારો.

૪૪૯ અગ્નિ, સર્પ વિગેરે કે જેઓ શરીરને જ નુકશાન ? કરે છે તેમને દૂરથી જોઈને ચમકે છે પણ આત્માને ...ંત નુકશાન કરનાર વિષયોના ભોગવટાથી કદી ચમક્યો ? ...નમતની શય્યાનો સ્પર્શ કરતા 'હાશ' થાય છે, પણ 'હાય' ... એમ થયું ?

૪૫૦ જેમ છોકરાને નિશાળ પર અપ્રીતિ હોવાથી 'ક્યારે છુટાય' એવી ભાવના થયા કરે છે; તેમ જ પૂજા વ્યાખ્યાનાદિમાં જ્યારે તેવી ભાવના થાય તો તે 'અનુષ્ઠાન પર પ્રીતિ છે' એમ બોલવા છતાં પ્રીતિ નથી એ થોડું આશ્ચર્ય છે ?

૪૫૧ સામાયિક, પ્રતિક્રમણ, વ્યાખ્યાનશ્રવણ, પૂજા વિગેરેમાં ...રા વધારે વખત થતાં 'મોડું થયું' એમ બોલીએ છીએ પણ ...તોના તડાકા મારવામાં, પત્તાંકી બાજીને નિરાંતે ગાપટવા ...વગેરેની વિકારવર્ધક પ્રવૃત્તિમાં વખતની કીમત કરી !

વસ્તુતઃ તારી ભક્તિ જોઈએ છે. આવા ભક્તોને મોક્ષ જ છે, અર્થાત્ ભક્તિ મોક્ષ અપાવે છે.

૪૫૯ અશાતાવેદનીયના ઉદય પ્રસંગે સમકિતીને ત્યાં નોબત વાગવી જોઈએ.

૪૬૦ આ જીવને પૌદ્ગલિક પ્રેમનું વ્યસન અનાદિ પરંપરાથી વળગાડની (ભૂતની) જેમ વળગ્યું છે.

૪૬૧ વિયોગોનાં કારણો એ પહેલાનાં કર્મો છે.

૪૬૨ શરીર નાશવંત છે માટે કાયમ રહેવાનું નથી, આયુષ્ય ક્ષણભંગુર છે, મળેલા સંયોગોનો વિયોગ જરૂર છે, પરિવાર વિગેરે પણ પંખીના મેળા જેવું છે અને રાખવા ઇચ્છા છતાં પણ રહેતું નથી. આ બધાને માટે ફોગટ પાપ કેમ?

૪૬૩ સ્વતંત્રતાની વાતો કરનારા ત્યાગના ઉમેદવારોની આડે દિવાલો ચણે તો એમના જેવા સાચી સ્વતંત્રતાનો નાશ કરનાર જાલીમ જુલમગાર બીજા કોણ?

૪૬૪ આપણે પાપની સજાને નથી ઇચ્છતા છતાં પાપને ઇચ્છીએ છીએ એથી જ પાપની સજા ચાલુ છે, ભૂતકાળમાં હતી અને ભવિષ્યકાળમાં રહેશે, માટે પાપનો પક્ષ છોડો.

૪૬૫ આહાર છે ત્યાં સુધી જ શરીર છે. શરીર છે ત્યાં સુધી દુઃખની લેવડદેવડ કરવી પડશે.

૪૬૬ ઇંદ્રિયો અને તેના વિષયોના સાધનોની પ્રાપ્તિના પ્રયત્નોમાં આગળ વધવું એને આજની દુનિયા પ્રગતિ, ઉન્નતિ કે ઉત્ક્રાંતિ વિગેરે શબ્દોથી સંબોધે છે. જ્યારે શાસ્ત્રકાર મહારાજા તો જડપદાર્થોમાં રાચ્યા રહેવાની પાછી બાજીમાં જરાપણ રાજી નહિ થતાં તેનાથી અહંતર દૂરેજ થવા ફરમાવે છે, એટલું

૪૭૫ મહાય જેટલી મહેનતથી મેળવેલી મિલકત હોય છતાં તેને છોડતાં સમયથી વધુ વાર લાગતી નથી.

૪૭૬ સ્થાવર જંગમ મિલકતની માલિકી સમયમાત્રમાં તૂટે છે-એક જ સમયમાં મીંડું વળે છે તે ભૂલવા જેવું નથી.

૪૭૭ આખી જિંદગીની મહેનત બલ્કે અનંતકાળના અનંતા ભવોની મહેનત એક જ સમયમાં નાશ પામે છે, છતાં એક જીવ વિરામ પામતો નથી જ્યારે બીજો જીવ એક જ સમયની મહેનત કોઈપણ કાળે નાશ પામે નહિ એવી માન્યતા ધરાવી ઉદ્યમી થઈ પગભર થતો આગળ વધે છે આ બે કાર્યવાહીમાંથી સારી લાગે તે આદરો.

૪૭૮ શાણા વેપારી વધુ લાભ તરફ ઢળે તેવાઓને લાભદાયી કાર્યવાહી ચીંધવામાં જરાયે અહિત નથી.

૪૭૯ દ્વાદશ ગુણસ્થાનની પૂર્ણાહુતિમાં મતિ-શ્રુત-અવધિ અને મનઃપર્યવજ્ઞાન હોય કિંવા ન પણ હોય અને ત્રયોદશની પ્રાપ્તિના પ્રથમ સમયમાં કેવલજ્ઞાન છે માટે કલ્યાણમાર્ગે સંચરો.

૪૮૦ મોહમાં મુંઝાએલા જીવનું ધ્યેય નક્કી થતું નથી.

૪૮૧ મારે શું કર્તવ્ય જોઈએ છે તે પ્રથમ વિચારો.

૪૮૨ વર્ષે વર્ષે ખોટ જાય તો તિજોરીનું તળિયું કાણું થાય એ વાત યાદ છે ને ? તો ચાલુ જિંદગી નફામાં છે કે ખોટમાં ?

૪૮૩ જાણી બુઝીને ખોટના વેપારમાં પ્રવૃત્તિ કરનારા આત્માઓ આજે ઘણા છે.

૪૮૪ આત્માને પૂછો કે કાળજું છે કે નહિ ? વસ્તુતઃ નગી કારણ કે અનંતી વખતની મહેનત નકામી ગઈ છતાં તે ને તે જ રસ્તે દેર દેર નકામી મહેનત કેમ કરીએ છીએ ?

૪૯૭ ખોટા ચારિત્ર વગરનો સાચો ચારિત્રિયો ચોખ્ખો પણ જડશે નહિ

૪૯૮ દ્રવ્ય ચારિત્ર વગર નિર્દુષિત ભાવચારિત્ર શ્રીમરૂદેવાને પ્રાપ્ત થયું તેને શાસ્ત્રકારો આશ્ચર્ય કહે છે.

૪૯૯ ઘઉંમાંથી કાંકરી, ગામની સીમમાંથી હાથો વીણવાનો નથી પણ જગતભરની સીમમાંથી એક જ દાણાની જેમ અનંતા દ્રવ્યચારિત્રે એક ભાવચારિત્ર.

૫૦૦ એક નિગોદના અનંતમાં ભાગે રહેલા સિદ્ધોએ એક નિગોદ જેટલા ખોટા દ્રવ્યચારિત્રો ઉભાં કર્યાં !!!

૫૦૧ સલાહના સ્થાનરૂપ શ્રાવકસંસ્થામાંથી નીકળેલા સત્તાના ગૂરે આજે શાસનમાં બે વિભાગ પાડ્યા છે.

૫૦૨ સત્તાના સ્વરૂપમાં રહેલી સલાહ, સલાહ સ્વરૂપે પ્રગટ થશે તે દિવસે વિભાગ-ભાગલાનું નામ નિશાન પણ નહીં રહે.

૫૦૩ દીક્ષાની અટકાયત કરનારાઓના હાથમાં સત્તા સોંપવી તે નાચની નોબત વગાડવા જેવું છે

૫૦૪ ના કહેવામાં જેને લેશભર નુકશાન જવાનું નથી, જેને ભાવિ વર્તમાનના નુકશાનની જાણ નથી તેવાઓની હા અગર ના પર દોડધામ કરવી તે મૂર્ખાઈની અવધિ છે.

૫૦૫ સર્વસ્વના ભોગે પણ તત્ત્વ ઉપર તો સમકિતીને અરુચિ ન જ થાય.

૫૦૬ ભયંકર જીવનમા દીક્ષા ઉપર અરુચિ ન થાય તે સાધુત્વ પ્રત્યે કેટલો રગાયો હશે !

૫૦૭ દુઃખગર્ભિત વૈરાગ્યવાનને સાધુપણામાં સ્થિર રહેવાની સૂચના માત્ર એવિક્ક કરે છે, પણ જમાઈના ખૂની પ્રત્યે વેર

ધર્મનું સેવન કરનારાઓને મનગમતું મેળવી આપે તેમાં તો નવાઈ નથી માટે હરકોઈ અવસ્થામાં ધર્મનું સેવન જરૂરી છે.

૫૧૭ અભયકુમારની દીક્ષાને લીધે રાજગૃહમાં વિનાશી વાયરો વાય છતાં શાસ્ત્રકારોએ તે દીક્ષાનાં યશોગાન ગાયાં છે. માટે જ ભાવદયાની ભવ્યતાનુ અવલંબન કરો.

૫૧૮ હૈયામાં હોળી અને હાથમાં કળશ રાખનારા અભવ્ય આત્માઓ પણ કંઈકને પ્રભુમાર્ગમા સ્થિર કરે છે. ખરેખર! પ્રભુમાર્ગનો પરમાર્થ પામવો મુશ્કેલ છે!

૫૧૯ દુઃખગર્ભિત–વૈરાગ્યવાનોને ય શાસ્ત્રકાર મહર્ષિઓ પણ વંદન નમસ્કાર કરે અને વીસમી સદીના વાચાળ મનુષ્યો દૂર ભાગે એ કર્મની કઠિનતા નહિ તો બીજું શું?

૫૨૦ નજીવા નુકશાનની નોંધ દેખાડવા માત્રથી દીક્ષા અકર્તવ્ય કોટિમાં મૂકી શકાતી નથી, કારણ કે દીક્ષાની પાછળ થયેલ નાશવંત પદાર્થોના નુકશાનની ગણત્રી જૈન શાસને સ્વીકારી નથી અર્થાત્ યેનકેન પ્રકારે દીક્ષા એ કર્તવ્ય કોટિમાં મૂકવાલાયક છે એ કબૂલ કર્યા વગર છૂટકો જ નથી

૫૨૧ નાપાસ થવા માત્રથી ગળે ફાંસો ખાનાર છોકરાનો બાપ કાદી દુનિયામાં ગુન્હેગાર નથી, તો પછી પાસ થવાની પૂરી કબુલાતને પંથે ચાલનારનુ કુટુંબ લેનારની પ્રવૃત્તિમા અભાવમાત્ર લાગે તેથી દીક્ષા જેવુ પવિત્ર અને પ્રધાન કાર્ય રોકી શકાતું નથી એવો શાસ્ત્ર–સિદ્ધ નિયમ હોવા છતાં લેનાર કરતાં નહિ લેનારાઓનો બળાપો, તે પણ કઠિન કર્મનું દિગ્દર્શન નહિ તો બીજું શું?

૫૨૨ દીક્ષાના પરિણામવાળા હોય તેને દીક્ષા આપવા સિવાય તેની પાછળના કુટુંબનું શું થશે તે જોવાનું કામ ગુરૂઓનું નથી જ.

ધર્મનું સેવન કરનારાઓને મનગમતું મેળવી આપે તેમાં તો નવાઈ નથી માટે હરકોઈ અવસ્થામાં ધર્મનું સેવન જરૂરી છે.

૫૧૭ અભયકુમારની દીક્ષાને લીધે રાજગૃહમાં વિનાશી વાયરો વાય છતાં શાસ્ત્રકારોએ તે દીક્ષાનાં યશોગાન ગાયાં છે. માટે જ આવશ્યાની ભવ્યતાનું અવલંબન કરો.

૫૧૮ હૈયામાં હોળી અને હાથમાં કળશ રાખનારા અભવ્ય આત્માઓ પણ કંઈકને પ્રભુમાર્ગમાં સ્થિર કરે છે. ખરેખર! પ્રભુમાર્ગનો પરમાર્થ પામવો મુશ્કેલ છે!

૫૧૯ દુઃખગર્ભિત-વૈરાગ્યવાનોને ય શાસ્ત્રકાર મહર્ષિઓ પણ વંદન નમસ્કાર કરે અને વીસમી સદીના વાચાળ મનુષ્યો દૂર ભાગે એ કર્મની કઠિનતા નહિ તો બીજું શું?

૫૨૦ નજીવા નુકશાનની નોંધ દેખાડવા માત્રથી દીક્ષા અકર્તવ્ય કોટિમાં મૂકી શકાતી નથી, કારણ કે દીક્ષાની પાછળ થયેલ નાશવંત પદાર્થોના નુકશાનની ગણત્રી જૈન શાસને સ્વીકારી નથી અર્થાત્ યેનકેન પ્રકારે દીક્ષા એ કર્તવ્ય કોટિમા મૂકવાલાયક છે એ કબૂલ કર્યા વગર છૂટકો જ નથી

૫૨૧ નાપાસ થવા માત્રથી ગળે ફાંસો ખાનાર છોકરાનો બાપ કાદી દુનિયામાં ગુન્હેગાર નથી, તો પછી પાસ થવાની પૂરી કબુલાતને પંથે ચાલનારનું કુટુંબ લેનારની પ્રવૃત્તિમાં કંઈકમાત્ર લાગે તેથી દીક્ષા જેવું પવિત્ર અને પ્રધાન કાર્ય રોકી શકાતું નથી એવો શાસ્ત્રસિદ્ધ નિયમ હોવા છતાં લેનાર કરતાં નહિ લેનારાઓનો બળાપો, તે પણ કઠિન કર્મનું દિગ્દર્શન નહિ તો બીજું શું?

૫૨૨ દીક્ષાના પરિણામવાળા હોય તેને દીક્ષા આપવા સિવાય તેની પાછળના કુટુંબનું શું થશે તે જોવાનું કામ ગુરુઓનું નથી જ.

૪૫૨ શરીરરૂપી લંગોટીઓ મિત્ર આત્માને ધર્માનુષ્ઠાનમાં સ્થિર રહેવા દેતો નથી. એ લંગોટીઆ મિત્રની દોસ્તી તોડ્યા વિના લોકસંજ્ઞા કદી ખરાબ લાગવાની નથી.

૪૫૩ જેમ નિશાળે જતા છોકરાને જ્યારે ભણવાનો રસ લાગે, સારા માર્ક મેળવવાની તથા ઊંચો નંબર રાખવાની ચીવટ જાગે, ત્યારે ધૂળમાં રમતા દોસ્તો તેડવા આવે તો પણ તેની દરકાર કરતો નથી; તેમ આ આત્મા પણ સતત અભ્યાસ દ્વારા પોતાનું સ્વરૂપ, પરિણતિ, કર્મના બન્ધ તથા નિર્જરા વિગેરેના વિચારમાં નિમગ્ન બનશે ત્યારે તે કદી પણ શરીર વિગેરે પરવસ્તુની પરવા કરશે નહિ.

૪૫૪ ઇંદ્રિયોના વિષયમાત્રના હુકમો તો શરીરની ઓફીસ (કાર્યાલય)માંથી છૂટે છે; જ્યારે આત્માની ઓફીસમાંથી તો માત્ર તેની ડીલીવરી થાય છે.

૪૫૫ આયુષ્ય ખતમ થયે આત્માને એક ક્ષણ પણ રાખવા તૈયાર નથી તેવા કૃતઘ્ન મિત્રરૂપ શરીર માટે પાયમાલ થનાર આત્માની મૂર્ખાઈ ખરેખર શોચનીય છે.

૪૫૬ શ્રીજિનેશ્વર મહારાજની વાણી સિવાય કોઈપણ આત્મા સાચી સ્વતંત્રતા હાથ કરી શકતો નથી.

૪૫૭ શ્રીજિનેશ્વર મહારાજને બળવાખોર કહે, શ્રીજિન-આગમને અભરાઈએ મૂકવાનું કહે, તેને પ્રભુના શાસનમાં ભક્ત તરીકે ગણાવાનો હક છે જ ક્યાં? એ તો સ્વયં ભ્રષ્ટ છે. એવાઓને તો શ્રીજિનેશ્વરના શાસનનું ખૂન જ કરવું છે!

૪૫૮ પ્રભુભક્તિમાં ઓતપ્રોત થએલા પુણ્યાત્માઓએ ત્યાં સુધી કહ્યું છે કે 'હે ભગવન્! અમારે મોક્ષ પણ નથી જોઈતો

વસ્તુત: તારી ભક્તિ જોઈએ છે. આવા ભક્તોને મોક્ષ જ છે, અર્થાત્ ભક્તિ મોક્ષ અપાવે છે.

૪૫૯ અશાતાવેદનીયના ઉદય પ્રસંગે સમકિતીને ત્યાં નોબત વાગવી જોઈએ.

૪૬૦ આ જીવને પૌદ્‌ગલિક પ્રેમનું વ્યસન અનાદિ પરંપરાથી વળગાડની (ભૂતની) જેમ વળગ્યું છે.

૪૬૧ વિયોગોનાં કારણો એ પહેલાંનાં કર્મો છે.

૪૬૨ શરીર નાશવંત છે માટે કાયમ રહેવાનું નથી, આયુષ્ય ક્ષણભંગુર છે. મળેલા સંયોગોનો વિયોગ જરૂર છે, પરિવાર વિગેરે પણ પંખીના મેળા જેવું છે અને રાખવા ઇચ્છા છતાં પણ રહેતું નથી. આ બધાને માટે ફોગટ પાપ કેમ?

૪૬૩ સ્વતંત્રતાની વાતો કરનારા ત્યાગના ઉમેદવારોની આડે દિવાલો થણે તો એમના જેવા સાચી સ્વતંત્રતાનો નાશ કરનાર જાલીમ જુલમગાર બીજા કોણ?

૪૬૪ આપણે પાપની સજાને નથી ઇચ્છતા છતાં પાપને ઇચ્છીએ છીએ એથી જ પાપની સજા ચાલુ છે, ભૂતકાળમાં હતી અને ભવિષ્યકાળમાં રહેશે, માટે પાપનો પલ્લો છોડો.

૪૬૫ આહાર છે ત્યાં સુધી જ શરીર છે. શરીર છે ત્યાં સુધી દુ:ખની વેઠવેઠ કરવી પડશે.

૪૬૬ ઇંદ્રિયો અને તેના વિષયોના સાધનોની પ્રાપ્તિના પ્રયત્નોમાં આગળ વધવું એને આજની દુનિયા પ્રગતિ, ઉન્નતિ ને ઉત્ક્રાંતિ વિગેરે શબ્દોથી સંબોધે છે, જ્યારે શાસ્ત્રકાર મહાત્મા તો જડપદાર્થોમાં રાચ્યા રહેવાની પાછી બાજીમાં જરાપણ પાછી નહિ થતાં તેનાથી અંતર દારેલ થવા ફરમાવે છે, એટલું

જ નહિ પણ જડ પદાર્થોમાં જોખમ ભેળનારા પ્રતિ પ્રગતિના રોધક છે.

૪૬૭ ધાડપાડુનું નિર્બળપણું જગત્ માટે આશીર્વાદ છે તેવી જ રીતે ધર્મિષ્ઠોનાં બળ, બુદ્ધિ, આરોગ્યતા, અને ઉદ્યમ વિગેરે આશીર્વાદરૂપ સારાં અને અધર્મીઓનાં શાપરૂપ ખોટાં.

૪૬૮ ઉન્માર્ગે થતો ઉદ્યમ જીવને મોહાગ્નિ વધારે ફ્રં ફૂંકી દે છે.

૪૬૯ ઇંદ્રિયોના વિષયોમાં અલમસ્ત જીવો આત્મહિતન નાશ માટે ભયંકર બળવાખોરો છે.

૪૭૦ પોતાને કીડી માખી જેવા નાના જંતુથી લેશપ ક્લેશ થવો જોઈએ નહિ અને પોતે સેંકડો હજારો જીવોને કચ્ચરઘાણ કાઢે તેની પરવા નહિ, આ રીતે લેવાદેવાનાં કાટ જુદાં રાખનાર શું ઓછી સજાને પાત્ર છે?

૪૭૧ શ્રીસમરાદિત્ય ચરિત્ર જેવી સંવેગરંગની ભૂમિ આ બીજા કોઈ ચરિત્રમાં નથી.

૪૭૨ વેરની પરંપરા વડવૃક્ષની જેમ વિસ્તરે છે. મા વેરના બીજને વાવશો નહિ.

૪૭૩ મુક્તિ પામેલો જીવ ફરીને સંસારમાં આવતો નથી. ફરીને સંસારમાં આવે તેને મુક્તિ કઈ રીતે કહી શકાય

૪૭૪ સંવરના સત્તાવન ભેદમાંથી એકપણ ભેદમાં દેશવિ તિને સ્થાન નથી, અર્થાત્ દેશવિરતિ એ વિધેય તરીકે નથ સર્વવિરતિના અસામર્થ્યે દેશવિરતિ છે. ચૂકતે દેવું ન ભરી શકના માટે દયાની ખાતર કાંધા તો છે, બાકી કાંધાથી દેવું ચૂકવ એવો કાયદો નથી. અર્થાત સિદ્ધિનો રાજમાર્ગ સર્વવિરતિ છે

૪૭૫ રહ્યાય જેટલી મહેનતથી મેળવેલી મિલકત હોય છતાં તેને છોડતાં સમયથી વધુ વાર લાગતી નથી.

૪૭૬ સ્થાવર જંગમ મિલકતની માલિકી સમયમાત્રમાં તૂટે છે-એક જ સમયમાં મોંડુ વળે છે તે ભૂલવા જેવું નથી

૪૭૭ આખી જિંદગીની મહેનત બદલે અનતકાળના અનંતા ભવોની મહેનત એક જ સમયમા નાશ પામે છે, છતા એક જીવ વિશ્રામ પામતો નથી જ્યારે બીજો જીવ એક જ સમયની મહેનત કોઈપણ કાળે નાશ પામે નહિ એવી માન્યતા ધરાવી ઉદ્યમી થઈ પગભર થતો આગળ વધે છે આ બે કાર્યવાહીમાંથી સારી લાગે તે આદરો.

૪૭૮ શાણા વેપારી વધુ લાભ તરફ ઢળે તેવાઓને લાભ-દાયી કાર્યવાહી ચીંધવામાં જરાયે અહિત નથી.

૪૭૯ દ્વાદશ ગુણસ્થાનની પૂર્ણાહુતિમા મતિ-શ્રુત-અવધિ અને મનઃપર્યવજ્ઞાન હોય કિંવા ન પણ હોય અને ત્રયોદશની પ્રાપ્તિના પ્રથમ સમયમાં કેવલજ્ઞાન છે માટે કલ્યાણમાર્ગે સચરો.

૪૮૦ મોહમાં મુંઝાએલા જીવનુ ધ્યેય નક્કી થતુ નથી.

૪૮૧ મારે શું કર્તવ્ય જોઈએ છે તે પ્રથમ વિચારો

૪૮૨ વર્ષે વર્ષે ખોટ જાય તો તિજોરીનું તળિયુ દેખાતુ થાય એ વાત યાદ છે ને ? તો ચાલુ જિંદગી નફામા છે કે ખોટમાં ?

૪૮૩ જાણી બુઝીને ખોટના વેપારમા પ્રવૃત્તિ કરનારા આત્માઓ આજે ઘણા છે.

૪૮૪ આત્માને પૂછો કે કાળજુ છે કે નહિ ? વસ્તુતઃ નથી કારણ કે અનંતી વખતની મહેનત નકામી ગઈ છતાં તે ને તે જ રસ્તે ફેર ફેર નકામી મહેનત કેમ કરીએ છીએ ?

૪૮૫ ગોતની માન્યતાવાળા કોઈ નાસ્તિક નથી.

૪૮૬ ક્રોડની સંખ્યાને વાળુવી, જાણુવી અને ગાનવી જેટલું સહેલું છે, તેટલું મેળવવામાં સહેલું નથી.

૪૮૭ વાણુવું, ગણુવું, જાણુવું અને માનવું જેટલું સહેલું છે તેથી કેઈકગુણું વર્તનમાં મૂકવું મુશ્કેલ છે.

૪૮૮ જૈનશાસન વીતરાગપણું પ્રાપ્ત કરાવવા માટે જ જન્મ્યું છે.

૪૮૯ સર્વજ્ઞપણું વીતરાગપણાની વાંસે પડેલું છે.

૪૯૦ સર્વજ્ઞપણાને ઉદ્યમ પ્રભુશાસનમાં નથી.

૪૯૧ સર્વજ્ઞપણુંએ ધ્યેય નથી પણ વીતરાગપણું તે જ ધ્યેય છે.

૪૯૨ વીતરાગપણાને ન પમાડે તે જ્ઞાન નહિ, પણ અજ્ઞાન.

૪૯૩ આખા જગતને વીતરાગ માર્ગદર્શક હોવાથી ગણધર ભગવંતોની પ્રભુશાસનમાં પરમ અધિકતા છે.

૪૯૪ વીતરાગમાર્ગની અવિચ્છિન્ન પ્રણાલિકાને અસ્ખલિત વહન કરાવવામાં ગણધર ભગવન્તો જે પ્રયાસ કરે છે તેટલો પ્રયાસ કેવલી ભગવન્તોનો નથી અને તેથી જ સમવસરણમાં તેમનું સ્થાન તીર્થંકર ભગવન્ત પછી બીજું જ છે.

૪૯૫ સર્વજ્ઞપણું એક સમયમાં મળે ત્યારે વીતરાગપણું અનંત જન્મોની મહેનતે મળે છે.

૪૯૬ ખોટા લીટાના પ્રતાપે સાચા એકડા શીખે એ વાત કબુલ છે, તો પછી દ્રવ્યચારિત્રના પ્રતાપે ભાવચારિત્ર મળે છે એ વાત કેમ સ્વીકારાતી નથી ? કલ્યાણકારી માર્ગમાં મુંઝાયેલા મુસાફરને યોગ્ય માર્ગ [illegible] આપનારાઓની આજે જરૂર છે.

૪૯૭ ખોટા ચારિત્ર વગરનો સાચો ચારિત્રિયો શોધ્યો પણ જડશે નહિ

૪૯૮ દ્રવ્ય ચારિત્ર વગર નિર્દૂષિત ભાવચારિત્ર શ્રીમરૂદેવાને પ્રાપ્ત થયું તેને શાસ્ત્રકારો આશ્ચર્ય કહે છે.

૪૯૯ ઘઉંમાંથી કાંકરી, ગામની સીમમાંથી દાણો વીણવાનો નથી પણ જગતભરની સીમમાંથી એક જ દાણાની જેમ અનંતા દ્રવ્યચારિત્રે એક ભાવચારિત્ર.

૫૦૦ એક નિગોદના અનંતમાં ભાગે રહેલા સિદ્ધોએ એક નિગોદ જેટલા ખોટા દ્રવ્યચારિત્રો ઉભાં કર્યાં ! ! !

૫૦૧ સલાહના સ્થાનરૂપ શ્રાવકસંસ્થામાંથી નીકળેલા સત્તાના ગૂરે આજે શાસનમાં બે વિભાગ પાડ્યા છે.

૫૦૨ સત્તાના સ્વરૂપમાં રહેલી સલાહ, સલાહ સ્વરૂપે પ્રગટ થશે તે દિવસે વિભાગ-ભાગલાનુ નામ નિશાન પણ નહીં રહે.

૫૦૩ દીક્ષાની અટકાયત કરનારાઓના હાથમાં સત્તા સોંપવી તે નાશની નોબત વગાડવા જેવુ છે

૫૦૪ ના કહેવામાં જેને લેશભર નુકશાન જવાનું નથી, જેને ભાવિ વર્તમાનના નુકશાનની જાણ નથી તેવાઓની હા ભગર ના પર દોડધામ કરવી તે મૂર્ખાઈની અવધિ છે.

૫૦૫ સર્વસ્વના ભોગે પણ તત્ત્વ ઉપર તો સમકિતીને અરુચિ ન જ થાય.

૫૦૬ ભયંકર જૂલમમાં દીક્ષા ઉપર અરુચિ ન થાય તે સાધુત્વ પ્રત્યે કેટલો રંગાયો હશે ?

૫૦૭ દુઃખગર્ભિત વૈરાગ્યવાનને સાધુપણામાં સ્થિર રહેવાની સૂચના માત્ર ધોળિયા કરે છે, પણ જમાઈના ખુની પ્રત્યે વેર

વસુલાત કરતો નથી, કારણ સમ્યક્ત્વની અપૂર્ણતાએ અમલિત કાર્ય કરવાની શક્તિ નથી.

૫૦૮ અન્યાયથી મગર ન્યાયથી મહાવીરનો ધ્વજ-રક્ષણ આવ્યો તેનો વાંકો વાળ પણ મારી હાજરીમાં ન થાય, એટલું જ નહિ પણ મારાથી સાંખ્યું પણ જાય નહિ.

૫૦૯ દુનિયાદારીનાં દુઃખો એ પણ જ્ઞાનગર્ભિત વૈરાગ્યને જગાડનાર છે.

૫૧૦ દુનિયાદારીનાં દુઃખોથી ત્રાસ પામીને કલ્યાણ માર્ગે સંચરનારાઓ પણ જ્ઞાનગર્ભિત વૈરાગ્યવાનો છે એવું બોલતાં શીખો!

૫૧૧ દુઃખથી દુભાયલાઓને દેખીને દુઃખગર્ભિત વૈરાગ્યવાન કહેવા લલચાઓ નહિ. કારણ કે તે વાણીવિલાસરૂપ લાલચની પાછળ લખલૂંટ ચારિત્રાવરણીય આદિ કર્મનાં બંધનો છે.

૫૧૨ ત્યાગમાર્ગમાંથી ભોગમાર્ગ પ્રત્યે ઇચ્છાપૂર્વક જનારાઓને પણ પરાણે યુક્તિપ્રયુક્તિપૂર્વક રોકવાનું વિધાન જૈન શાસ્ત્રકાર કહે છે.

૫૧૩ અસીલની અરજી વગર ન્યાયમંદિરના ન્યાયાધીશો ધ્યાન આપતા નથી. પણ આ સર્વજ્ઞ સ્થાપિત નિર્મલ ન્યાયમંદિરની ન્યાયનીતિ એથી તદ્દન ન્યારી છે.

૫૧૪ પ્રભુમાર્ગની પાટપરંપરાએ આવનારાઓએ પ્રભુમાર્ગની પ્રણાલિકાને આધીન થવું એ જ જરૂરી છે.

૫૧૫ ઉન્માર્ગમાં ધસી પડતા હરકોઇ જીવને ધર્મીજીવે સ્થિર કરવા માટે તન-મન-ધનથી ઉદ્યમ કરવો જરૂરી છે.

૫૧૬ વગર ઇચ્છાએ, વિરુદ્ધ ઇચ્છાએ, અજ્ઞાનતાથી કે બળાત્કારથી કરતો ધર્મ દુર્ગતિથી બચાવે, જ્યારે સમજીને હર્ષપૂર્વક

ધર્મનું સેવન કરનારાઓને મનગમતું મેળવી આપે તેમાં તો નવાઈ નથી માટે હરકોઈ અવસ્થામાં ધર્મનું સેવન જરૂરી છે.

૫૧૭ અભયકુમારની દીક્ષાને લીધે રાજગૃહમા વિનાશી વાયરો વાય છતાં શાસ્ત્રકારોએ તે દીક્ષાના યશોગાન ગાયાં છે. માટે જ ભાવદયાની ભવ્યતાનુ અવલંબન કરો.

૫૧૮ હૈયામાં હોળી અને હાથમા કળશ રાખનારા અભવ્ય આત્માઓ પણ કંઈકને પ્રભુમાર્ગમાં સ્થિર કરે છે. ખરેખર! પ્રભુમાર્ગનો પરમાર્થ પામવો મુશ્કેલ છે!

૫૧૯ દુઃખગર્ભિત-વૈરાગ્યવાનોને ય શાસ્ત્રકાર મહર્ષિઓ પણ વંદન નમસ્કાર કરે અને વીસમી સદીના વાચાળ મનુષ્યો દૂર ભાગે એ કર્મની કઠિનતા નહિ તો બીજું શુ?

૫૨૦ નજીવા નુકશાનની નોંધ દેખાડવા માત્રથી દીક્ષા અકર્તવ્ય કોટિમાં મૂકી શકાતી નથી, કારણ કે દીક્ષાની પાછળ થયેલ નાશવંત પદાર્થોના નુકશાનની ગણત્રી જૈન શાસને સ્વીકારી નથી અર્થાત્ યેનકેન પ્રકારે દીક્ષા એ કર્તવ્ય કોટિમા મૂકવાલાયક છે એ કબૂલ કર્યા વગર છુટકો જ નથી

૫૨૧ નાપાસ થવા માત્રથી ગળે ફાંસો ખાનાર છોકરાનો બાપ કોઈ દુનિયામાં ગુન્હેગાર નથી, તો પછી પાસ થવાની પૂરી કબુલાતને પંથે ચાલનારનુ કુટુંબ લેનારની પ્રવૃત્તિમાં સંભવમાત્ર લાગે તેથી દીક્ષા જેવુ પવિત્ર અને પ્રધાન કાર્ય રોકી શકાતું નથી એવો શાસ્ત્ર-સિદ્ધ નિયમ હોવા છતાં લેનાર કરતાં નહિ લેનારાઓનો બળાપો, તે પણ કઠિન કર્મનુ દિગ્દર્શન નહિ તો બીજું શું?

૫૨૨ દીક્ષાના પરિણામવાળા હોય તેને દીક્ષા આપવા સિવાય તેની પાછળના કુટુંબનું શું થશે તે જોવાનું કામ ગુરૂઓનું નથી જ.

૫૨૩ ન સાંભળી શકાય, ન લખી શકાય, ન કથન કરી શકાય તેવા પ્રકારની દિલગીરી પૂજ્ય આગમસંસ્થા પાસે કરાવવાની ઉમેદ રાખે છે, બલ્કે તે માટે અનેકવિધ તરંગો ઉઠાવે છે. પણ તેવાઓના મુડદાલ મનોરથો વંધ્યા વનિતાઓની જેમ કોઈપણ કાળે ફળીભૂત થવાના નથી, થયા નથી અને થશે પણ નહિ. માટે પાપમય પ્રવૃત્તિનો પવન ફૂંકાય તે વખતે પ્રભુમાર્ગના પૂજારીઓએ પોતાના કાર્યમાં ઉદ્યમવંત રહેવું

૫૨૪ પરિણામથી પતિત થયેલા અને ચારિત્રથી છૂટેલા પ્રત્યે પાટુ મારવાનું કામ પ્રભુશાસનના પૂજારીઓ કરે નહિ; પ્રભુ માર્ગથી પડતા પ્રત્યે વૈરાગ્યાદિ આલંબનો ટેકારૂપે ધરવા તે જ ઉચિત છે

૫૨૫ ધમ્મસારહીણં પદના પરમાર્થને આજનો જૈન સમાજ પિછાણી શકે તો સંગઠન સ્હેજે થવા સંભવ છે.

૫૨૬ શાસનપતિના અભિગ્રહનું શાસ્ત્રદૃષ્ટિએ અવલોકન નહિ કરનારાઓએ આજે સમાજમાં ઉત્પાત મચાવ્યો છે

૫૨૭ આગળ વાંચે અને પાછળ ભૂલે એવાઓ શાસ્ત્રવચનને સંગત કરી શકતા નથી.

૫૨૮ મોહના ઉદયથી કરેલ અભિગ્રહ એ કર્મોદય છે અને કર્મોદયના દરેકે દરેક કાર્યને અનુસરવા માટે શાસ્ત્રકાર કોઈ પણ શાસ્ત્રમાં સંમતિ અગર ભલામણ પણ કરતા નથી.

૫૨૯ તે કાળમાં સંમતિ વગર દીક્ષા થતી હતી, એ જ વાતને અભિગ્રહ ચરિતાર્થ કરે છે.

૫૩૦ સર્વવિરતિ–કલ્યાણ, અવિરતિ–પાપ અને દેશવિરતિ ઉભય (કલ્યાણ+પાપ) આ ત્રણ માર્ગનું યથાસ્થિતસ્વરૂપ સમજી ડાહ્યો વેપારી લાભદાયી માર્ગને સ્વીકાર્યા વગર રહેતો નથી.

૫૩૧ શ્રાવક–શ્રાવિકાની ગેરહાજરીમાં પણ સાધુપણાનો સ્વીકાર શાસ્ત્રકારો કરે છે, પણ વીસમી સદીના નામધારી વિવેકીઓને એ અમૃત જેવી વાત પણ વિષ જેવી લાગે છે.

૫૩૨ શ્રાવક–શ્રાવિકાની હયાતી હોય તો જ સાધુ થઈ શકે એમ માનનારાઓએ અતીર્થસિદ્ધ નામના ભેદ ઉપર હડતાલ મૂકવી પડશે તે વિચાર્યું છે ।

૫૩૩ જમાના પ્રમાણેનું વર્તન એ ધર્મ નથી પણ હડહડતું વિષ છે.

૫૩૪ અનાદિકાળના જૂઠા દસ્તાવેજ પર સહી કરનારને પણ આગમની અલૌકિક વાતો ગમતી નથી એ પણ એક કમનસીબી છે.

૫૩૫ ધર્માસ્તિકાયાદિકને આત્મા સાથે સીધો સંબંધ હોય કે ન હોય પણ તે આત્માને વાસ્તવિક ઉપયોગી નથી.

૫૩૬ જેનાથી અનર્થની ઉત્પત્તિ થતી હોય તે છોડવાલાયક છે જેનાથી અનર્થની ઉત્પત્તિ ન થતી હોય તે છોડવાલાયક નથી.

૫૩૭ નિશ્ચયનયની અપેક્ષાએ આદરવાલાયક અને છોડવાલાયક એમ બે પ્રકારના પદાર્થો છે અને વ્યવહારની અપેક્ષાએ લઈએ તો જાણવાલાયક એવો ત્રીજો પ્રકાર જણી શકાય છે.

૫૩૮ છાંડવાલાયક અને આદરવાલાયક પદાર્થોમાં પણ જ્ઞેયપણું રહેલું છે.

૫૩૯ "इमयंपि जाणइ सोच्चा" એ પદાર્થનો પરમાર્થ જાણનારા સર્વવિરતિના સર્વોત્તમ માર્ગને કહેવાથી સમજી શકે છે.

૫૫૨ ધર્મકાર્યથી કાયર બનેલાઓ જ 'અમે સંસારી છીએ' એવા પ્રકારની ઢાલ ધરી બચવા કરે છે. ખરેખર! તે આત્માઓએ ધર્મની વાસ્તવિક કિંમત આંકી નથી.

૫૫૩ આંખ આખા જગતને જુએ છે પણ પોતાનામાં રહેલ એબને જોઈ શકતી નથી, તેવી રીતે આત્માને પરપંચાત કરવાની એવી ટેવ પડેલી છે કે તે પોતાની પંચાત પ્રબળ પ્રયત્ને પણ કરી શકતો નથી.

૫૫૪ જીવનના કયા વિભાગમાં આત્માનું અવલોકન કરવાના છો?

૫૫૫ જ્યાં તરનારા ડૂબે ત્યાં તે તરનારને પહેલે પડનારાઓનું શું થાય?

૫૫૬ અભાગિણી આંખના અવગુણમાં આત્મા આગ્રહી બન્યો છે. અને તેથી જ આત્મા નિર્મળ છતાં એબવાળો છે.

૫૫૭ વિવેકને વેચી ખાનારા મનુષ્યો જનાવરથી પણ હલકી કોટિના છે.

૫૫૮ સાનુકૂળ સંયોગ સામગ્રી હોવા છતાં આભાગી આત્મા બેનસીબ રહે છે.

૫૫૯ બાળવર્ગની અવગણના કરનારાઓને આજે પ્રોફેસર જોઈએ છે? ખરેખર! મૂળ વગર ફળફૂળની પ્રાપ્તિ જ નથી તો પછી બાળવર્ગ વગર ઉંચી કક્ષાએ પહોંચવાવાળા પ્રોફેસરો મળે ક્યાંથી?

૫૬૦ આત્માને ઓળખવાથી ફાયદો શો? એ પ્રશ્ન કરનારના જવાબમાં એટલું પ્રશ્નરૂપે કહેવું બસ છે કે હીરાને હીરા અને કાંટાને કાંટા તરીકે ઓળખવાથી ફાયદો શો.

૫૬૧ જો કે હીરાને હીરા તરીકે
વધી જતું નથી તેમ ન માનવાથી તેનું

૫૪૦ બૌદ્ધમતમાં જ્ઞેય અને અજ્ઞેય એ બે વિભાગ માનેલા છે. એ માન્યતા તે અસર્વજ્ઞપણાને સ્વીકાર કરે છે.

૫૪૧ ઇષ્ટ દેખવું અને અનિષ્ટને ન દેખવું એવા પ્રકારનું બૌદ્ધમતમાં મનાયેલું આત્મજ્ઞાન જૈનશાસનમાં નથી.

૫૪૨ દૃષ્ટિવાળાની મરજી દેખીને દૃષ્ટિ પ્રવર્તતી નથી; કારણ કે દીવો, દીવો કરનારની મરજી જોઇને પ્રવર્તતો નથી.

૫૪૩ પાંચે ચારિત્રમાં સામાયિક એટલે સમતાભાવ એક સરખો રહેલો છે.

૫૪૪ શત્રુ તરીકે જૈનશાસનમાં કુટિલ કર્મરાજા પ્રસિદ્ધ છે.

૫૪૫ સમતાભાવ એ જ સામાયિક છે.

૫૪૬ જે વિષય-કષાયમાં તણાઈ જતા હતા અને રાગદ્વેષોના રંગરાગમાં તણાઈ જતા હતા તેને માટે સમતાભાવરૂપ સામાયિક એ અવશ્યમેવ આદરણીય છે.

૫૪૭ આશ્રવના કાર્યોમાં જે મન પ્રવર્તતું હોય તેથી બચવા માટે સમતાભાવ એ પરમસાધન છે.

૫૪૮ સમતાની સડકથી વિમુખ થયેલાના મનમાં તીર્થંકરદેવો રાગી અને દ્વેષી છે એવા વિચારો ઘોળાયા કરે છે.

૫૪૯ ચક્રવર્તીના ચોપડામાં હાર શબ્દ હોતો જ નથી, છતાં તે ચક્રવર્તીઓ 'હાર' શબ્દ હસતે મોઢે હરદમ સાંભળે છે.

૫૫૦ હારેલા કેસમાં હાર સાભળતાં હાયવોય થાય તેવાઓ આજે વાસ્તવિક 'હાર' શબ્દ સાંભળી શકતા નથી એ ખરેખર કમનસીબી છે!

૫૫૧ શરીર, ઇંદ્રિયો, વિષયો અને સાધનો વિગેરે મોટાં મૂળ માત્ર આહારની ઇચ્છા છે.

પણ હીરાને હીરા તરીકે માનનારો મહાન લાભ પામી શકે છે તે આજની ડાહી દુનિયાની જાણ બહાર નથી.

૫૬૨ જાણવાથી સારી યા નરસી પ્રવૃત્તિ તરફ અનુક્રમે ઉપાદેયતા અને હેયતા સહેજે સ્ફુરે છે.

૫૬૩ જીવે જીવને જાણ્યો નથી. તેથી જ ચાર ગતિની રખડપટ્ટી ચાલુ છે.

૫૬૪ આંધળો આંગણું દેખી શકતો નથી તેમ અજ્ઞાની આત્મા આત્મભાવને અવલોકી શકતો નથી.

૫૬૫ હું ભટકું છું, મારું ભટકવું દૂર થાય ઇત્યાદિ વિચારો ભાગ્યશાળીને આવે છે.

૫૬૬ સંગ્રહણીના અસાધારણ રોગમાં સપડાયેલ સગીરને તે રોગની ભયંકરતા સમજાતી નથી.

૫૬૭ 'મને સંગ્રહણી થઈ છે' એ શબ્દ જેમ અણસમજુ સગીર બોલી શકે છે, તેવી રીતે અમે સંસારી છીએ એવું આજે અણસમજુઓ બોલે છે.

૫૬૮ 'સંગ્રહણી' શબ્દ બોલતાં અણસમજુ સગીરના હૃદયમાં ચીરાડો પડતો નથી, તેવી રીતે અણસમજુ માણસના હૃદયમાં 'સંસારી' શબ્દ બોલતાં પણ ચીરાડો પડતો નથી.

૫૬૯ સંગ્રહણી સમાન રાજરોગની ભયંકરતા કરતાં કેઈગુણી સંસારરોગની ભયંકરતાને ભવ્યાત્માઓ નિરખી શકે છે.

૫૭૦ સંસાર–ઉદાસીન આત્માઓ સંસાર રૂપ સંગ્રહણી રોગને સમજી શકે છે.

૫૭૧ શુદ્ધ દેવાદિને શુદ્ધ દેવાદિપણે માનવા માત્રથી સમકિત ચાલ્યું જતું નથી, તેમ આવી જતું નથી પણ સ્વરૂપ સમજીને, સ્વરૂપે માનવું જોઈએ.

૫૭૨ નિહ્નવ અને મિથ્યાદષ્ટિના પરિચય અને સંસર્ગમાં ન રહેવું. શ્રદ્ધામાં જરાય ન્યુનતા ન ચલાવી શકાય.

૫૭૩ કુલપરંપરાએ અમળ્યો પણ શુદ્ધ દેવાદિને શુદ્ધ દેવાદિપણે અને કુદેવાદિને કુદેવાદિપણે માને તો તેટલા માત્રથી સમ્યકિત આવી જતું નથી.

૫૭૪ કુળની પરંપરાના કિલ્લામાં પડેલાઓ આજે શુદ્ધ દેવાદિને શુદ્ધ દેવાદિપણે સમજવાની પણ દરકાર કરતા નથી.

૫૭૫ ભોગના પિપાસુઓ ભટકતી જાતમાં છે

૫૭૬ કર્મસંયોગને લીધે આત્માને કર્મની પરંપરા બંધાવનાર રાગદ્વેષાદિકને છોડવા તેનું નામ સામાયિક છે.

૫૭૭ (૧) સમ્યગ્ જ્ઞાનાદિનું કાર્ય પ્રતિજ્ઞાપૂર્વક કરવું, (૨) સર્વ સાવદ્યનો ત્યાગ કરવો અને તે દરમ્યાન તેણે પોતાના ઘર સંબંધીનાં પણ દરેક કાર્યો વિસરી જવા. સામાયિકની આ બે પ્રતિજ્ઞા છે.

૫૭૮ સાવદ્ય વ્યાપારનો ત્યાગ કરવો અને રત્નત્રયીમાં ઉદ્યમ જરૂર કરવો.

૫૭૯ સુંદર પ્રવૃત્તિનું પૂર જોશથી સેવન કરો અને અસુંદર પ્રવૃત્તિઓનું ઉચ્છેદન કરો.

૫૮૦ સમ્યગ્દર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન અને સમ્યક્ચારિત્રનો અસ્ખલિત ઉદ્યમ તે સામાયિક ચારિત્ર છે.

૫૮૧ તમે જ્યાં સુધી કર્મે બંધાએલા છો ત્યાં સુધી તો અરિહંતાદિક નવપદોનો તમારે આદર કર્યે જ છૂટકો છે

૫૮૨ ઘરાયેલો મનુષ્ય ભોજન માગે નહિ પણ તેનું જ અનુકરણ જો ભૂખ્યો કરવા જાય તો તે જરૂર ભૂખેજ મરે !

૫૮૩ આત્મા એ જ અરિહંત છે, સિદ્ધ છે, આચાર્ય અને ઉપાધ્યાય પણ તે જ છે; પરંતુ આત્મા પરમેષ્ઠીભૂત હો છતાં બીજાને આરાધીને શું કરવું છે એવી વિચારણા કર્મક્ષ થયા વગર કરવી એ નકામી જ છે.

૫૮૪ 'તીર્થંકરની પૂજાનો ઉપદેશ આપનારા સાધુઓ નથી કરતા તો તમારે પણ ન કરવી' એવું કહેનારાઓ ભ જીવોના ભયંકર દુશ્મન છે.

૫૮૫ જેના આરંભ પરિગ્રહાદિક છૂટયા નથી તેમને દ્ર પૂજા અગત્યની છે.

૫૮૬ કર્મથી ભરેલા આત્માઓએ કર્મ નષ્ટ કર સાધનથી કદીપણુ વિમુખ થવું નહિ.

૫૮૭ જ્યાં સુધી કર્મરૂપી બંધનથી આત્મા બંધાએલે ત્યાં સુધી અરિહંતાદિક નવપદની આરાધના અતિ અગત્યની જ

૫૮૮ યાદ રાખો કે કર્મના ક્ષયથી પ્રાપ્ત થતું સર્વજ્ઞ પ્રાપ્ત થયા પછી જ આરાધના છૂટી જાય છે. તે પહેલાં કદી

૫૮૯ અરિહંત પદનો જાપ, ભક્તિ અને સ્મરણ છો લાયક જ નથી.

૫૯૦ નવપદનું સ્મરણ, ધ્યાન, પૂજાદિક સઘળુંએ આત્મ કર્મરૂપી લાકડાં બાળવા માટે અગ્નિસમાન છે.

૫૯૧ જ્યાં સુધી કર્મરૂપી બળતણ બળી ગયું નથી સુધી ધ્યાનરૂપી અગ્નિ રહેવો જ ઘટે.

૫૯૨ પહેલવહેલું આત્મસ્વરૂપ જાણવું, સર્વ સાવદ્યનો ત્ય સંવર માર્ગમાં પ્રવૃત્તિ અને કેવલજ્ઞાન મેળવવું તે બધું ધ પ્રવર્તક તીર્થંકરોને જ આભારી છે.

૫૯૩ આદ્ય ઉત્પન્ન કેવલજ્ઞાન કરનાર અને કેવલજ્ઞાનનો રસ્તો પ્રવર્તાવનાર તે તો એક અરિહંત ભગવાન જ છે.

૫૯૪ સાધુઓનું અસ્તિત્વ શ્રાવકોની હૈયાતીમા જ હોય એવું સાધુપણું માનનારાઓએ અનર્થસિદ્ધ ઉપર પણ હડતાળ મૂકવી જ રહી.

૫૯૫ સાધુ સાધ્વીને દાતારની જરૂર તો ખરી જ પણ તેઓ શ્રાવક શ્રાવિકા ઉપર જ નિર્ભર છે એમ તો નહિ જ.

૫૯૬ શ્રાવિકા શ્રાવકોની ગેરહાજરીમાં સાધુપણું તો હતું જ અને તે સાધુપણાને શાસ્ત્રકારોએ કબુલ કરેલું પણ છે જ.

૫૯૭ બ્રહ્મચર્યનુ પાલન કરનારે નવવિધ વાડનું બરાબર પાલન કરવું જ જોઈએ.

૫૯૮ અતીર્થસિદ્ધ તો અસ ખ્યાતે એક જ હોય છે.

૫૯૯ પ્રથમ જગતમા પ્રકાશ કરનાર, આત્મપદાર્થને બનાવનાર અને ત્યાગને ફળસહિત દેખાડનાર જો કોઈ હોય તો તે ભગવાન અરિહંતદેવ એકલા જ છે.

૬૦૦ આત્મા જે સર્વ જગતની જાણમાં આવે તેવો પદાર્થ નથી, અને તે જ પ્રમાણે આત્મજ્ઞાન એ વિષય પણ જગતના વ્યવહારનો વિષય નથી.

૬૦૧ 'કાળ(સમય)ને અનુસરતી પ્રવૃત્તિ તે ધર્મ' એવું વિધાન જૈનશાસનમાં ચાલી શકે તેમ નથી

૬૦૨ આપણે જમાના પર ધ્યાન રાખવાનું નથી. આપણે તો આત્માના સમ્યગ્દર્શનાદિ ગુણો કેમ વધે તેના ઉપર જ ધ્યાન આપવાનું છે.

૬૦૩ મોક્ષમાર્ગના પ્રથમ પ્રવર્તક મોક્ષમાર્ગના પ્રથમ પ્રકાશક અને મોક્ષમાર્ગને અરિહંતપણાથી પ્રાપ્ત કરવાની રીતિ બતાવનાર ભગવાન શ્રી ઋષભદેવજી જ છે.

૬૦૪ તીર્થંકર મહારાજ તો દીપક સમાન વસ્તુને જણાવનાર હોવાથી સ્થલ, કાળ, સંયોગો કે બીજા ગમે તે કારણથી તેમની કિંમતમાં ઘટાડો થતો નથી.

૬૦૫ જગતમાં અનાદિકાળથી દોષને ગુણ માનવાની પ્ પ્રવૃત્તિ થઈ ગઈ છે.

૬૦૬ જો મોતી, હીરા કે ઝવેરાતની કંઈ કિંમત જ નહે તો પછી તેના શોધનાર વગેરેનો કોઈ ભાવ પણ નહિ જ પૂ

૬૦૭ શ્રી અરિહંત ભગવાન એ આત્માને વિષે હીર પહેલ પાડનાર, મોતીને સુધારનાર અને સોનાનો સુંદર ઘ ઘડનાર છે.

૬૦૮ આત્માને સિદ્ધત્વ પર્યાયમાં લઈ જવામાં, ક્ષયોપશ ભાવને સુધારવામાં અને કર્મ જેવી મલિન વસ્તુને દૂર કરવ અરિહંત ભગવાન એક્કા છે.

૬૦૯ જો આત્માની કિંમત કંઈપણ અંશે થઈ હોય તો ઉપરથી જ અરિહંત ભગવાનની કિંમત છે.

૬૧૦ આત્મામાં પ્રથમથી જ અનંતજ્ઞાન, અનંતદર્શન અ વીતરાગતાનો સ્વભાવ તો છે જ અને આત્માનો અનંત સુખસ્વભાવ પણ છે તે યથાર્થ સ્વરૂપે જણાવી પ્રગટ કર અરિહંત જેવી કોઈ વ્યક્તિ ન હોત તો દરેક આત્માઓ સં સાગરમાં ગોથાં ખાયા જ કરત.

૬૧૧ જીવો એ શુદ્ધ આલંબનરૂપ અરિહંતના આ

૬૧૨ સંસારમાંથી જેમ હીરા વગેરે ઉચ્ચ પદાર્થોની ઉત્પત્તિ થાય છે તેવી જ રીતે દુર્લભ એવા મનુષ્ય દેહમાથી ઉત્તમ હીરા સમાન અરિહંત ભગવાન જેવી ઉચ્ચ વ્યક્તિઓ ઉત્પન્ન થાય છે.

૬૧૩ સોનાની ખાણુમાંથી માટી, સમુદ્રમાં રહેલો કચરો અને હીરાની ખાણુમાંના પત્થરો, અનુક્રમે સોનાની, રત્નોની અને હીરાની કિંમત અંકાતી જોઇને, તેમના યોગે તેઓ પોતાની જ કિંમત અંકાય છે એમ માને તો એ ભૂલ નહિ તો બીજું શુ ?

૬૧૪ સરકવાનું ફરવાનુ ભટકવાનુ જેમા અનાદિ કાળથી રહેલું છે તેનું નામ સસાર.

૬૧૫ ઉદ્યમ કર્યા વગર કોઈ પણુ આત્મા મોક્ષે ગયો છે ખરો ? નહિ જ.

૬૧૬ જો મોતી વગેરેની કાંઈ કિંમત ન હોય તો પછી તેનો, શોધનાર વગેરે કોઈ ભાવ પૂછત જ નહિ.

૬૧૭ ભવિતવ્યતા તો ઉદ્યમની એક ગુલામડી બલ્કે ચાકરડી જ છે.

૬૧૮ જો ભવ્યપણું પકવવું હોય તો તે શાસ્ત્રવિહિત ઉપાયોથી જ (ઉદ્યમથી જ) પરિપક્વ કરો.

૬૧૯ ભવભ્રમણમાં પડેલા મહાનુભાવોએ ધ્યાન રાખવું જોઈએ કે કોઈની પણ ભવસ્થિતિનો પરિપાક એમ ને એમ સીધી રીતે પોતાની મેળે જ થઈ જતો જ નથી; એનો ઉદ્યમ તો જાતે જ કરવો પડે છે.

૬૨૦ તમારા ભવ્યપણાને પરિપાક કરી ભવસ્થિતિ પરિપક્વ કરવી જ હોય, તમારી ભવિતવ્યતા સુધારવી જ હોય તો રત્નત્રયીનું સેવન કરો.

૬૨૧ સમ્યક્ત્વ પામ્યા પછી અર્દ્ધપુદ્ગલ પરાવર્તથી વધારે વખત સંસારમાં ભ્રમણ કરાવે એવી કોઈપણ વર્તનની શક્તિ જ નથી.

૬૨૨ જે આત્માએ ભાવચારિત્ર ગ્રહણ કર્યું છે તેને આઠ ભવથી વધારે ભવ આ સંસારસાગરમાં રખડાવવાની ભવિતવ્યતાના પૂર્વજોમાં પણ શક્તિ નથી.

૬૨૩ ભવિષ્ય અને ભવિતવ્યતા બન્ને ઉદ્યમને આધીન છે

૬૨૪ દુનિયામાં કલ્યાણકારક ચીજ તે દીક્ષા જ છે.

૬૨૫ કલ્યાણ અને મોક્ષનો માર્ગ દર્શાવનાર જો કોઈ પણ વસ્તુ આદરણીય હોય તો તે જગતમાં પ્રભુએ આદરેલ ફક્ત એક દીક્ષા જ છે.

૬૨૬ અચિંતિતપણે દેવગુરુની આરાધના અને તેનાથી વિચારની સુંદરતા પ્રાપ્ત થાય, તેમ તેવી જ રીતે રત્નત્રયીની આરાધના અને તે દ્વારા જે સુંદર વિચારની શ્રેણી અણધાર્યા સંજોગોમાં મળે તે ભવિતવ્યતાના આધારે છે.

૬૨૭ હીરો ભલે અનેક આભૂષણોથી ચઢિયાતો થવાને સરજાયેલો હોય છતાં તે હીરો હીરારૂપે પહેલવાળો ત્યારે જ થાય છે કે જ્યારે તે કુશળ શરાણીના હાથમાં જાય છે.

૬૨૮ જેમ હીરાને પહેલ પાડનાર શરાણી એ જ ઉત્તમ કારીગર છે; તે જ પ્રમાણે આ સંસારને વિષે આત્માને પહેલ પાડનારા શ્રી અરિહંત દેવ વિના બીજા કોઈ કારીગર જ નથી

૬૨૯ વચનની કિંમત વક્તાની કિંમત ઉપર જ આધાર રાખે છે.

૬૩૦ 'સિદ્ધ છે' એ અરિહંતના પ્રવચનનું જ વાક્ય છે.

૬૩૧ શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનના વચનને આધારેજ જૈન-ધર્મોપદેશકોનું વચન પ્રમાણ ગણાય છે, અન્યથા નહિ

૬૩૨ શાસ્ત્ર પણ તીર્થંકર ભગવાનના વચનને આધારે જ બંધાએલું છે.

૬૩૩ જગત ઉપર મોટામાં મોટો ઉપકાર તો ફક્ત તીર્થંકરોનો જ છે કે જેમની વાણીદ્વારાએ આખુએ વિશ્વ સદ્બોધ પામે છે

૬૩૪ જૈનશાસનમાં તો ફક્ત જિનેશ્વરના વચનાનુસાર ચાલવાવાળાનેજ સ્થાન છે, બીજાને નહિ.

૬૩૫ આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને સાધુ એ ત્રણેય પણ શ્રી તીર્થંકરોના વચનપર જ બંધાએલા છે.

૬૩૬ વચનની પ્રમાણિકતા તો શ્રી જિનેશ્વર ઉપર જ અવલંબેલી છે. જેઓ આચાર્યાદિક છે તેઓ અરિહંત, સિદ્ધ વગેરેનાં સ્વરૂપને તથા ઉપકારને દર્શાવનારા ખરા, લોકોને તેઓના ભક્તિભાવમાં પ્રેરનારા પણ ખરા; પણ તેથી તેઓ (આચાર્યાદિક) અરિહંતો કે સિદ્ધથી અધિક તો ગણાયજ નહિ, કારણ કે અરિહંતાદિક તેઓને આરાધ્ય છે.

૬૩૭ સુધરનાર કરતાં સુધારનારની કિંમત વધારે ગણાવીજ જોઈએ.

૬૩૮ અપૂર્ણ પણ પૂર્ણતાને શાથી પામે છે, એ કબૂલ સમજાવવાને માટે પણ ગુરુતત્ત્વની ખાસ જરૂર જ છે.

૬૩૯ દેવના કહેલા તત્ત્વ પ્રમાણે ચાલીને, એ દેવતત્ત્વની પ્રાપ્તિ માટે તૈયાર થયેલા હોય તે જ ગુરુ છે.

૬૪૦ જેની વીતરાગપણા તરફ અને નિષ્કામપણા તરફ દૃષ્ટિ છે, તેઓજ એ વસ્તુ પામે છે.

૬૪૧ અરિહંતના જીવો સિદ્ધ થાય છે, પણ સિદ્ધ કે
અરિહંત થતા નથી.

૬૪૨ તીર્થંકર ભગવાન એ સંસારમાં કોઈપણ જાત
પ્રકાશની જોડે સરખાવી ન શકાય તેવા દિવ્ય દીપક છે.

૬૪૩ ભગવાન કેવા છે, એ સદા લક્ષ્યમાં રાખો. ભગ
પોતે જેટલા જ્યોતિર્મય છે તેટલા બીજાને પણ જ્યોતિ
બનાવે છે.

૬૪૪ અરિહંત અને સિદ્ધનું આરાધન પોતાના જેટલુ
સામર્થ્ય બીજાને આપે છે. જે કોઈ લાયક હોય તે એને ખુ
મેળવી શકે છે.

૬૪૫ અરિહંત અને સિદ્ધનું આરાધન કરી લા
મેળવવાને અંતે અપૂર્ણ પણ પૂર્ણતાને જ પામે છે.

૬૪૬ જૈનશાસનમાં દેવપણું પણ સિદ્ધ કે અરિ
ત્યાં રજિસ્ટર્ડ નથી.

૬૪૭ આત્માને સો શિખામણોથી જે અસર નહિ થ
એક માત્ર શાસ્ત્રની દલીલથી થાય છે અને શાસ્ત્રની દલીલ
અસર નહિ થાય તે અસર શ્રી સર્વજ્ઞશાસ્ત્રોમાં કહેલ
ઉદાહરણથી થાય છે.

૬૪૮ નિર્ગ્રંથ સાધુ સિવાય તીર્થજ નથી. તેની ઉ
થીજ તીર્થ છે અને તીર્થ પણ સાધુ હોય ત્યાં સુધી જ.
થાય એટલે તીર્થ પણ જરૂર બંધ થાય.

૬૪૯ ઋદ્ધિ, સિદ્ધિ, જય-પ્રાપ્તિ અને રોગનું નિવા
દરેકમાં મુખ્ય ધ્યેય તરીકે તો કેવળ નવપદનું આરાધન

૬૫૦ શક્તિની ખામીને અંગે કદાચ લૌકિક ફળ ભલે ઈચ્છવામાં આવી જાય, છતાં લોકોત્તર લક્ષ્ય તો તે મૂળ વસ્તુ એટલે મોક્ષ પરત્વે જ રાખવું જોઈએ.

૬૫૧ જે કોઈ મુખ્ય ફળ(મોક્ષ)ને સમજતા નથી અને માત્ર સમૃદ્ધિમાં જ લક્ષ્ય રાખે છે તે હીરાને બદલે કાચની ખરીદી કરનારા જેવા અજ્ઞાન છે.

૬૫૨ તપશ્ચર્યા ધર્મરક્ષની સાથે સીધો સંબંધ જ નથી, તપશ્ચર્યા તો કોઈપણ વસ્તુની સાધના માટે પણ કરાય છે.

૬૫૩ લૌકિક ફળની આશાએ અન્ય દેવોની આરાધના કરવી એ મિથ્યાત્વ છે.

૬૫૪ નવપદજીની આરાધનાના ફળ તરીકે મુખ્ય વસ્તુ તો આત્મકલ્યાણ, મોક્ષ અને કર્મક્ષય જ છે માટે શ્રીનવપદજીને આરાધતાં એ વસ્તુમાંથી તો કોઈ દિવસ ચિત્ત ખસવું જ ન જોઈએ.

૬૫૫ જેમ રાજાની આરાધના કરવાનો હેતુ અર્થલાભ છે. તે જ પ્રમાણે જો શ્રીનવપદજીની આરાધનાનો હેતુ પણ આવો જ (અર્થલાભ) છે એવું લક્ષમા રાખ્યુ હોય તો તે આરાધનામાં પ્રગટ લોકોત્તર મિથ્યાત્વ જ છે.

૬૫૬ જે મનુષ્ય મુખ્ય અને ગૌણ ફળને લક્ષમાં રાખે છે અને પછી પ્રવૃત્તિ કરે છે, તે જ મનુષ્ય વસ્તુસ્થિતિને સ્વરૂપે સમજેલો અને પામેલો છે.

૬૫૭ નવપદજીમાં પણ દેવ. ગુરૂ અને ધર્મ એ તત્ત્વત્રયી છેજ.

૬૫૮ જો શરીર વિના જ દેવ માનીએ અને સાથે સાથે શરીરવાળા દેવ હોય જ નહિં એમ માનીએ, તો આખા જગત્‌માં અજ્ઞાનનો અંધકાર જ વ્યાપી જાય.

૬૫૯ શરીરવાળા દેવ તે શ્રી અરિહંત ભગવાન છે, શરી વિનાના દેવ તે સિદ્ધ ભગવાન છે.

૬૬૦ તીર્થંકર ભગવાન શાસનના માલીક છે તે એટલા માટે કે તેઓ શાસનને ઉત્પન્ન કરનારા છે. બાકી, શાસન માલીક તો વર્તમાનમાં આચાર્ય જ રહ્યા.

૬૬૧ શ્રીજિનેશ્વર મહારાજા જે વખતે મોક્ષ પામ્યા વખતે શાસન આચાર્યને સોંપી દેવામાં આવ્યું છે.

૬૬૨ દ્રવ્ય, ગુણ અને પર્યાયે કરી તીર્થની માલિ તીર્થંકરથી ગણધરો, અને ગણધરોથી આચાર્યોના હાથ આવી છે.

૬૬૩ શેઠ મુનીમને જે રકમ સોંપે છે, તે, નહિ કે પોતા નામ પર ચઢાવી દેવા અથવા તે રકમ પોતાનું મન ફાવે વાપરવા, તે જ પ્રમાણે શાસન સોંપાયું છે તે પણ જે રીતે તીર્થંકરોએ સોંપ્યું તે રીતે ચલાવવા જ સોંપ્યું છે.

૬૬૪ શાસનના ભોગે સ્વ-મત ચલાવી શાસનની આજ્ઞાએ ઉલ્લંઘન કરનાર આચાર્યનું તે મુખ પણ જોવું ન જ જોઈ તેવા આચાર્ય એ આચાર્ય જ નથી.

૬૬૫ જેના પાંચે આચારો પવિત્ર છે તે જ આચાર્ય

૬૬૬ જ્ઞાન મેળવ્યા છતાં તે જો દયામય ધર્મ સંયમ ન મેળવે તો તેનું કાર્ય રસોઇ (રસવતી) કરવા વિના ચૂ સળગાવનાર જેમ વગર કારણે ધૂમાડો ખાય છે તેવું મિથ્યા

૬૬૭ ગમે તેવા જ્ઞાનીને પણ વ્રત, પચ્ચક્ખાણ અ ક્રિયાઓ કરવી જ પડે છે.

૬૬૮ જેમ આંધળો માણુસ દેખતાનો હાથ ઝાલે

૬૯૯ ભાવદયા તરફ દુર્લક્ષ કરવાને; જેઓ દ્રવ્ય દયાની મહત્તાને વધારે જણાવે છે તેઓ હીરાને મૂકીને વધારે પ્રકાશ મારતા કાચના કટકાની ખરીદી કરનારા છે.

૭૦૦ શાસ્ત્રીયજ્ઞાન એ સંપૂર્ણ મર્યાદા સાથેનું અને સત હોવાથી તે આત્માને એકાંતે કલ્યાણ સિદ્ધ કરી આપે છે.

૭૦૧ દુનિયાદારીનું જ્ઞાન ધર્મભાવનાને ઉત્પન્ન તો નથી કરતું પરંતુ જો ધર્મભાવના હોય તો પણ તેનો નાશ ક નાંખવાની જ તે પ્રવૃત્તિ કરે છે.

૭૦૨ આજના યુવાનોને સાચું ધાર્મિક જ્ઞાન મળ્યું નથી અને આત્માને બગાડનારું જ્ઞાન તો તેમના મગજમાં ઠાંસી ઠાંસીને ભરવામાં આવે છે એને જ યોગે આજના યુવાનો ધર્મપરત્વે વિરોધ ધરાવનારા બન્યા છે, બલ્કે પ્રાયઃ ધર્મથી વિમુખ બન્યા છે.

૭૦૩ બૂટ, કોલર અને નેકટાઈથી સજ્જ, ભક્ષ્યાભક્ષ્યની મર્યાદા ચૂકેલો, રાત્રિભોજન વગેરેના માની લીધેલા આનંદમાં ઝુલનારો અને દુનિયાદારીના ક્ષણિક સુખોમાં ડુબેલો શિક્ષક કે ભાષણકાર છોકરાને નવકારમંત્ર ગણવાનો ઉપદેશ આપે, તો એની જરા સરખી પણ અસર તે છોકરા ઉપર નહિ જ થાય.

૭૦૪ તમે જેવું શિક્ષણ આપવા ઇચ્છતા હો તે શિક્ષણના પ્રતિનિધિ જેવા તમે બની જશો ત્યારે જ તમારા શિક્ષણનું સાચું પરિણામ આવશે.

૭૦૫ ઉપધાનની સામાન્ય વ્યાખ્યા એ છે કે શ્રીનવકાર આદિ શીખનારાએ, વધારે નહિ તો તે ઉદ્દેશાદિ વિધિએ શીખે તેટલો સમય તો, આરંભ-સમારંભનો ત્યાગ કરવો.

૭૧૫ જેમ પશુઓ પહેલાં ચરે છે અને પછી નિરાંતે બેસીને વાગોળે છે તે જ પ્રમાણે પહેલાં સૂત્ર લેવું અને પછી તેનો અર્થ લેવો એ રીત અહીં જૈન શાસનમાં ઘટે છે.

૭૧૬ માત્ર મૂળને જ માનવાથી ફડચો વળે તેમ નથી: મૂળની સાથે અર્થ પણ જાણવોજ જોઈએ કારણ કે વ્યવહાર અર્થથી જ ચાલે છે, મૂળથી નહિ.

૭૧૭ થોડા અક્ષરો પણ ઘણો અર્થ સૂચવે છે, સૂત્રના મૂળ અર્થને અને ભાવાર્થને જે જાણે છે તે જ સૂત્રને માનનારો ગણાય, નહિ તો માત્ર તે સૂત્ર નથી માનતો પણ લીટીજ માને છે એમ કહેવું યથાર્થ છે.

૭૧૮ ધર્મ જગતને પૂજવાલાયક છે અને તે પૂજવા લાયક રહેવાનો જ, પણ સંખ્યાનો મોહ રાખીને ધર્મના તત્ત્વોનો નાશ થવા દેવો નહિ.

૭૧૯ સત્યને માનનારા થોડા જ હોય પણ તેથી કાંઈ સત્ય તે અસત્ય થતું નથી. તારાઓ અનેક છે અને સૂર્ય એક છે તે છતાં તારાઓ જે કામ નથી કરી શકતા તે કામ સૂર્ય કરે છે.

૭૨૦ ધર્મનું એક બિંદુ છોડીને જો વિશ્વવંદ્ય બનાતું હોય તો એવા મહાત્માપણાને નમસ્કાર કરજો!

૭૨૧ જે સર્વને, સર્વ કાળને વિષે સર્વ દ્રવ્યગુણપર્યાયપણે યથાસ્થિત જાણે છે તે જ સર્વજ્ઞ છે.

૭૨૨ સર્વજ્ઞની આજ્ઞા જાણનારા, માનનારા અને જગતની ત્રણેય કાળની અવસ્થાને માનનારા તે સર્વજ્ઞ ભગવાનના સાધુ છે.

૭૨૩ જે સાધુ ગીતાર્થ નથી અથવા ગીતાર્થની નિશ્રામાં નથી તે સાધુને નમસ્કાર કરવાનું કારણ જ નથી.

૭૨૪ પૂજ ધ્યાનમાં રાખો કે સાધુપદ કેવળ ગીતાર્થપણા સાથે સંબંધ રાખતું નથી. શ્રી સર્વજ્ઞશાસનમાં જે સાધુ શાસન-દ્રોહી થાય કે શાસનવિરોધી થાય તેને નમસ્કાર કરવાનો જ નથી

૭૨૫ સૂત્રનો એક અક્ષર પણ વિરુદ્ધ બોલનારો હોય તો ત્યાં આચાર્યપણું કે ઉપાધ્યાયપણું ટકી શકતું નથી

૭૨૬ શ્રી સિદ્ધો એ પરીક્ષાના વિષયની બહાર છે, જ્યારે શ્રી અરિહંતાદિ ચારેયની પરીક્ષા શક્ય છે.

૭૨૭ અરિહંતે જે સિદ્ધો આરાધ્ય બતાવ્યા છે તે જ સિદ્ધોને આરાધનામાં લેવાના છે, અન્ય પ્રકારના સિદ્ધો ધ્યાનમાં લેવાના નથી.

૭૨૮ સિદ્ધોની માન્યતા કોઈની સ્વતંત્ર છે જ નહિ એ માન્યતા પણ અરિહંત ભગવાનની સાક્ષીએ જ છે.

૭૨૯ અરિહંતોની માન્યતા સ્વતંત્ર છે કેમકે તેમની અને તેમનાં આગમોની પરીક્ષા કરી શકાય છે.

૭૩૦ અરિહંતે જેના પર સહી કરી છે તે દસ્તાવેજ જો તેનાં સંતાનો એટલે અનુયાયીઓ કબૂલ ન રાખે એ તેનાં સંતાન જ નથી

૭૩૧ જે અઢારેય દોષોથી રહિત છે, તે અરિહંત છે.

૭૩૨ જે પાંચેય આચારોને શાસ્ત્રાનુસારે પાળે છે તે જ આચાર્ય, બીજા નહિ.

૭૩૩ પઠન પાઠનમાં તત્પર હોય તે દ્વારા ઉપાધ્યાયની પરીક્ષા છે તથા મોક્ષમાર્ગની સાધના અને સહાયતાદ્વારા સાધુની પરીક્ષા છે.

૭૩૪ અરિહંતના વચનની પ્રમાણિકતાથી જ સિદ્ધની સિદ્ધતાને આપણે સ્વીકારીએ છીએ અર્થાત્ સિદ્ધરૂપી ઝવેરાતને ઓળખાવનારા અરિહંતરૂપી ઝવેરી જ છે અને તેથી જ તેમને પહેલો નમસ્કાર કરવાનો છે.

૭૩૫ શ્રી અરિહંતે જે આચાર્યોને આરાધ્ય જણાવ્યા છે તે જ આચાર્યોને વંદના કરવી ઘટિત છે.

૭૩૬ નવપૂર્વથી આગળના જ્ઞાનવાળા, તથા જિનકલ્પને લીધે સમુદાયને છોડી ગએલા હોય, તેમ જ મોક્ષને સાધનારા તેવા બધા સાધુ નમસ્કાર કરવાને લાયક છે.

૭૩૭ એક સાધુની અવજ્ઞા અને સર્વ સાધુસંઘની અવજ્ઞા, એમાં કશો જ ફેર નથી.

૭૩૮ એક અરિહંતને આરાધો તો એનો અર્થ એ જ છે કે તમે સઘળા અરિહંતોને આરાધો છો.

૭૩૯ વ્યક્તિની આરાધના ગુણના મુદ્દાથી છે, વ્યક્તિ પરત્વે નથી.

૭૪૦ ગુણ પરત્વે ન જતાં માત્ર વ્યક્તિ પરત્વે જ જઈએ તો કહેવું પડશે કે આપણે ગુણના પૂજારી નથી, માત્ર હાડકાં તથા માંસના પૂજારી છીએ.

૭૪૧ ખરું પૂજન તો ગુણનું છે, વ્યક્તિનું નથી.

૭૪૨ જેઓ મોક્ષમાર્ગમાં પ્રવર્તેલા છે, તેઓને સ્નેહ એ વજ્રની શૃંખલા(સાંકળ) છે.

૭૪૩ સાધુ પદવી ગીતાર્થપણા સાથે સંબંધ રાખતી નથી. પરંતુ મોક્ષને સિદ્ધ કરનાર ક્રિયાના સાધકપણા સાથે સંબંધ રાખે છે.

૭૪૪ સર્વજ્ઞશાસનમાં જે સાધુ શાસનદ્રોહી થાય કે વિરોધી થાય તેને નમસ્કાર કરવા માટે સ્થાન જ નથી કેમકે તેઓ તો ઉન્માર્ગગામી હોવાથી કરુણા અને માધ્યસ્થ્યનું સ્થાન છે.

૭૪૫ જે વ્યક્તિ સૂત્રના એક અક્ષર વિરુદ્ધ બોલે છે તે વ્યક્તિનું આચાર્યપણું કે સાધુપણું જરૂર નાશ પામે છે.

૭૪૬ સિદ્ધો એ પરીક્ષાના વિષયથી બહાર છે એનું કારણ એ છે કે તેઓ અતીન્દ્રિય છે, જ્યારે અરિહંતાદિ ચારેની પરીક્ષા થાય છે, કારણ કે તેઓ વ્યાવહારિક પ્રત્યક્ષથી પણ જાણી શકાય છે.

૭૪૭ એકેન્દ્રિયથી માંડીને પંચેન્દ્રિય સુધીના દરેક જીવો મરણથી ડરે છે.

૭૪૮ જો શરીર જેવી વસ્તુ ન હોત તો આ દુનિયામાં મરણ પણ ન હોત.

૭૪૯ જેઓ પ્રભુમાર્ગને ભૂલેલા છે તે આત્માઓ અવશ્ય મરણથી ડરે છે.

૭૫૦ જન્મ એ બાવળિયાનું બીજ છે અને મરણ એ બાવળિયાના કાંટા છે, તો પછી જન્મરૂપી બાવળિયા તો વાવ્યે જ જવા અને મરણરૂપી કાંટાથી ડરવું એ મૂર્ખાઈ નહિ, તો બીજું શું!

૭૫૧ સત્કૃત્યોના બદલામાં મળનાર સદ્ગતિ માટેનું મરણ તે ઉત્સવરૂપ મરણ છે.

૭૫૨ કલુષિત જીવનથી થયેલ પરિણામ દુર્ગતિમાં ધકેલનાર હોવાથી તે મરણ એ શોકમરણ છે

૭૫૩ નિર્વાહ પૂરતાં પાપને છૂટાં રાખી બાકીનાં પાપોને, ઇચ્છાપૂર્વક તજનારાઓ દેશવિરતિધર્મના સાચા આરાધકો છે.

૭૫૪ આ જગતમાં ધર્મ એ સર્વ આસ્તિકોને ઇષ્ટ છે.

૭૫૫ મનગમતા પદાર્થના જુઠા શબ્દો પણ વહાલા અને અનિષ્ટ પદાર્થના સાચા શબ્દો પણ અળખામણા લાગે છે.

૭૫૬ ધર્મ ઇષ્ટ છે. પાપ આપણને તથા સાંભળનારને પણ અનિષ્ટ છે.

૭૫૭ આર્યપ્રજામાં મનુષ્ય માત્રને ધર્મ વહાલો છે, એ વાત ચોક્કસ છે.

૭૫૮ બધી પ્રવૃત્તિ ફળને ઉદ્દેશીને જ થાય છે.

૭૫૯ ભોગના કીચ્ચડમાં ખૂંચેલા, રમા અને રામામાં આસક્ત થયેલા તથા નામ અને નાક માટે સર્વસ્વ હોમનારાઓને પ્રભુશાસનની યથાર્થ કિંમત નથી.

૭૬૦ જેઓને શાસ્ત્રની આગળ-પાછળની પંક્તિ ઇરાદાપૂર્વક જોવી નથી તેઓ સામાન્ય જનતાને આડે રસ્તે દોરવા મનમાન્યું બોલે છે.

૭૬૧ અહિંસા, સંયમ અને તપયુક્ત હોય તે જ ધર્મ કહેવાય.

૭૬૨ જેને ચોકસી થવું હોય તેણે ચોકસીને ત્યાં, ઝવેરી થવા ઇચ્છનારે ઝવેરીને ત્યાં વર્ષોનાં વર્ષો અભ્યાસ કરવો જોઇએ તેવી જ રીતિએ મોક્ષમાર્ગના અધિકારી બનવું હોય તો મોક્ષ-માર્ગના આરાધક સાધુપુરુષોની હંમેશાં ભક્તિપૂર્વક સેવા કરવી જોઈએ.

૭૬૩ સોનારૂપાનાં ઘરેણાંથી શણગારેલા ગધેડાને વરઘોડાના મોખરે રાખવાથી કાંઈ વળે ખરું? તેવી રીતે પરિણામની શુદ્ધિ વિના મૈત્રીભાવના રાખવાથી આત્માનો દહાડો વળે નહિ.

૭૬૪ ધર્મનું પરંપરાએ ફળ મોક્ષ છે અને અનંતર ફળ ઋદ્ધિ, સિદ્ધિ અને દેવલોક વિગેરે છે.

૭૬૫ યાદ રાખજો કે 'સંસારીપણું' એ બચાવની ઢાલ નથી.

૭૬૬ કુલીન મનુષ્યોથી જેમ નશાના બહાનાથી ગુનાનો બચાવ ન થાય તેવી રીતે સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવોથી 'અમે સંસારી છીએ' તેમ કહી પાપનો બચાવ ન થાય. તેઓ તો પોતાની ન્યૂનતા કબુલ કરે.

૭૬૭ ધાડપાડુઓને સાફ કરી નાખે તેટલી તાકાતવાળો ગરાસિયો પણ વ્યસનને વશ થવાથી ખાટલામાં પડી રહે, તેવી રીતે વીર્યોલ્લાસ વગરનો આત્મા અફીણીયા ગરાસિયાની જેમ પડી રહ્યો છે

૭૬૮ જીવનના બે પ્રકાર છે ૧ જડજીવન ૨ જીવજીવન. જો તમે જીવજીવન મેળવ્યું હોય છતા તે સફળ કરવાની ભાવના ન હોય તો એ બને પ્રકારના જીવનમા કશો જ ફરક નથી.

૭૬૯ જે જીવન ઇન્દ્રિયાદિ દ્રવ્યપ્રાણવાળું છે તે જીવનને જડજીવન કહેવામાં કશો જ વાંધો નથી.

૭૭૦ ભાવપ્રાણના વિનાશથી જેઓ બડકે છે તેઓ જ સમ્યક્ત્વ પામેલા છે. એ સ્થિતિ, તે જ સમ્યક્ત્વ છે

૭૭૧ અઘાતી પાપોના ઉદયથી ડરો છો, પરંતુ ઘાતી પાપના પરિણામનો વિચાર સરખો પણ ન કરો તો એના જેવી બીજી એક પણ મૂર્ખાઈ નથી.

૭૭૨ મિથ્યાત્વીઓ પણ જીવને માને છે અને તમે પણ એ જ રીતિએ મિથ્યાત્વીની માફક જીવને માનતા હો તો તમારામાં અને મિથ્યાત્વીમાં કશો જ ફરક નથી એની તમારે નોંધ લેવી જ જોઈએ.

૭૭૩ દ્રવ્યદયાના ભોગેજ ભાવદયાનું સંરક્ષણ કરવાનું શાસ્ત્રીય ફરમાન છે ખરું પરંતુ તે માત્ર રત્નત્રયીની રક્ષા માટે જ; નહિ કે બીજા કોઈ કાર્ય માટે.

૭૭૪ ઇન્દ્રિયોને બહેકાવી મૂકો નહિ, કારણ કે એ પણ મોહરાજાના રિસીવરો જ છે.

૭૭૫ પાંચ ઇન્દ્રિયોની પ્રવૃત્તિ એ જ સાચી ગુલામી છે. જેમને ગુલામી સાલતી હોય તેમણે સ્વતંત્રતાની વ્યર્થ બાંગ ન પોકારતાં, આ ગુલામીમાંથી જ છૂટવાની પ્રવૃત્તિ કરવી જરૂરી છે.

૭૭૬ સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર તથા તપદ્વારા જીવાતું જીવન, તેનું જ નામ જીવજીવન છે.

૭૭૭ છ કાયમાંથી એક પણ કાયની વિરાધના જે ન થવા દે અર્થાત્ યેનકેન પ્રકારેણ પ્રત્યેક જીવને બચાવવાને જે આત્મા પ્રયત્નવંત રહે તે પોતાને જૈન ગણી શકે છે.

૭૭૮ દ્રવ્યદયાનો ભોગ અપાય તો વાંધો નહિ કારણ કે દ્રવ્યદયાના ભોગે પણ ભાવદયાને સાચવવાની જ છે એ વાત કદી ભૂલશો નહિ.

૭૭૯ ભાવપ્રાણના તત્ત્વજ્ઞાન(ફીલસુફી Philosophy)ને જેઓ સમજે છે તેઓ ભાવદયાને અગ્રપદ આપ્યા વિના રહેતા નથી.

૭૮૦ આખા જગત્‌ની દ્રવ્યદયા અને એક પણ જીવની ભાવદયા, એ એના મુકાબલામાં ભાવદયા વધારે શ્રેષ્ઠ છે.

૭૮૧ દ્રવ્યદયાને પણ તદ્દન નકામી સમજશો જ નહિ. એ પણ જરૂર આવશ્યક છે, પરંતુ એ મહેતલ અપાવનાર છે જ્યારે ભાવદયા કર્મથી છૂટાછેડા કરાવનાર છે.

૭૮૨ જડજીવન અને જીવજીવન એ બેની સરખામણી કરો તો સમજી લો કે જડજીવનની જીવજીવન આગળ કશી જ કિંમત નથી.

૭૮૩ ચારિત્રની અપેક્ષાએ દ્રવ્યદયાના લોગને અધિક માનવામાં આવે તો કહેવું જ પડશે કે તેને રત્નત્રયીની કિંમત જ નથી.

૭૮૪ તમે જ્યાં સુધી જીવજીવનના અર્થી ન બની શકો ત્યાં સુધી તમને સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ થઈ શકવાની નથી.

૭૮૫ લોકોત્તર પ્રાપ્તિ થવાની હોય ત્યારે (તે પ્રસંગે) લૌકિક માર્ગની કિંમત આંકવા બેસે એને મૂર્ખ ન ગણી શકો તો, બહેતર છે કે શબ્દકોષમાંથી મૂર્ખ શબ્દને દૂર કરો।

૭૮૬ સમ્યક્ત્વ એ તો રત્ન–દીપક છે. જો તમે મોક્ષની અભિલાષા રાખતા હો તો એ રત્ન–દીપકને તમારા હૃદયમંદિરમાં સ્થાપન કરો, ધારણ કરો.

૭૮૭ જેઓ આગમની દૃષ્ટિને સમજે છે તેઓ જ આગમને અને તેના અર્થને (રહસ્યને) પણ સમજી શકે છે

૭૮૮ સ્નેહી માણસોના કલહને ધ્યાનમા ન લેતાં જેઓ સત્યને જ અવલંબે છે, તેનું જ સમર્થન કરે છે તેઓ જ વીર છે, બીજા નહિ.

૭૮૯ વિષય કષાય દેખીતા આનંદજનક લાગે છે તે પરિણામે આઠ બંધનરૂપ છે અને તેમાં ફસાયેલો આત્મા અનાદિકાળથી તેનો ગુલામ બનેલો છે

૭૯૦ શ્રીપાળ મહારાજાને મળેલી સમૃદ્ધિ, દેવલોક અને મોક્ષ એ તમામનું મૂળ કારણ જોયો તો બીજું કાંઈજ નથી પરન્તુ શ્રી નવપદજીની આરાધના જ છે.

૭૯૧ પાપકાર્યોમાં તો ઇચ્છા હો કે ન હો, તે છતાં પાપ લાગે છે જ; જ્યારે ધર્મકાર્યોમાં તો ઇચ્છા હોય તો જ પુણ્ય બંધાય છે, અન્યથા નહિ. (જો ઇચ્છા ન હોય તો પુણ્ય બંધાતું નથી)

૭૯૨ જ્ઞાન, સંવર, નિર્જરા, સ્વર્ગ તથા મોક્ષ એ સઘળાં ઇચ્છાપૂર્વકના પ્રયત્નોથી પ્રાપ્ત થાય છે, અન્યથા નહિ.

૭૯૩ ગયા ભવોમાં અજ્ઞાનતાથી કરેલી ક્રિયાને ત્રિવિધ ન વોસિરાવીએ, તેનાથી ત્રિકરણયોગે ન ખસીએ તો ત્યાં સુધી ગયા ભવમાં અજ્ઞાનતાથી કરેલી ક્રિયાનું પાપ પણ ખસતું નથી.

૭૯૪ ઇચ્છા એ પરમપદ(મોક્ષ)પ્રાપ્તિને અંગે વ્યાઘાત કરનારી ચીજ છે. જ્યાં સુધી સામાજિક, દુન્યવી વગેરે પદાર્થોની ઇચ્છા હોય ત્યાં સુધી મોક્ષ મળે એ શકય જ નથી. ઇચ્છા કરો તો મોક્ષની જ કરોને! તત્ત્વ–શ્રદ્ધા વગર એટલે કે સમ્યક્ત્વપ્રાપ્તિની પહેલાં પણ મોક્ષની ઇચ્છા શરૂ થઈ શકે છે.

૭૯૫ મોક્ષને રોકનારો જો આ અવનિમાં કોઈ પણ હોય તો તે કર્મનો કિલ્લો છે. તે કિલ્લાને ભેદવામાં સમ્યગ્દર્શનાદિ મહારસાયણ છે.

૭૯૬ મોક્ષના કારણો મેળવવા માટે ઇચ્છાની જરૂર છે પણ એ જ ઇચ્છા જો સામાજિક, દુન્યવી વગેરે કાર્યો સાથે સંબંધ ધરાવતી હોય તો તે નકામી છે.

૭૯૭ મોક્ષનાં કારણો દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર આદિ સંપૂર્ણ મળી ગયાં હોય તો ઇચ્છા ન હોય તો પણ મોક્ષ થાય છે.

૭૯૮ અરિહંતો અરિહંત તરીકે, સિદ્ધો સિદ્ધ તરીકે આચાર્યો આચાર્ય તરીકે, ઉપાધ્યાયો ઉપાધ્યાય તરીકે, તેમ જ સાધુઓ સાધુ તરીકે આરાધ્ય છે; પણ દર્શન તરીકે દર્શન આરાધ્ય નથી.

૭૯૯ ચૂલો ચૂલા તરીકે સાધ્ય નથી પરંતુ રસોઈના હેતુએ સાધ્ય છે તે જ પ્રમાણે જ્ઞાન, જ્ઞાન તરીકે સાધ્ય નથી પરંતુ સંવર તથા નિર્જરાને લાવી આપનાર તરીકે સાધ્ય છે.

૮૦૦ અજ્ઞાની કરતાં જ્ઞાની શ્રેષ્ઠ છે જ્ઞાનીને એટલા માટે જ શ્રેષ્ઠ ગણવામાં આવ્યો છે કે અજ્ઞાનીના મુકાબલે તે ધર્મમાર્ગમાં કોઈ પણ પ્રવૃત્તિ તરત કરી શકે

૮૦૧ સંવર અને નિર્જરામા પ્રવર્તવા તથા આશ્રવ તેમ જ બંધથી પાછા હઠવા જે જ્ઞાન પ્રેરણા કરે તે જ સાચું જ્ઞાન છે.

૮૦૨ વિદ્યા પ્રશંસા કરવાયોગ્ય છે પરન્તુ જે વિદ્યા આત્માને આત્મભાનથી ભ્રષ્ટ કરનારી હોય તે વિદ્યા મેળવવા કરતાં ન મેળવવી એ સારું છે.

૮૦૩ જીવ, અજીવ, આશ્રવ, બંધ, સંવર, નિર્જરા અને મોક્ષ એ સાત અથવા પુણ્ય તથા પાપ મળી નવ તત્ત્વોનુ જ્ઞાન તે જ જ્ઞાન છે. તે સિવાયનું જ્ઞાન તે જ્ઞાન જ નથી આ નવે તત્ત્વોનું જ્ઞાન કરાવવું તેનુ જ નામ જ્ઞાનદાન છે.

૮૦૪ જીવાજીવાદિકનું શ્રદ્ધાપૂર્વકનું જ્ઞાન તે સમ્યગ્જ્ઞાન છે.

૮૦૫ જીવાદિકને જણાવનારાં શાસ્ત્રો માટે જે જ્ઞાન ઉપયોગી છે તે જ જ્ઞાનદાન છે.

૮૦૬ જે જ્ઞાન સંસારપંથે આગળ વધવાની સલાહ આપે છે તે જ્ઞાન, જ્ઞાન જ નથી પરંતુ અવિદ્યા(અજ્ઞાન) છે.

૮૦૭ જીવ અજીવાદિ પદાર્થો જાણવા માત્રથી સરતું નથી જ. પણ જાણીને તેનાથી આરાધના કરવાની જરૂર છે.

૮૦૮ યાદ રાખો કે શ્રીપાળ મહારાજાના સંબંધમાં જે જે આશ્ચર્યકારિણી ઘટનાઓ બની છે, તેમની સંપત્તિ તથા સૌંદર્યાદિમાં

જે કાંઈ વધારો થયો છે, તે સઘળું નવપદજીની આરાધનાથી જ ઘત્રા પામ્યું છે એમાં લેશ માત્ર પણ શંકા નથી. તમે શ્રીપાળ મહારાજાના સંબંધમાં બનેલા ચમત્કારો સામે ન જુઓ પરન્તુ એ ચમત્કારો જે વસ્તુને પરિણામે બન્યા છે તે વસ્તુને વિચારો.

૮૦૯ આપણી સૌથી પહેલામાં પહેલી ફરજ એ છે કે શ્રીનવપદજીના ગુણો જાણવા. કારણકે જ્યાં સુધી આપણે એના ગુણો જાણીએ નહિ ત્યાં સુધી આપણામાં સાચો ઉલ્લાસ આવે નહિ અને સાચો ઉલ્લાસ ન આવે ત્યાં સુધી આરાધનાની ક્રિયા પણ ભાવસ્વરૂપ કહેવાય નહિ.

૮૧૦ પ્રભુની સેવા, પૂજા, અનુષ્ઠાનોઃ એ સઘળું શા માટે છે તેનો કદી વિચાર કર્યો છે? યાદ રાખો કે એ સઘળું પૈસા-ટકો મેળવવા માટે નથી જ, પરન્તુ સમ્યક્ત્વાદિની પ્રાપ્તિ માટે જ છે અથવા પ્રાપ્ત-રત્નત્રયીની અધિક વિશુદ્ધિ કરવા માટે છે.

૮૧૧ તીર્થંકરોના આગમોની આરાધના શા માટે? એ પણ માત્ર સદ્જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ માટે છે.

૮૧૨ જ્ઞાનની મૂળ જડ શ્રીતીર્થંકર ભગવાન પોતે જ છે, કારણ કે તેમણે જ પદાર્થ માત્રને પોતાના કેવળજ્ઞાનથી સૌથી પહેલાં જાણી લીધા હતા; તત્પશ્ચાત્ તેઓશ્રીએ તે પદાર્થોની જગતને માટે પ્રરૂપણા કરી હતી.

૮૧૩ આપણું સાધ્ય તો કેવળજ્ઞાન જ છે, છતાં આત્માના બોધ માટે તથા જગતના ઉપકાર માટે એક દૃષ્ટિએ કેવળજ્ઞાન કરતાં શ્રુતજ્ઞાન ઉચ્ચ પદે છે.

૮૧૪ કેવલજ્ઞાન મુંગાએ ખાધેલા ગોળ જેવું છે. ગોળ ખાનાર મુંગો પોતે તો તેનો સ્વાદ જાણે છે પરંતુ તે જગતને જણાવી શકતો નથી તેજ પ્રમાણે કેવલજ્ઞાનથી પદાર્થો જાણી

શકાય છે ખરા પણ તે 'શ્રુતજ્ઞાન વગર ભવ્ય જીવોને જણાવી શકાતા નથી.

૮૧૫ સ્વ-પર-સ્વરૂપને બતાવનારું જ્ઞાન તે શ્રુતજ્ઞાન છે, બીજું નહિ. કેવળજ્ઞાનનું સ્વરૂપ બતાવનારું પણ શ્રુતજ્ઞાન જ છે.

૮૧૬ આપણે પંચ(પાંચ) પરમેષ્ઠિને આરાધવાનો દાવો તો કરીએ છીએ પરંતુ પંચ પરમેષ્ઠીને ક્યારે આરાધી શકીએ કે જ્યારે આપણું ધ્યેય ત્યાગનું હોય તો જ ! નહિ તો, નહિ !

૮૧૭ દુન્યવી લાલચોને લઈને જ આરાધના કરવી જોઈએ એમ જો તમે માનતા કે કહેતા હો, તો તો તમારે ચક્રવર્તીની જ આરાધના કરવી જોઈએ કેમકે દુન્યવી ભોગવિલાસોની સર્વશ્રેષ્ઠતા ચક્રવર્તીને જ છે.

૮૧૮ ચૈત્યવંદનમાં તમે છેલ્લે છેલ્લે 'ભવનિર્વેદ'ની માગણી કરો છો, એ વાતને કદી પણ ભૂલશો નહિ.

૮૧૯ ભવનિર્વેદ એ જિનશાસનમહાલયની પહેલી પીઠિકા છે.

૮૨૦ 'ગૌતમ નામે નવે નિધાન'નો અર્થ એવો સમજશો નહિ કે આપણે એ વાક્ય બોલીને નવે નિધાનની માગણી કરીએ છીએ. એનો અર્થ એટલો જ છે કે એ મહાત્માનું એવું તપોબળ છે કે જેથી નવે ય નિધાનો આવી મળે છે.

૮૨૧ ભગવાનની પાસે છેલ્લી માગણી ભવનિર્વેદની જ કરવામાં આવી છે તે ઉપરથી પણ એ જ સાબિત થાય છે કે 'ત્યાગ' એ જ આપણી ભૂમિકા છે.

૮૨૨ મીટિંગો, જાણીતા નાટકો, પ્રખ્યાત નાચનારીઓના જલસાઓની તમે તમારી ડાયરીમાં નોંધ રાખો છો એવું જેવું-તેવું ન નોંધતાં તેને માટે ત્યાં એ વાત જ નોંધી હો કે

ચારિત્રની ઇચ્છા વગર મનુષ્ય ભગવાનની પૂજા કરે છે, તે પૂજા એ શ્રી જિનેશ્વરની પૂજા છે જ નહિ!

૮૨૩ સંયમના પાલન માટે જે સાધુ નદી ઉતરે છે તેની હિંસા એ સંયમના પાલનમાંજ જાય છે.

૮૨૪ શ્રી જિનેશ્વર ભગવાને પોતાની પૂજા બહુમાન માટે પ્રવર્તાવી નથી જ. પરન્તુ તે પણ ત્યાગ તરફ લોકોની અભિરુચિ વાળવા માટે જ પ્રવર્તાવી છે.

૮૨૫ પ્રાણીમાત્ર પૂજાદ્વારાએ ત્યાગના પુનિત પંથનો પ્રવાસી થાય એ જ શ્રી જિનેશ્વરદેવનો પૂજાદિ વિધિમાં ઉદ્દેશ છે.

૮૨૬ ત્યાગની–ચારિત્રની ભાવનાપૂર્વક પૂજા કરો છતાં તે પૂજાને પરિણામે સંયમની પ્રાપ્તિ ન થાય તો તેથી ગભરાશો નહિ. કેટલાંક કારણો એવાં છે કે તેના ફળની પ્રાપ્તિ ઝપાટાબંધ નહિ થતાં વિલંબથી થાય છે.

૮૨૭ સમ્યક્ત્વ પામ્યા પછી નવ પલ્યોપમ સ્થિતિનો ક્ષય થયાથી દેશવિરતિ પમાય છે; તેમાંથી સંખ્યાતા સાગરોપમની સ્થિતિને તોડવાથી સર્વવિરતિ મળે છે. તેમાંથી પણ અસંખ્યાતા સાગરોપમની સ્થિતિને તોડે તો ઉપશમશ્રેણી પ્રાપ્ત થાય છે. અને તેમાંથી પણ જ્યારે સંખ્યાતા સાગરોપમની સ્થિતિ તોડે ત્યારે જ ક્ષપકશ્રેણી સાંપડે છે.

૮૨૮ સર્વવિરતિ લેવા ઇચ્છનારે સંખ્યાતા સાગરોપમ સુધી દેશવિરતિ પાળવી જ જોઈએ એવો નિયમ નથી.

૮૨૯ સમ્યક્ત્વ એ ચારિત્રની પહેલાં પણ સંભવે છે

૮૩૦ દર્શન, જ્ઞાન ચારિત્ર અને તપ એ ચાર ધ્યેય તરીકે છે અને એને માટે જ પંચ પરમેષ્ઠિનું આરાધન પણ છે.

૮૩૧ ગુણીને છોડીને ગુણ કોઈ દિવસ છૂટો પડી શકતો જ નથી.

૮૩૨ દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર અને તપ એમાંથી સ્વતંત્ર રીતે એકેય આરાધના કરવા યોગ્ય નથી, પણ સામુદાયિક ચતુષ્ટય જ આરાધના કરવા યોગ્ય છે

૮૩૩ સ્વામી એ ઇત્વરકાળનો માલીક છે જ્યારે જીવ યાવત્ જીવનનો માલિક છે માટે એ બેને જુદા પાડવા પડે છે.

૮૩૪ રજા અધિપતિની હોય છે, તાબેદારની નહિ

૮૩૫ શ્રમણોપાસક અને શ્રમણોપાસિકાને ભક્તિ કરવા સિવાય બીજી સત્તા નથી

૮૩૬ જેમ પોતે ભૂખ્યા રહીને પણ ઘરના છોકરાંને પાળવાં પડે તેમ સંઘની વાતો કરનારાએ સંઘનો એક પણ મનુષ્ય ભૂખ્યો હોય ત્યાં સુધી ખાવું નહિ જ જોઈએ.

૮૩૭ અતીત એવા ઘણા ભવોમાં પણ અજ્ઞાનતાથી કરેલી ક્રિયાને ત્રિવિધ ત્રિવિધ ન વોસિરાવીએ અને તેનાથી ત્રિકરણ યોગે ન ખસીએ ત્યાં સુધી પાપ ખસતું નથી.

૮૩૮ જ્યાં સુધી અદેરમાં બદ્ધી એવી હેવામા આવે નહિ ત્યાં સુધી સદ્દીયારી જોખમદારીથી બચાતું નથી, તેમ સ્પષ્ટ રીતિએ દેવાદિ સમક્ષ પાપ વોસિરાવાય નહિ ત્યાં સુધી કર્મથી બચી શકાતું નથી.

૮૩૯ ત્રિવિધ ત્રિવિધ વોસિરાવ્યા વિના કોઈ પણ આત્મા કર્મનાં કારણોથી બચી શકતો જ નથી.

૮૪૦ સર્વપાપ વોસિરાવવારૂપ દીક્ષાની સર્વને જરૂર છે.

૮૪૧ મોક્ષની ઇચ્છા થયા પછી એક પુદ્ગલપરાવર્તથી
અધિક સંસાર ન જ હોય. પહેલે ગુણસ્થાનકે પણ મોક્ષની
ઇચ્છા તથા તેની ક્રિયાઓ હોઈ શકે છે પણ ચોથે ગુણસ્થાનકે
મોક્ષની ઇચ્છા અદ્વિતીય હોય છે.

૮૪૨ ચોથા ગુણસ્થાનવાળો મોક્ષ સિવાય બીજા પદાર્થની
પ્રાર્થના જ ન કરે. જેમ રસાયણની જરૂર માત્ર વાયુના વિકારને
વિદારવા માટે જ છે. તેમ મોક્ષની ઇચ્છા પણ મોક્ષનાં કારણો
મેળવી આપવા માટે જ જરૂરી છે. ઘડો થવાના કાર્યમાં દંડ
સીધો કામ નથી લાગતો પણ દંડે ઉત્પન્ન કરેલ ભ્રમણ કામ
લાગે છે. તેવી રીતે મોક્ષ થતી વખતે ઇચ્છા જાય ત્યારે જ
ભલે મોક્ષ થતો હોય. પણ મોક્ષનાં કારણો જે સમ્યગ્દર્શનાદિ
છે તેનો કર્તા કાં તો આત્મા છે, કાં તો કર્મનાં ક્ષયોપશમાદિ છે.

૮૪૩ ખાણમાંથી માટી ગધેડા લાવ્યો, તે જ માટીનો ઘડો
બન્યો પણ તેથી ઘડાના કાર્ય સાથે ગધેડાને સંબંધ નથી, તેવી
રીતે અહીં પણ ઇચ્છાથી સમ્યગ્દર્શનાદિ મેળવાયાં છતાં તેનું
કારણ કર્મનો ક્ષયોપશમાદિ કે આત્મવીર્યોલ્લાસ હોવાથી, ઇચ્છા
એ અત્ર કારણ નથી.

૮૪૪ ઇચ્છા મોક્ષને રોકનારી છે, કેમકે અયોગીપણું ન
થાય ત્યાં સુધી મોક્ષપ્રાપ્તિ થતી નથી. ઇચ્છાના નાશે મોક્ષ મળે
છે. શુભ તથા શુદ્ધ કાર્યને અંગે ઇચ્છા એ સાધક વસ્તુ નથી.
સાધક વસ્તુ તો કારણો છે. મોક્ષનાં કારણો દર્શન, જ્ઞાન અને
ચારિત્ર જો સંપૂર્ણપણે મળી ગયાં તો ઇચ્છા ન હોય તો પણ
મોક્ષ સાંપડે. કાર્યસિદ્ધિ કારણોથી છે, નહિ કે ઇચ્છાથી. તથાપિ
કારણો મેળવવાની ઇચ્છા આવશ્યક છે

૮૪૫ શ્રીપાળ મહારાજની કથા શ્રવણ કરી જો ધન, કુટુંબ
આદિની ઇચ્છા કરો, તો તે ઇચ્છા આત્માના દારિદ્રને નહિ જ ફેડે.

૮૪૬ જગતનો પુદ્‌ગલથી વ્યવહાર છે જેમ પુદ્‌ગલ અધિક તેમ કાર્ય અધિક. દુનિયાનો વ્યવહાર લાગણી ઉપર નથી, કેવળ પદાર્થ ઉપર છે.

૮૪૭ શાસ્ત્રકાર એકાંતે વસ્તુને કે વિવેકશૂન્ય અંતઃકરણને વળગતા નથી, પણ વિવેકને વળગે છે. વિવેકને લાવનાર વસ્તુના જ્ઞાન સાથે જોડાએલું અંતઃકરણ છે, તે માટે નવપદરૂપ વસ્તુનું જ્ઞાન કરાવવું તે થાય એટલે તે વસ્તુદ્વારાએ અંતઃકરણમાં વિવેક જાગે અને તેથી ફળ-પ્રાપ્તિ થાય.

૮૪૮ શ્રી શય્યંભવસૂરિજી મહારાજ કિં કાહી વિગેરે કહીને સ્પષ્ટ જણાવે છે કે જ્ઞાન, જ્ઞાન તરીકે સાધ્ય નથી પણ સંવર તથા નિર્જરાને લાવનાર તરીકે જ સાધ્ય છે.

૮૪૯ અનાર્યની અધમતા ઋદ્ધિ સમૃદ્ધિના અભાવને અંગે કે શરીરસૌંદર્યના અભાવને અંગે નથી પણ ધર્મના અભાવને અંગે છે.

૮૫૦ ચાહ્ય જેટલી મનોવાંછિત ઋદ્ધિ, સિદ્ધિ, સમૃદ્ધિ હોય પણ જેને ત્યાં (જ્યાં) ધર્મનું અસ્તિત્વ ન હોય (જેને ધર્મની પ્રાપ્તિ ન હોય) તો તે અનાર્ય કહેવાય.

૮૫૧ સુખનાં સાધનો મહત્ મળે તે ઉપર આર્યની વિશિષ્ટતા નથી પણ તે વિશિષ્ટતા તો ધર્મની પ્રવૃત્તિમાં છે

૮૫૨ વ્યવહારની અપેક્ષાએ ધર્મની પ્રવૃત્તિ હોય તે તે દેશો આર્ય ગણ્યા છે અને જ્યાં 'ધર્મ' એવા અક્ષરો સ્વપ્ને પણ નથી તે તે દેશો, અનાર્ય ગણ્યાં છે.

૮૫૩ શ્રી કુમારપાળની વખતે જ્યાં આખા નીતિધર્મ સ્થપાયો ને દેશ આર્ય ગણાયો અને જ્યાં તે ધર્મ ન સ્થપાયો

તે દેશ અનાર્ય ગણાયો. ક્ષેત્રાર્ય પણું તો શ્રીતીર્થંકરાદિના જન્મને અંગે ૨૫ાા (સાડી પચીશ) દેશનું જ હોય.

૮૫૪ જિંદગી વહેતી નદીનાં પાણી જેવી છે.

૮૫૫ આપણું આયુષ્ય પણ ઘાટના પાણી માફક વહી રહ્યું છે, ચ્હાય તો ધર્મમાં જોડો અગર ન જોડો તો પણ એ તો વહેવાનું જ છે.

૮૫૬ ક્ષણેક્ષણે જિંદગી ઘટવાની છે માટે અધર્મથી જલદી ખચવું અને ધર્મમાં તીવ્ર ઉદ્યમ કરવો.

૮૫૭ જીવ, પુણ્ય, પાપ, સ્વર્ગ, નરક, મોક્ષાદિ તત્ત્વોની માન્યતામાં જુદા જુદા મતો છે એટલે કે એમાં મતભેદો છે પ 'મોત'ને અંગે જગતભરમાં બે મત નથી. અર્થાત્ 'મોત છે' સર્વને સ્વીકાર્ય છે.

૮૫૮ મરણ નહિ માનનારો એવો નાસ્તિક કોઈ નથી.

૮૫૯ જેમ ઘાટનું પાણી સદુપયોગમાં લો અગર ન તો પણ તે સ્થિર રહેતું નથી કિન્તુ ખારા પાણીમાં ભળીને ખ થવાનું જ છે તેમ જિંદગીનો સદુપયોગ ન કરતાં તેને ચ્હ તેટલી સાચવીએ તો પણ ફના થવાની જ છે.

૮૬૦ શરીર, કુટુંબ, ઋદ્ધિ વગેરે જીવને છોડે કે જીવ તમામને છોડે પણ વસ્તુતઃ છૂટવાનું છે એમાં ફરક નથી.

૮૬૧ જીવ માત્ર જીવવાની આશા રાખે છે પણ એમ અ રાખવાથી જીવન મળી જતું નથી.

૮૬૨ ધન, માલ-મિલકત, કુટુંબ ઇત્યાદિનાં ખાસડાં દરેક ભવમાં ખાધાં છે, ટાલ સાજી રહી નથી! શ્રી સર્વજ્ઞ-વા રૂપી જેષ્ટિકા (લાકડી)નું આલંબન મળ્યું છે માટે રાજી આપી દેવું એ જ બુદ્ધિમાનોનું કર્તવ્ય છે.

૮૬૩ જેનામાં પોતાનો સ્વાર્થ છે તેના રાજીનામાથી કોઈ રાજી નથી.

૮૬૪ જૈન ધર્મથી આત્મા વાસિત રહે એવું ગુલામીપણું પણ ભલે મળે !

૮૬૫ ભવાભિનંદીઓ ગમે તેવો પ્રલાપ કરે પણ ધર્મિષ્ઠોનું ધ્યેય તો તેઓના હિતનું જ હોવું જોઈએ.

૮૬૬ મનુષ્ય જો કાર્યનો મુદ્દો ભૂલી જાય તો 'હીરો ઘોઘે જઈ આવ્યો અને ડ'ઘીએ હાથ દઈ આવ્યો' એના જેવું થાય.

૮૬૭ જ્યાં પ્રવૃત્તિથી ફળ ભિન્ન હોય ત્યાં અનંતર કે પરંપર ફળમાં ભેદ હોય નહિ.

૮૬૮ પંચનમસ્કાર નામનો શ્રુતસ્કંધ સર્વ પાપનો નાશ કરનાર છે.

૮૬૯ ચારિત્ર એ આત્માનો સ્વભાવ છે

૮૭૦ શ્રી અરિહંત યદ્યપિ ત્રણ જગત્ના નાથ છે, મોટા છે, પણ એમની એ અનન્ય પ્રભુતા આપણને નમસ્કારદ્વારાએ જ ફાયદો કરે છે.

૮૭૧ જેઓ અરિહંતને આરાધતા નથી તેઓનું અરિહંતની સત્તા માત્રથી કલ્યાણ થતું નથી.

૮૭૨ સિદ્ધ ભગવાન, આચાર્ય મહારાજ, ઉપાધ્યાયજી અને સાધુ મહારાજા પણ આરાધનાથી જ ફળ દે છે.

૮૭૩ મંગલાણં ચ સવ્વેસિં પઢમં હવઇ મંગલં સર્વ મંગલોમાં એ પંચ પરમેષ્ઠિ નમસ્કાર પ્રથમ મંગલ છે

૮૭૪ ભાવમંગલ એટલે આત્માના સમ્યગ્દર્શનાદિ ગુણે.

૮૭૫ પંચપરમેષ્ઠીની ભક્તિ તે કેવળ જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને તપના ધ્યેયથી જ કરવાની જ છે.

૮૭૬ જૈનશાસનમાં કર્મ સિવાય કોઈને સીધો શત્રુ ગણવામાં આવેલ નથી.

૮૭૭ જૈનશાસનમાં આદિથી અંતપર્યંત શત્રુ તરીકે કર્મજ મનાય છે, કેમકે કષાયાદિ સર્વ તેનાં જ કાર્યો અને કારણો છે.

૮૭૮ જેને શાસ્ત્રને અભરાઈએ મૂકવાનું તથા બાળવાનું સૂઝે છે તેને સમ્યગ્દર્શનાદિ થયેલાં છે એમ શી રીતે માની શકાય ?

૮૭૯ જેઓ આરંભાદિમાં પડેલા હોય તેવાઓને સમ્યગ્દર્શનાદિ પ્રાપ્ત કરાવનાર તથા તેઓનું રક્ષણ કરાવનાર શાસ્ત્ર નકામા લાગે તેમાં નવાઈ શી ?

૮૮૦ જે આસક્તો મિથ્યાત્વયુક્ત હોય તેમને તો ધર્મ અને અધર્મ બતાવનાર શાસ્ત્ર પણ કડવાં ઝેર જેવાં જ લાગે.

૮૮૧ આરંભાદિકમાં આસક્ત હોય છે તેઓ તો પાપને જ (પાપોને જ) તત્ત્વ ગણે છે.

૮૮૨ પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ એ બન્ને પ્ર

૮૮૩ સાધર્મીને પાણી પાઓ ત્યાં વિરાધના થાય છે, પરન્તુ તેથી ધર્મનું હોવાથી ફળથી આત્મકલ્યાણ જ છે.

૮૮૪ મરણને મહોત્સવ માર એક જ છે.

૮૮૫ ચાર ગતિમાં ભ્રમણ કર શ્વરીની સાર્વભૌમ સત્તા છે.

૮૯૭ કર્મરાજાની કારમી ગુલામગીરીના ખત ઉપર આ જીવે સહી કરી દીધી છે.

૮૯૮ મુલક દુશ્મને કબજે કર્યા પછી લોક(પ્રજા) બૂમ મારે તો કાંઈ વળે નહિ, તેવી જ રીતે કર્મરાજાએ આત્માનો મહાન્ મુલક કબજે કર્યો છે એટલે હવે પોકારો કરે કંઈ વળે નહિ; હવે તો યુક્તિ પુરસ્સર કાર્ય કરો.

૮૯૯ હિતાહિત કઈ વસ્તુમાં રહેલું છે એ સમજણના અભાવે આજે આપણે ગુલામગીરીમાં ગુંગળાઈએ છીએ.

૯૦૦ ઇચ્છાને દમવાની વાતો કરનારા બૂરા લાગે અને ઇચ્છાને પરિપૂર્ણ કરવાની વાતો કરનારા સારા લાગે, તેમાં રહેલું ઊંડું રહસ્ય સમજતાં શીખો.

૯૦૧ "સાતસો રોગોથી રિબાતો સનત્કુમાર ચક્રવર્તી સર્વવિરતિપણું લે તે દુઃખગર્ભિત વૈરાગ્ય છે" આવું બોલનારા સમજ્યા વગર દુઃખગર્ભિત વૈરાગ્યની છાપ માનનારા છે બલ્કે આંધળા છે એમ કહેવું અસ્થાને નથી.

૯૦૨ વર્ગીકરણમાં વ્યવસ્થિત કરેલા પુરુષાર્થનો પરમાર્થ પિછાણવાની પરમ આવશ્યકતા છે.

૯૦૩ ત્રિવર્ગસંસાધન એ પદથી શ્લોકના વાસ્તવિક પરમાર્થને પ્રકાશન કરવામાં કેટલાકોએ અન્યાય

૯૦૪ 'અર્થ' એટલે રૂપૈયાદિ એટલે મનુષ્યના ભોગવિલાસો આવો :

૯૦૫ આત્મીય સુખનો સાચો :

૯૦૬ આત્મીય સુખપ્રાપ્તિનાં :

૯૦૭ ચારે પુરુષાર્થ પૈકી 'અર્થ', કામ' મનુષ્ય માત્રે મેળવવા જ જોઈએ એવું શાસ્ત્રમાં કોઈપણ સ્થાને વિધાન નથી.

૯૦૮ અર્થ તથા કામ માટેનો આંધળીઓ ઉદ્યમ મનુષ્યને સળગતા સંસાર તરફ ધકેલે છે; જ્યારે ધર્મ તથા મોક્ષ માટેનો ધરખમ ઉદ્યમ તેને સળગતા સંસારમાથી બચાવે છે.

૯૦૯ લોકસંજ્ઞામાં લેવાઈ(તણાઈ) ગયેલાઓને ભવરૂપ ભયંકર પર્વતની વાસ્તવિક ભયકરતા ભાસતી નથી.

૯૧૦ સર્વવિરતિધર શુરા સરદારો ભવરૂપ ભયંકર પર્વતનું ઉલ્લંઘન કરે છે. બીજાઓમા એ શુરાતન જ નથી.

૯૧૧ અનાદિ કાળથી લોકસંજ્ઞારૂપ સતત પ્રવાહમાં જે પામર મનુષ્યો તણાયા કરે છે એવાઓને લોકોત્તરસંજ્ઞાના સાચા સૂર પણ શૂળ રૂપે સાલે છે.

૯૧૨ સંસારની ભયંકરતાના ભણકારા પાંચમા ગુણસ્થાનક સુધી વાગે છે.

૯૧૩ ચોથે ગુણઠાણેથી લોકસંજ્ઞાનુ ખસવું થાય છે.

૯૧૪ પાપને પાપ તરીકે સ્વીકારવાની બુદ્ધિ થવી એ મુશ્કેલ છે, પણ પાપ કરતી વખતે પાપને પાપ તરીકે સ્વીકારવાની અને પાપથી વિરામ પામવાની બુદ્ધિ આવવી તે એથી એ મુશ્કેલ છે.

૯૧૫ પૌદ્ગલિક સુખના અનુભવનુ જ નામ કારમો અનુભવ!

૯૧૬ પૌદ્ગલિક સુખનોમાં સંડોવાવું તેનું નામ અધઃ!'

૯૧૭ 'જે હવે સમ્યકૃત્વ તે જ હવે જ્ઞાન અને જે હવે મિથ્યાત્વ તે જ હવે અજ્ઞાન' એ નિયમને સ્વીકારનારાઓ સમ્યક્ત્વનું સારી રીતે રક્ષણ કરી શકે છે.

કરનારા અજાણ આત્માઓ તમારે ત્યાં જન્મ્યા છે તેમને વિરાધનાના માર્ગે દોરીને વિશ્વાસઘાત ન કરો !

૬૨૫ પૂર્વભવના પુરા અભ્યાસી અને પૂર્ણ ભાગ્યવાનો પ્રવૃત્તિ-નિવૃત્તિરૂપ રત્નત્રયીના આચારને સહેજે સ્વીકારે છે.

૬૨૬ ચક્રવર્તીના ચોપડામાં 'હાર' શબ્દ ન હોય છતાં એ 'હાર' શબ્દ શ્રવણ કરવા ચક્રવર્તી ભરત મહારાજા હરદમ તૈયાર હતા એ બીના યાદ રાખી છે ?

૬૨૭ સ્પર્શેંદ્રિયના સ્વપ્નવત્ સુખમાં સપડાયેલાઓને બ્રહ્મચર્યની કિંમત સમજાતી નથી.

૬૨૮ વિષયવાસનાથી ઘેંઘાયેલો, અબ્રહ્મની આંધળી રમતમાં કેટલા જીવોનું ખૂન કરે છે તેની નોંધ રાખનારું ખાતું, આ જીવે ખાતાવહીમાં ખોલ્યું જ નથી !

૬૨૯ શીયળવંતીની પાછળ પડેલા સેંકડો ગુંડાઓને પવિત્ર શીયળની કિંમત સમજનારી શીલવંતી (સતી) ધૂળ ફકાવે, તો પછી દીક્ષાદેવીની પાછળ પડેલા પાપાત્માઓને, દીક્ષાની કિંમત સમજનારા 'દીક્ષાર્થી'ઓ પોક મુકાવે તેમાં તમને શું આશ્ચર્ય લાગે છે !

૬૩૦ સુરતનો વાંદરો મુંબઈ, મુંબઈનો વાંદરો કલકત્તા વગેરે સ્થાને જાય, પણ મનમર્કટની મુસાફરી એવી તો અગમગમ છે કે તેનું માપ કાઢવું અતિ મુશ્કેલ છે.

૬૩૧ મોક્ષને મહાત કરનાર મહારથીઓની અલ્પ સંખ્યા પણ આજે કેઈકને અકળાવી રહી છે, તેનું વાસ્તવિક કારણ તપાસો.

૬૩૨ વીશ નંબરના સુતરને પહેરનારો એંસી નંબરના સુતરને પસંદ ન કરે ત્યારે સમજવું કે વીશ નંબર તથા એંસી

૯૧૮ શાસનની વફાદારી જૈન-શાસ્ત્રોને અવલંબેલી છે એ ભૂલતા નહિ !

૯૧૯ પૂર્વે તીર્થંકરો હતા, ગણધર ભગવંતો હતા, પૂર્વધરો હતા, શાસનના ધુરંધરો હતા, શાસનના સંચાલકો હતા, શાસનના સુભટો હતા; એ તમામ વિષે ખાત્રી કરવી હોય તો શાસ્ત્રોને સ્વીકારવાં પડશે.

૯૨૦ જે ચોર, લૂટારુ, અને ધાડપાડુઓની ચાલાકી, અક્કલ અને હુંશિયારી શ્રાપ સમાન હતી છતાં તે જ વ્યકિતઓની ચાલાકી, અક્કલ અને હુંશિયારી આશીર્વાદરૂપ થઈ તે કારણને તમારા હૃદયકમલમાં દૃઢીભૂત કરો.

૯૨૧ સર્વજ્ઞપણે પ્રસિદ્ધ થયેલા (ઇંદ્રભૂતિ)ને પંચાવન વર્ષે પોતાની પ્રવૃત્તિ છોડતાં શરમ ન લાગી. આજે દશ-વીશ વર્ષની પ્રવૃત્તિના પવનમાં ઘસડાયેલાઓને એ ખોટી જાણવા છતાં, તેમાં ગોંધાઇ રહેવું ગમે તે પણ કર્મની બહુલતાને આભારી છે.

૯૨૨ હીરો માનીને લાખ રૂપિયા ખર્ચીને ખરીદાયેલ નંગ જ્યારે કાચ તરીકે માલમ પડે ત્યારે સાચો ઝવેરી બજારમાં તે કાચને હીરો કહેવરાવવા માટે ન મથે.

૯૨૩ ખોટો રૂપિયો, ખોટી નોટ માલૂમ પડે એટલે ચલણ તરીકેનો વ્યવહાર હરકોઈ નહિ સ્વીકારે તેવી તેની દશા કરો, નહિ તો આજની દુનિયામાં સરકારના ગુનેહગાર થશો; તેવી જ રીતે સમ્યક્ત્વથી સરકેલાઓને શાસનસેવકો સ્વીકારે નહિ તેવી પ્રવૃત્તિને અમલમાં મૂકો, નહિ તો શાસનના ગુનેહગાર થશો.

૯૨૪ દરેક શ્રાવક ભવિષ્યમાં શ્રાવકકુળમાં ઉપજવાની પ્રાર્થના કરે છે. શ્રાવકકુળની મહત્તા અનિર્વચનીય છે, માટે પૂર્વભવમાં અવ્યક્તપણે પણ દર્શન, જ્ઞાન અને ચા...

કરનારા અજાણ આત્માઓ તમારે ત્યાં જન્મ્યા છે તેમને વિરાધનાના માર્ગે દોરીને વિશ્વાસઘાત ન કરો।

૬૨૫ પૂર્વભવના પુરા અભ્યાસી અને પૂર્ણ ભાગ્યવાનો પ્રવૃત્તિ-નિવૃત્તિરૂપ રત્નત્રયીના આચારને સહેજે સ્વીકારે છે.

૬૨૬ ચક્રવર્તીના ચોપડામાં 'હાર' શબ્દ ન હોય છતાં એ 'હાર' શબ્દ શ્રવણ કરવા ચક્રવર્તી ભરત મહારાજા હરદમ તૈયાર હતા એ બીના યાદ રાખી છે ?

૬૨૭ સ્પર્શેન્દ્રિયના સ્વપ્નવત્ સુખમાં સપડાયેલાઓને બ્રહ્મચર્યની કિંમત સમજાતી નથી.

૬૨૮ વિષયવાસનાથી વિંધાયેલો, અબ્રહ્મની આંધળી રમતમાં કેટલા જીવોનું ખૂન કરે છે તેની નોંધ રાખનારું ખાતું, આ જીવે ખાતાવહીમાં ખોલ્યુંજ નથી !

૬૨૯ શીયળવંતીની પાછળ પડેલા સેંકડો ગુંડાઓને પવિત્ર શીયળની કિંમત સમજનારી શીલવંતી (સતી) ધૂળ ફકાવે, તો પછી દીક્ષાદેવીની પાછળ પડેલા પાપાત્માઓને, દીક્ષાની કિંમત સમજનારા 'દીક્ષાર્થી'ઓ પોક મુકાવે તેમાં તમને શું આશ્ચર્ય લાગે છે।

૬૩૦ સુરતનો વાંદરો મુંબઈ, મુંબઈનો વાંદરો કલકત્તા વગેરે સ્થાને જાય પણ મનમર્કટની મુસાફરી એવી તો અજબગજબ છે કે તેનું માપ કાઢવું અતિ મુશ્કેલ છે.

૬૩૧ મોહને મહાત કરનાર મહારથીઓની અલ્પ સંખ્યા પણ આજે કોઈકને અકળાવી રહી છે, તેનું વાસ્તવિક કારણ તપાસો.

૬૩૨ વીશ નંબરના સુતરને પહેરનારો એંસી નંબરના સુતરને સુતર ન કહે ત્યારે સમજવું કે વીશ નંબર તથા એંસી

નંબરનો તફાવત, તે પહેરનાર સમજ્યો જ નથી; તેવી રીતે ધર્મની સામાન્ય બાબત સમજનારાઓ ધર્મની બારીક વાતોનો સર્વથા ઇન્કાર કરે તે વખતે, ધર્મી તરીકેનો દાવો કરનાર તેમને શાસ્ત્રના જ્ઞાતાઓ ધર્મસ્વરૂપના અજાણુ કહી દે તેમાં નવાઈ નથી.

૯૩૩ ભગવાનની સ્થાપના(પ્રતિમા)ને ઉઠાવનારાઓ નારકીઓનાં ચિત્રામણો દેખાડી શ્રોતાઓને ફસાવે છે, પરન્તુ વસ્તુતઃ સ્થાપનાનો સ્વીકાર કરે છે; છતાં ય શ્રોતાઓ તે સમજી શકતા નથી એ પણ તે વક્તાઓની ભેરી વાગ્જાળ છે.

૯૩૪ ભાષા ભણ્યા પછી યોગ્ય રીતિએ વાંચતાં, લખતાં અને બોલતાં આવડે પણ ભગવાન્ ભાષ્યકારાદિના ભાવોનું સ્પર્શન(વાસ્તવિક ગ્રહણુ) તો ભાગ્યશાળીઓ પામે છે.

૯૩૫ શાસ્ત્રના એક વિભાગનું વ્યાખ્યાન કરતાં વ્યાખ્યાતાએ શાસ્ત્રના સમસ્ત વિભાગને લક્ષ્યમાં રાખવાની જરૂરિયાત છે.

૯૩૬ શાસ્ત્રના એક વાક્યને શાસ્ત્રાધારે સમજાવતાં વ્યાખ્યાનકારો શાસ્ત્રનાં બીજાં વાક્યો અને શાસ્ત્રકારોના આશયને લેશભર બાધા પમાડતા નથી.

૯૩૭ નિર્વેદની નિર્મળ વિચારણામાં ઝોકાં આવે તેને સંવેગના સૂરની કિંમત સમજાતી નથી.

૯૩૮ જે વસ્તુ કારણુ વગર બનનારી હોય તેનો નાશ ત્રણુ કાળમાં થઈ શકતો નથી અર્થાત્ તે વસ્તુ નિત્ય છે.

૯૩૯ છ દ્રવ્યો કોઈ પણુ કારણુથી બનેલાં નથી માટે તે નિત્ય છે.

૯૪૦ 'મોક્ષ પામ્યા, પામે છે અને પામશે' એ જ વાક્ય આ આત્માની રખડપટ્ટીની સાબિતી છે.

૬૪૧ 'મોક્ષ' નામનું તત્ત્વ માન્યું તે સકારણ છે. એ શી રીતે તે સમજતાં શીખો.

૬૪૨ જીવના વાસ્તવિક સ્વરૂપનું નામ 'મોક્ષ' કહેવામાં લેશભર અતિશયોક્તિ નથી.

૬૪૩ સઘળી ધાર્મિક પ્રવૃત્તિઓ મોક્ષ પર અવલંબેલી છે.

૬૪૪ લૌકિક આસ્તિકયમાં આસમાન-જમીન જેટલુ અંતર છે.

૬૪૫ જીવને માનવા માત્રથી, પુણ્ય-પાપ પિછાણવા માત્રથી, નરક-સ્વર્ગ સમજવા માત્રથી જૈન-આસ્તિકય નથી.

૬૪૬ આવશ્યાનાં નિર્મળ ઝરણાં ઝરાવવા તથા વહેવડાવવા માટે જૈનદર્શન જગતમાં જન્મ્યું છે એ વાતને વિસારતા નહિ.

૬૪૭ 'ભૂખ લાગી હોય ત્યારે ભૂખ્યા રહેજો, દુઃખના દરિયામાં ડુબી મરજો, દુશ્મનની સામે ઉંચી નજરે નિહાળશો નહિ. ઉઘાડા પગે ચાલજો. અસ્ખલિત વિહાર ચાલુ રાખજો, અંતસમયે અનશન કરજો! આવી અનેકવિધ કાર્યવાહીની આજ્ઞાઓ જુલમગાર નથી ગણાતી તેનું કારણ એ કાર્યવાહીઓ આવશ્યાની સિદ્ધિ માટે અજબ છે, અમોઘ છે.

૬૪૮ આવશ્યાનું તત્ત્વ ખસી જાય તો જૈનદર્શન જુલમ-ગાર ઠરે!

૬૪૯ 'દ્રવ્યદયા' એ સ્વભાવિક ચીજ છે. તેનો ઇજારો કોઈએ રાખ્યો નથી.

૬૫૦ સ્વાભાવિક દ્રવ્યદયાને ફેલાવનાર જમનૂનામાં તેરાપંથીઓ છે

૯૫૧ દ્રવ્યદયા અને ભાવદયાની હરિફાઈમાં દ્રવ્યદયાનો ભોગ આપી ભાવદયાનું અને તેનાં ભવ્ય કારણોનું રક્ષણ કરતાં શીખો.

૯૫૨ ભવાભિનંદી જીવોને દુઃખ વેઠીને પણ ચાર ગતિના ચકડોળ પર ચઢવું ગમે છે.

૯૫૩ ચકડોળ ફરતું ત્યારે જ બંધ થાય કે જ્યારે આ આત્મા ચકડોળના ભ્રમણના કારણભૂત કર્મરૂપ કળને શોધી ખીંચી કાઢે, ફેંકી દે.

૯૫૪ ચારગતિના ચકડોળ પૈકી એક મનુષ્યગતિના ચક્કર પર મ્હાલતા અને મૂછ મરડતા મનુષ્યને કારમી કર્મસત્તાનું ભાન રહેતું નથી.

૯૫૫ સંયમધરો સંયમાદિના રક્ષણ માટે અભેદ્ય કિલ્લા રૂપ અપવાદનો આશ્રય લે છે.

૯૫૬ અપવાદમાર્ગના જાણકારો અને તે માર્ગને આચરનારાઓ પણ પ્રભુમાર્ગના અવિહડ રાગી હોય છે, માટે અપવાદ માર્ગની અવગણના સ્વપ્નમાં પણ ન થવી જોઈએ.

૯૫૭ અપવાદમાર્ગને સગવડીઓ પંથ કહી દેવો એ પ્રભુમાર્ગની અવગણના છે.

૯૫૮ જગતભરમાં એવો એક પણ ગુણ નથી કે જેને (જે ગુણને) દુર્જને દુષિત ન કર્યો હોય!

૯૫૯ વિશ્વવંદ્ય મુનિગણને માનનારાઓની સંખ્યા અતિ અલ્પ હોય છે. વિશ્વમાં મુનિઓની સંખ્યા અતિ–અતિ અલ્પ હોય છે. ખાણમાં રત્નો અલ્પ જ હોય. ખાણમાં પત્થરો જ હોય ત્યાં એની સંખ્યાનું પૂછવું જ શું! પરન્તુ મોટી સંખ્યા સુજ્ઞના મગજને મુઝવતી નથી.

૯૬૦ દુષ્કાળ એ ખરાબમાં ખરાબ કાળ છે પણ ભાગ્યવાનો માટે તો દાનાદિદ્વારાએ પુણ્યભંડાર ભરવાનો એ સોનેરી અવસર છે.

૯૬૧ અલમત કંગાળો પોતાનાં કૃતકર્મથી રિબાય છે પણ આપણે માટે તો તે સંસારસમુદ્રથી તરવાનાં તુંબડાં છે; માટે દાન કરો! દાન કરો!!

૯૬૨ 'पढमं नाणं तओ दया' એ પદનો પારમાર્થિક ભાવ જાણવામાં આવે તો ક્રિયાની અવગણના સ્વપ્નમાં પણ ન થાય.

૯૬૩ 'પહેલું ઝાડ અને પછી ફળ' એ જગપ્રસિદ્ધ નિયમને નિહાળનારો ખેડુત કેવળ ઝાડની ઝંખના કરતો નથી; તેવી રીતે 'પહેલું જ્ઞાન અને પછી ક્રિયા' એ સાંભળીને આત્મહિતાર્થી આત્મા, જ્ઞાનની ઉપયોગિતા સ્વીકારીને પણ દયાને સ્વપ્નમા પણ હડસેલે નહિ.

૯૬૪ વર્તનના યથાર્થફળની પ્રાપ્તિ માટે જ્ઞાનની અત્યંત ઉપયોગિતા શાસ્ત્રકારોએ સ્વીકારી છે, એ ભૂલવા જેવું નથી.

૯૬૫ ક્રિયા એવી કરો કે તે દ્વારા મળેલુ ફળ જાય જ નહિ.

૯૬૬ 'ચરમાવર્ત અને ચરમભવ વિગેરેના નિર્ણય વગરની કરાતી ક્રિયાઓ નિષ્ફળ છે' એવું બોલનારાઓ વસ્તુત શાસ્ત્રથી નિરપેક્ષ છે.

૯૬૭ તિજોરીમાં ભરેલો માલ શરીર કરતાં વધુ કિંમતી મનાય છે પણ તિજોરીને કે તિજોરીમાં રહેલા માલને ઉંચકી લેનાર જગતમાં કોઈ નથી; તેવી જ રીતે ભાંગ્યુંતૂટ્યું જ્ઞાન નાશવંત શરીર કરતાં કિંમતી છે છતાં તે બન્નેય (તે જ્ઞાન તથા શરીર) આત્મા નથી

૯૬૮ સંસારરસિક આત્માઓ સાંસારિક ફળપ્રાપ્તિ માટે જ્ઞાનને ઉપયોગી માને છે; તેવી રીતે 'સ્વર્ગ, અપવર્ગ(મોક્ષ) વગેરે પ્રાપ્તિનું સાધન જ્ઞાન છે' એ કહેવામાં લેશભર અતિશયોક્તિ નથી.

૯૬૯ દેવાધિદેવ શ્રીતીર્થંકર ભગવાનના આત્માને પ્રકૃષ્ટ પુણ્યનો સંભાર તો ચ્યવન કલ્યાણકથી જ છે, પણ તેનો સંપૂર્ણ ભોગવટો કેવલીપણામાં છે.

૯૭૦ ધર્મ ધર્મીમાં રહે છે માટે ધર્મીની અવગણના કરવાની શાસ્ત્રકારો મનાઈ કરે છે.

૯૭૧ જૈનશાસનનો ઉદ્દેશ એટલો વિશાળ છે કે જેની વ્યાખ્યામાં પૂર્વમહર્ષિઓએ પોતાના સમગ્ર જીવન સમર્પણ કર્યાં છે.

૯૭૨ સંસારની રખડપટ્ટીથી બચાવનાર ધર્મ છે માટે ધર્મ, ધર્મી અને ધર્મનાં સાધનોની પાછળ તમારી જિંદગી સમર્પણ કરો!

૯૭૩ દેવ, ગુરુ એ બે તત્ત્વ રખડપટ્ટીથી બચાવનાર ખરાં, પણ સીધા હાથ ઝાલીને બચાવતાં નથી. જેમ ચક્રવર્તી અને વાસુદેવાદિ દારિદ્ર ફિટાવનારા ખરા, પણ ધનદ્વારાએ; તેમ દેવાધિદેવો તથા ત્યાગી ગુરુવર્યો પણ ધર્મ(શ્રુતચારિત્ર રૂપ)દ્વારાએ રખડપટ્ટી રૂપ દારિદ્રનો નાશ કરે છે.

૯૭૪ આંધળાઓ ઇચ્છિત નગરે પહોંચે તેમાં મહિમા દેખનારાઓનો છે, તેવી રીતે 'ઇષ્ટસ્થાન મોક્ષે જવામાં તારક દેવોનો મહિમા છે' એવું કહેવામાં જેઓને સંકોચ થાય છે તેઓ પરોપકારને પિછાણતા નથી.

૯૭૫ 'न विना तित्थं नियट्ठेहिं' એ વાક્યને વિચારીને શ્રમણોપાસક વર્ગ વર્તનમાં મૂકે તો શ્રમણસંઘ પ્રત્યેનો અણગમો (જે ખોટો છે તે) સહેજે દૂર થાય.

૯૭૬ 'શ્રમણ સંઘના વિચ્છેદ સાથે શાસનનો વિચ્છેદ થશે' એ વાક્યના પરમાર્થથી સમગ્ર જનતાના ઝેરનું નિવારણ કરો.

૯૭૭ ત્યાગીને તિરસ્કારનારાઓ ત્યાગને તિરસ્કારે છે એટલું જ તેઓને યાદ કરાવો.

૯૭૮ જગતમાં અસ્ખલિતપણે ચાલી રહેલાં જુગારખાનાઓ ચોરી, ઠગાઈ, ધાડ પાડવી વગેરે કાર્યો પણ ઊંડી સમજણ-(તે પ્રકારની)ને આભારી છે, માટે આ સંસારસાગરમાં પાપમય સમજણ અર્થાત્ તેવું પણ જ્ઞાન છે; અને તેથી વિમુખ થનારાઓ સંસારસાગરનો પાર પામે છે તે તાત્ત્વિક જ્ઞાન (સમજણ)ને આભારી છે. માટે જ ડુબાડનાર જ્ઞાન, જ્ઞાની અને જ્ઞાનનાં સાધનોનો પ્રથમ સમ્યગ્ વિવેક કરવો આવશ્યક છે.

૯૭૯ પાંચ અનુત્તર દેવલોક તથા સિદ્ધ આ બે સ્થાનો જ્ઞાની માટે રજિસ્ટર્ડ(નિયત) છે. અજ્ઞાનીઓ ચ્હાય જેટલી ઉથલપાથલ કરે પણ તે બે સ્થાનોએ જઈ શકે નહિ.

૯૮૦ અજ્ઞાનીઓ નવગ્રૈવેયક સુધી જઈ શકે છે. તેઓ ઉપરના સ્થાનોમાં કેમ જઈ શકતા નથી તેનું વાસ્તવિક કારણ તપાસતાં શીખો.

૯૮૧ જ્ઞાનીઓ જ્ઞાનદ્વારાએ અજ્ઞાનનો અખાડો દૂર કરી બીજા અનેક ફાયદાઓ ઉત્પન્ન કરવાનું સામર્થ્ય કેળવે તેમાં શંકાને સ્થાન નથી.

૯૮૨ પુત્રની જરૂરિયાત સ્વીકારનારા પિતાઓ જે સુપુત્ર બનાવવા માટે હરદમ ઉદ્યમી હોય છે, તેમ

જ્ઞાનની જરૂરિયાત સ્વીકારનારા આત્માર્થીઓ પણ જ્ઞાનને સમ્ય-ગ્જ્ઞાન બનાવવા માટે હરદમ ઉદ્યમી હોય છે.

૯૮૩ પુત્રને સુપુત્ર બનાવવા માટે અનુભવી અધ્યાપકની આવશ્યકતા છે, તેમ જ્ઞાનને સમ્યગ્જ્ઞાન બનાવવા માટે મહાત્માની જરૂરિયાત સ્વીકાર્યા વિના ચાલે તેમ નથી.

૯૮૪ ક્ષયોપશમની મદદથી જ્ઞાનની અને કર્મના ઉદયથી પુત્રની ઉત્પત્તિ માત્રથી રાજી ન થાઓ પરંતુ તેને સુપુત્ર બનાવવામાં તો સુશિક્ષકની આવશ્યકતા છે.

૯૮૫ બારેય દેવલોક, નવ ગ્રૈવેયક, પાંચ અનુત્તર તેમ સિદ્ધશિલા એ સમગ્ર સ્થાનો સંજ્ઞીપંચેન્દ્રિયપણાવાળા જીવોએ ભરી દીધાં છે.

૯૮૬ જેવી રીતે રોગી વૈદ્યની અત્યન્ત ચાહના રાખે તેવી જ રીતિએ અજ્ઞાની પણ જ્ઞાનની તીવ્ર ચાહના રાખે છે.

૯૮૭ લાંબી મુદ્દત સુધી જ્ઞાની, જ્ઞાન અને જ્ઞાનનાં સાધનો અનુમોદના માત્ર કરનારા અજ્ઞાનીઓ પણ જ્ઞાની થઈ ગયાનાં સેંકડો દ્રષ્ટાંતો શાસ્ત્રમાં વિદ્યમાન છે.

૯૮૮ બહુમતિવાળા સમુદાયના બાહુનું બળ કે અલ્પ-મતિવાળાઓની આડખીલી પ્રભુશાસનમાં લેશભર ચાલતી નથી અને ચાલશે પણ નહિ, કારણ કે સમુદાય ચ્હાય અલ્પ હોય કે મોટો હોય તે અત્ર જોવાનું નથી, પરન્તુ વિદ્યમાન આગમની નિશ્રા સ્વીકારનાર સમુદાય કયો છે એ જ સર્વત્ર, સર્વદા, સર્વથા જોવાની જરૂર છે.

૯૮૯ નાટ્યકારોએ નાટકને દુનિયાના દર્પણ તરીકે ભલે જાહેરાત કરી હોય પરન્તુ વસ્તુતઃ તે બદીની નિશાળ છે. નાટક એ નાટ્યકારોનો ધંધો છે એટલું જ કહેવું બસ છે!

૯૯૦ પ્રભુ માર્ગના પૂજારી શ્રીકૃષ્ણ મહારાજા પોતાની પ્રત્યેક પુત્રીને તેણીની પરણવા યોગ્ય વયના પ્રસંગે પ્રશ્ન કરે છે કે 'રાણી થવું છે કે દાસી ?' આવા પ્રશ્નકાર વાસ્તવિક વાત્સલ્યધારી પિતાઓની પરમ આવશ્યકતા છે.

૯૯૧ દીક્ષાપ્રદાન કર્યા બાદ શિષ્યોનું સૂત્રાનુસાર પાલન કરનારા મુનિવરો એટલે કે પ્રભુમાર્ગના પૂજારીઓ પ્રત્યનીક થતા નથી.

૯૯૨ આચાર્યોએ પરમાર્થ નહિ સમજાવેલા શિષ્યો આ લોક તથા પરલોક સંબંધી વિરુદ્ધ આચરણ કરે તેથી દવ-દુકશાનની જે પરંપરા વૃદ્ધિ પામે તે માટે તે આચાર્યો પણ જવાબદાર છે.

૯૯૩ અધમ પ્રવૃત્તિને આચરનારા શિષ્યોની આચરણાથી જૈનશાસનની થતી અપભ્રાજના દૂર કરવા ગચ્છનાયકોએ કટિબદ્ધ થવાની જરૂર છે.

૯૯૪ શિખામણ અપાયેલા શિષ્યો ઉચ્છંક થઈને પાપમય કાર્યવાહી કરે તો તેને અંગે લેશ પણ દોષના ભાગીદાર આચાર્યો નથી.

૯૯૫ 'ઉત્સર્ગપદે અને અપવાદપદે દીક્ષાના ઉમેદવારોને દીક્ષા આપી શકે છે એ શાસ્ત્રવચનના રહસ્યને સમજતાં શીખો.

૯૯૬ 'સંયોગ અવશ્યમેવ વિયોગ માટે જ છે' એમ જાણવા છતાં પણ વિયોગ-પ્રસંગે બહાવરા બની હાયવોય શા માટે કરો છો ?

૯૯૭ ધન-કણ-કંચન, કામિની, પુત્ર પરિવાર, આબરૂ વગેરે દુનિયાદારીની તમામ ચીજો સંસ્કારથી સુધારીને તેનું સંરક્ષણ

કરી શકાય છે, પરન્તુ આયુષ્ય કોઈપણ સંસ્કારથી સંરક્ષિત થતું નથી એ ઘડીભર ભૂલશો નહિ.

૯૯૮ અસંસ્કારિત જીવનને જાણીને (પિછાણીને), જીવજીવ જીવતાં શીખો.

૯૯૯ ગુણસંપન્ન જીવો જ ગુણની અધિકતાને સાધનાર હોય છે.

૧૦૦૦ ભવાભિનંદી જીવોને ભગવંતનું એકાંત હિતક વચન પણ હિતકર થતું નથી !

૧૦૦૧ જે રીતે મલિન વસ્ત્રમાં કંકુનો રંગ ભળતો નથ તેવી રીતે ભારેકર્મી જીવોના હૃદયમાં શ્રીજિનવચનનો પરમા પરિણમતો નથી.

૧૦૦૨ 'દીક્ષા પ્રત્યે રાગ માત્રથી જ, તેના ઉમેદવાર દીક્ષા યોગ્ય ગણાય છે' એમ 'ધર્મસંગ્રહ'કાર કહે છે.

૧૦૦૩ 'ધર્મબિંદુ,' 'પંચવસ્તુક' અને 'ધર્મસંગ્રહનાં વાક પરસ્પર વિરોધી ન બને તથા શાસ્ત્રકારો ઊંડો આશય ગ્રહ કરાય, સંરક્ષાય તેવી સાવધાનગીરીથી સમ્યક્ પ્રકારે વિચારો અ તદનંતર વાણીમાં અને વર્તનમાં મૂકો.

૧૦૦૪ અસાધ્ય રોગથી રિબાતા રોગીની દવા કરનારો નાહક રોગીને દુઃખમાં પાડે છે અને પોતાના આત્માને પણ દુ છે. તે જ રીતે 'ભવરોગ પણ અસાધ્ય છે' આવું કહીને ખો બચાવ ન કરો.

૧૦૦૫ સરાણે (શરાણ ઉપર) ચઢેલા હીરાઓ મુગટ શોભામાં વધારો કરે છે, તેવી રીતે પરિષહ રૂપ સરાણે ચઢે અને ઉપસર્ગની કસોટીએ કસોટી કરાયેલા અને તેમાં પર થયેલા આત્માઓ શાસનની શોભામાં વધારો કરે છે.

૧૦૦૬ રજોહરણ, મુહપત્તિ આદિ ધર્મસાધન સિવાયની વસ્તુમાં મૂર્છા તે બાહ્ય પરિગ્રહ.

૧૦૦૭ મિથ્યાત્વાદિ એ વસ્તુતઃ અભ્યંતર પરિગ્રહ છે.

૧૦૦૮ 'પરિગ્રહ' શબ્દમાંના પરિ ઉપસર્ગના પરમાર્થને નહિ પિછાણનાર દિગમ્બરમતાવલંબીઓ ઉપકરણોને અધિકરણો તરીકે જાહેર કરે છે. આથી તેઓ વિદ્વત્પરિષદમાં હાંસીપાત્ર ઠરે તેમાં નવાઈ શી?

૧૦૦૯ પ્રવ્રજ્યા, નિષ્ક્રમણ, સમતા, ત્યાગ, વૈરાગ્ય, ધર્માચરણ અહિંસા અને દીક્ષાઃ પાવનકારી પારમેશ્વરી પ્રવ્રજ્યાના એકાર્થિક નામોના પરમાર્થને સમજનાર દીક્ષાનો વિરોધ કરી શકતો નથી.

૧૦૧૦ શિષ્યના પ્રમાદને અને પ્રમાદકાર્યને દૂર કરનારા ગુરુવર્યો ગુરુપદને શોભાવે છે.

૧૦૧૧ સંસારમાંના અનાદિકાળના પ્રમાદમય અભ્યાસ થી થતી સ્ખલનાઓની પરંપરાના સપાટામાં શિષ્યવર્ગ સપડાયો છે.

૧૦૧૨ સ્ખલનાને માત્ર નિમિત્તરૂપ ગણી શિષ્યના દુષ્ટ-ત્વને અંગે ભવભીરુ ગુરુવર્યોએ ઉદ્વેગ કરવો તે અસ્થાને છે.

૧૦૧૩ સારા અર્થાત્ જાતિવંત અશ્વને કેળવનાર સારથિઓ જગતમાં સેંકડોની સંખ્યામાં છે, પણ દુષ્ટ એટલે કે હીન જાતિવંત ઘોડાને કેળવનારા સહનશીલ સમજુ અને અનુભવી સારથિઓ તો ઘણીજ અલ્પ સંખ્યામાં હોય છે; તેવી જ રીતે અનાદિ કુસંસ્કારજન્ય અજ્ઞાન અણસમજુ એવા પ્રવ્રજિત શિષ્યોને કેળવનારા સહનશીલ, સમર્થજ્ઞાતા, સ્વ-પર-હિતચિન્તક તથાવિધ અનુભવી સારથિઓ અતિ અલ્પ સંખ્યામાં હોય તેમાં આશ્ચર્યને સ્થાન નથી.

૧૦૧૪ વિનીત શિષ્યોને પ્રભુમાર્ગમાં પ્રયાણ કરાવવાના કાર્ય કરતાં પ્રમાદી શિષ્યોને પ્રભુમાર્ગમાં પ્રેરણાપૂર્વક પ્રયાણ કરાવવાનું કાર્ય ઘણું જ કપરું છે, મુશ્કેલ છે, અને તેથી જ શાસનહિતચિંતક આચાર્યવર્યો તીર્થંકર તુલ્ય ભાવાચાર્યની ભાવવાહી કાર્યવાહીને કુશળતાપૂર્વક સેવી રહ્યા છે એવું યશોગાન અનેક પૂર્વાચાર્યોએ સ્થાને સ્થાને કર્યું છે.

૧૦૧૫ દુઃખથી ડરનારા તથા ડરીને દૂર દોડનારા તથા સુખની ઇચ્છા ધરાવનારા તથા તેને માટે સતત દોડધામ કરનારા તો એકેન્દ્રિયથી પંચેન્દ્રિય સુધીના સર્વ જીવો હોય છે. સમ્યક્ત્વી જીવ તેવા ધ્યેયને ગૌણ કરી, બાહ્ય સુખનો ત્યાગ કરવા તથા બાહ્ય દુઃખને વેઠી લેવા પણ તૈયાર થાય છે, તેમાં આત્મસ્વરૂપનો વિકાસ જ ધ્યેય હોય છે.

૧૦૧૬ સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવો પરમાર્થને જાણનાર હોવાથી સદ્ગતિ દુર્ગતિદાયક, સુખદુઃખકારક બંધાતા અઘાતિ કર્મોનો ડર રાખતા નથી પરન્તુ ખુદ આત્માના ગુણોનો વિનાશ કરનાર ઘાતિકર્મોનો ભય ધરાવે છે.

૧૦૧૭ અઘાતિકર્મનો ઉદય માત્ર પુદ્ગલમાં જ ફાયદો કે નુકશાન દેખાડે છે. (આત્મામાં કવચિત્ ફેરફાર થાય પણ તેનો વિપાક સીધો પુદ્ગલ ઉપર જ છે.)

૧૦૧૮ ઘાતિકર્મનો ઉદય આત્માના ગુણ ઉપર જ અસર કરે છે. આત્મામાં અસર કર્યા પછી કથંચિત્ પુદ્ગલ ઉપર પણ અસર થાય પણ અઘાતિની અસર તો સીધી પુદ્ગલ ઉપર જ છે.

૧૦૧૯ 'ઘાતિ' વિશેષણ જ, જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્મોનું ભયંકરપણું જણાવવા પૂરતું છે.

૧૦૨૦ તત્ત્વથી વિચારવામાં આવે તો તો વેદનીયાદિ કર્મને લાગેલું 'અઘાતિ' વિશેષણ નિર્વિષ સર્પની માફક નિર્ભયતા જણાવનારું છે

૧૦૨૧ જ્ઞાનાદિ ગુણો રોકનારાં ઘાતિ કર્મના બંધાદિ કરતાં અઘાતિના ઉદયથી થતાં દુઃખાદિકથી સમ્યગ્દષ્ટિ આત્માને તેવો ભય હોતો નથી, એ સ્વાભાવિક છે.

૧૦૨૨ 'ઘાતિ' શબ્દ 'हन्' ધાતુ ઉપર 'णिन्' પ્રત્યય લાવીને બનાવેલો છે તેથી ઘાતિકર્મો આત્માના ગુણોનો જરૂર ઘાત કરનારા જ છે એમ જણાવે છે.

૧૦૨૩ પાટલિપુત્રમાં 'શ્રુતસંમેલન' માટે સંમિલિત (એકઠો થયેલો) સંઘ તે કેવલ શ્રમણનો સમુદાય હતો.

૧૦૨૪ શ્રીવજ્રસ્વામીજીએ પુરિકાપુરી નામની નગરીએ લઈ જવાયેલો સંઘ શ્રમણ(સાધુ)ના સમુદાય રૂપ જ હતો, તેથી જ શય્યાતર કુંભારને તે પટ ઉપર ચઢવા માટે ચોટલી કાપી સાધુતા સ્વીકારવી પડી હતી.

૧૦૨૫ ગોષ્ઠામાહિલને વંદનાદિ બાર પ્રકારના રિવાજને બંધ કરી સંઘ બહાર મેલનારો સંઘ પણ સાધુના સમુદાય રૂપ હતો.

૧૦૨૬ શ્રીજિનેશ્વર ભગવાનની આજ્ઞાને અનુસરનારો શ્રાવકનો સમુદાય તે ચતુર્વિધ સંઘના હિસાબે એક ભાગ (વિભાગ) છે પણ તેઓ પોતે તો શ્રમણ સમુદાયની સેવાથી જ પોતાની કૃતાર્થતા માનનારા હોય છે, તેથી તેઓ પોતાને શ્રમણોપાસક કહેવરાવવામાં જ ધન્ય માને છે, અહોભાગ્ય! માને છે, તેવાઓ કદાપિ ભયંકર સર્પ જેવા હાદકાના ભાળા જેવા કે ગણાતા નથી.

૧૦૨૭ કોઈપણ શાસ્ત્રમાં એવો લેખ નથી કે કોઈપણ શ્રાવક સમુદાયે કેવળ પોતાને જ સંઘ માની કાર્ય કર્યું હોય. સંઘપતિ વગેરે શબ્દો સંઘની રક્ષાને લઈ ને જ પ્રવર્તેલા છે, પણ સંઘની સ્થાપના કે માલિકીની અપેક્ષાએ પ્રવર્તેલા નથી.

૧૦૨૮ વંદનાદિ બાર પ્રકારના વ્યવહારથી રહિત શ્રાવકને પણ સંઘ બહાર કરવાનું કાર્ય તો ચાલુ કાળમાં પણ સાધુઓની આજ્ઞાથી જ થયેલું છે.

૧૦૨૯ આચારાંગાદિ બારેય અંગો અને તેનાં અધ્યયનો વગેરે અર્થથી શાશ્વતાં છે પણ શબ્દથી તેવાં નથી, તેથી જ જે જે તીર્થમાં શ્રી ગણધર મહારાજા દ્વાદશાંગીની રચના કરે તે તે તીર્થમાં, અધ્યયનોમાં આવતાં દ્રષ્ટાંતો ત્યાં સુધી પહેલા તીર્થનાજ ચાલુ રહે કે જ્યાં સુધી તે તીર્થમાં તેવાં તેવાં દ્રષ્ટાંતો બને નહિ. આ જ કારણથી શ્રી વીર ભગવાનના તીર્થનાં દ્રષ્ટાંતો અને કેટલાંક શ્રી પાર્શ્વનાથ આદિકનાં એટલે બીજા તીર્થંકરોના તીર્થનાં દ્રષ્ટાંતો પણ દેખાય છે.

૧૦૩૦ પંચનમસ્કાર મંત્ર શબ્દ અને અર્થ બંનેથી શાશ્વતો માનવો યોગ્ય છે. કેમકે જો તેમ ન માનીએ તો પૂર્વના ભવમાં થયેલો નમસ્કારનો સંસ્કાર પાછળના સાગરોપમ પછી થયેલા ભવમાં તીર્થાન્તરમાં નમસ્કારને પામ્યા છતાં પણ જાતિસ્મરણ દ્વારા ઉદ્‌ભૂત થાય નહિ. તેમ જ દેવ દાનવ મનુષ્યો કે તિર્યંચોમાં એક સરખી આરાધના અને તેની મદદ કે સંસ્કારોનો સુધારો બની શકે નહિ; માટે પંચનમસ્કારને શબ્દ તથા અર્થ બંનેથી નિત્ય માનવો એ શાસ્ત્રવિરોધ ન હોય તો યુક્તિસંગત માલુમ પડે છે.

૧૦૩૭ સમ્યગ્દષ્ટિને અજ્ઞાનાદિ અઢાર દોષની ભયંકરતા કાતીલ (ઘણી જ તીવ્ર) લાગવી જોઈએ, અને તેથી જ તેને રોકનાર તથા રોકાવનાર એવા શ્રીઅરિહંત ભગવાનનોને તે દેવાધિદેવ તરીકે માનવા તૈયાર થાય.

૧૦૩૮ અજ્ઞાનાદિ અઢાર દોષોથી નિવર્તીને બીજા ભવ્ય જીવોને તે દોષોથી નિવર્તાવનાર જો કોઈ પણ મહાપુરૂષ હોય તો તે શ્રીતીર્થંકર મહારાજાઓ જ છે, અને તેથી તેઓ જ મુમુક્ષુઓને આરાધ્ય, પૂજ્ય અને ધ્યેય છે એવું સમ્યગ્દૃષ્ટિના અંતઃકરણમાં સુદૃઢ મન્તવ્ય હોય.

૧૦૩૯ શાસ્ત્રોનું યથાસ્થિત તત્ત્વનિરૂપણ મિથ્યાદર્શનના સંસ્કારવાસિત આત્માઓને શલ્ય રૂપ થાય છે.

૧૦૪૦ શાસ્ત્રોને વાંચનારા અને જાણનારા દુનિયામાં ગણાતા વિદ્વાનો પણ ઐહિકફળની ઇચ્છાઓ કે લોકસંજ્ઞા તરફ દોરાઈને, પૌદ્ગલિક પદાર્થોને અંગે ઉપદેશાયેલો સમભાવ આગળ કરીને ગુણી તથા અવગુણી, દેવ તથા કુદેવ વગેરેમાં પણ સરખાપણું રાખવા સૂચવે તે ઓછું ભયંકર નથી.

૧૦૪૧ શ્રીજિનેશ્વર મહારાજાઓએ ભયંકર સંસારસમુદ્રથી તરવા કે તારવાનો કોઈપણ માર્ગ દેખ્યો હોય તો તે સંયમાદિ દશ પ્રકારનો માત્ર શ્રમણધર્મ જ છે, સ્થૂલ(દેશ)વિરતિ પણ તે શ્રમણાદિ ધર્મના અંશરૂપે હોઈ તેના સાધનરૂપ જ છે.

૧૦૪૨ શ્રમણોપાસકપણામાં જો કે હિંસાદિથી વિરતિ ઘણા જ મોટા પ્રમાણમાં છે, તોપણ તે શ્રમણોપાસકપણામાં હિંસાદિની રહેલી ઘણી અવિરતિને શ્રમણોપાસક અધર્મ માનતો હોવાથી શ્રદ્ધાનદ્વારાએ તે માન્યતારૂપ ધર્મને અવલંબીને દેશવિરતિરૂપ શ્રમણોપાસક–આચારને શાસ્ત્રકારો કથંચિત્ ધર્મ-પક્ષમાં ગણે છે.

૧૦૫૧ જ્યાં સુધી આ જીવ કર્મની સત્તામાં જકડાઈ રહ્યો છે ત્યાં સુધી અનંતા દુઃખો ભોગવી રહ્યો છે. જ્યાં સુધી રાગદ્વેષ તથા મોહની શ્રેણી ચાલુ છે ત્યાં સુધી જન્મ-મરણની પરંપરા પણ ચાલુ જ છે.

૧૦૫૨ અહિં સંસારમાં રહ્યા છતાં મોક્ષસુખની વાનગી પ્રશમ અને સમતા રસમાં તરબોળ થયેલા મુનિવરો જ અનુભવી રહ્યા છે.

૧૦૫૩ શ્રી જિનેશ્વર દેવના શાસનની પરમ પવિત્ર દીક્ષાનો અધમ પુરુષો કે હીનભાગીઓ જ પાર પામી શકતા નથી પણ ભાગ્યવાન આત્માઓ તો તેનો સહેલાઈથી પાર પામી શકે છે.

૧૦૫૪ સાધુને દાનમાં અપાતો રોટલીનો ટૂકડો કે વાટકી પાણી તે નિર્ગ્રંથપણું પ્રાપ્ત કરવાના દસ્તાવેજ ઉપર સહી છે.

૧૦૫૫ અહિં મેળવેલા પદાર્થો મરતી વખતે સાથે લઈ જઈ શકાય તેવા પ્રકારની શોધ હજી સિદ્ધ થઈ નથી. કદાચ સિદ્ધ થઈ જાય તો માતાપિતા, પુત્રપુત્રી, સ્ત્રી વગેરે માટે કોઈ કંઈયે રાખતો જાય ખરો ?

૧૦૫૬ સમ્યક્ત્વ પમાય તે વખતનો આનંદ કેવળજ્ઞાની મહાત્માઓથી આખી જિંદગીના પ્રયત્નથી પણ સ્પષ્ટપણે કહી શકાતો નથી.

૧૦૫૭ આત્મકલ્યાણનો માર્ગ ચારિત્ર સિવાયનો બીજો કોઈ નથી અને તે સર્વદા હું આદરું એવી બુદ્ધિ સમ્યક્ત્વવાળાની નિરંતર હોવી જોઈએ.

૧૦૫૮ અવધિજ્ઞાનથી અલંકૃત દેવતાઓ પરમેષ્ઠી કે વંદનીય

તરીકે ગણાતા નથી પણ અષ્ટપ્રવચનમાતાને ધારણ કરનાર સાધુ પરમેષ્ટીમાં વંદનીય તરીકે ગણાય છે.

૧૦૫૯ ભાવક્રિયા તેનુ નામ ગણાય કે જે કર્મક્ષયના મુદ્દાથી નિરતિચારપણે જ કરાય.

૧૦૬૦ શ્રી જૈનશાસનમાં સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર સિવાય પરમ મંગલ પદાર્થો બીજા નથી.

૧૦૬૧ દયાના પરિણામ વગરનો જીવના બદલે ચૌદ રાજલોકના જીવોના ઘાતની અનુમોદના કરનાર છે.

૧૦૬૨ ભાવદયા તે સમ્યક્ત્વવાન્ દેશવિરતિ તથા સર્વવિરતિ વિગેરે તમામની ગણાય છે.

૧૦૬૩ રાગાદિક સમગ્ર દોષોનો પ્રચાર કરનાર હોય તો માત્ર ભોગ–તૃષ્ણા છે.

૧૦૬૪ કાષ્ટાદિકથી જેમ અગ્નિ અને પાણીના પૂરથી જેમ સમુદ્ર તૃપ્ત થતો નથી તેમ ગમે તેટલા ભોગોને ભોગવતાં છતાં ભોગ–તૃષ્ણાવાળો આત્મા કદી તૃપ્ત થતો નથી અર્થાત્ કદી સંતોષ પામતો નથી.

૧૦૬૫ ભોગને ભોગવવા દ્વારાએ ભોગતૃષ્ણાને તૃપ્ત કરવા ધારવું એ જળમાં પડેલા ચંદ્રના પ્રતિબિંબને બાલક પકડવા જાય તેના જેવું અગર પશ્ચિમની છાયાને પકડવા જવા જેવું છે.

૧૦૬૬ અધમ પુરુષો મોહ અને અજ્ઞાનથી ભોગતૃષ્ણાને આધીન થઈને ભયંકર ભવ-અરણ્યમાં ભટક્યા કરે છે, જ્યારે ઉત્તમ પુરુષો આ ભોગતૃષ્ણાને દોષવાળી ગણીને પોતાના શરીરરૂપી મકાનમાંથી બહાર કાઢી મૂકી, સંતોષમાં જ લીન રહે છે.

૧૦૬૭ ત્યાં સુધી જ મોક્ષમાં અપ્રીતિ અને સંસારમાં પ્રીતિ ભાસે છે, જ્યાં સુધી ચિત્તમાં આ અધમ ભોગતૃષ્ણાએ ઘર ઘાલ્યું છે.

૧૦૬૮ કોઈ પણ પ્રકારે જ્યારે આ ભોગતૃષ્ણા ઓસરી જાય છે ત્યારે ભાગ્યશાળીઓને ભવ કાંકરા સરખો ભાસે છે.

૧૦૬૯ ભોગતૃષ્ણાને આધીન બનેલો નર જ અશુચિથી ભરેલા ટોપલા સમાન સ્ત્રીઓનાં અંગોમાં સુગંધી તથા મનોહર કમલની અને નિર્મલ ચંદ્રની કલ્પના કરે છે.

૧૦૭૦ જ્યારે આ ભોગતૃષ્ણા સર્વથા ચાલી જશે ત્યારે સ્ત્રી આદિક તથા પાંચેય ઇંદ્રિયોના શબ્દાદિક વિષયો સ્વપ્નમાં પણ દેખાવ દેશે નહિ.

૧૦૭૧ જે મહાત્માઓનાં હૃદયમાંથી આ ભયંકર ભોગતૃષ્ણા ભાગી ગઈ છે તેઓ કદાચ ભિક્ષુક કે દરિદ્રનારાયણ હોય તો પણ ઇંદ્રાદિકથીયે અધિક સુખી છે.

૧૦૭૨ જ્યાં સુધી જીવ દુઃખપરિણામરૂપ ધન, વિષય, કુટુંબ વગેરેને વિષે સુખબુદ્ધિ રાખે છે તથા સુખપરિણામરૂપ વૈરાગ્ય, તપશ્ચર્યા, ત્યાગ, સંયમાદિમાં દુઃખબુદ્ધિ રાખે છે ત્યાં સુધી જ અર્થાત્ આ વિપરીત વાસના ખસતી નથી ત્યાં સુધી જ તેને દુઃખનો સંબંધ છે.

૧૦૭૩ જ્યારે આ જીવ વિષય, ધન, કુટુંબાદિ માટે કરાતી પ્રવૃત્તિને દુઃખરૂપ તથા તેનાથી નિવૃત્તિને સુખરૂપ જાણતો થશે ત્યારે તે સાંસારિક ઇચ્છાનો નાશ થયો હોવાથી અને આત્મીય સુખ પ્રાપ્ત કરવાની ઇચ્છાના સદ્ભાવથી સાચો આનંદ અનુભવશે.

૧૦૭૪ જેમ જેમ મનુષ્ય સ્પૃહા રહિત થાય છે તેમ તેમ તે પાત્ર થતો જતો હોવાથી, પાત્રતાના યોગે ખિંચાઈને સંપત્તિઓ નજીક નજીક આવતી જાય છે.

૧૦૭૫ ભાગ્ય વિનાનો મનુષ્ય (નિર્ભાગી) જેમ જેમ સંપત્તિઓની ઇચ્છાઓ કરે છે તેમ તેમ તે સંપત્તિઓ ઉલટી દૂર દૂર ચાલી જાય છે.

૧૦૭૬ મન કે તનની આછી પણ પીડા સ્વપ્નમાંયે ન જોઈતી હોય તો વિષયોની સ્પૃહા ન રાખશો.

૧૦૭૭ દરેક આત્માએ નિરંતર વિચારવું જોઈએ કે અર્થાત પોતે પોતાના પ્રશ્નકાર બનવું જોઈએ કે 'શું હું સર્વ-સંગ ત્યાગ કરવામાં સમર્થ નથી ?'

૧૦૭૮ વીતરાગ રહિત ગૃહસ્થો (જેઓની રાગદશા તીવ્ર નથી તેવા ગૃહસ્થો) વિષયોમાં પ્રવૃત્તિ કરવાવાળા છતાં, ચારિત્રનાં પ્રાધાન્યવાળાં દ્રવ્યસ્તવો કરતાં કરતાં ચારિત્ર મોહનીયને હણીને આવ્યાધિને પાતળા કરી આત્માની શાંતિ અનુભવે છે.

૧૦૭૯ જેને ચારિત્રથી દેવલોકના વિષયો મેળવવાની વાંછા હોય તેને માટે તો અહિંના થોડા વિષયોના ત્યાગે સ્વર્ગના વધારે વિષયો મેળવી ઉલટું વધારે દુ:ખમાં ડૂબવાનું નિર્માણ થાય છે એનો એવો અનર્થ ન કરવો જોઈએ કે 'ચારિત્રનો ત્યાગ કરવો' કિન્તુ દેવલોક કે વિષયાદિકની અભિલાષા દૂર કરવી જોઈએ

૧૦૮૦ શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનના શાસનમાંજ જીવાદિક નવતત્ત્વોનું યથાર્થ નિરૂપણ છે.

૧૦૮૧ સર્વ આસ્તિક દર્શનકારો જો કે 'જીવ' પદાર્થને માને છે, પણ સર્વજ્ઞ ભગવાન સિવાય કોઈ પણ આત્મા તેને (જીવને) દેખી શકયો નથી (દેખી શકયો નથી) અને તેથી જ એમ કહેવું જોઈએ કે એમ કહી શકાય જ કે શ્રી સર્વજ્ઞ ભગવાન સિવાયના આસ્તિક એવા પણ દર્શનકારોએ 'જીવ' શબ્દ કહેવામાં શ્રી સર્વજ્ઞ ભગવાનના વચનની માત્ર નકલ જ કરી છે.

૧૦૮૨ પદાર્થને જાણનારો કે જોનારો જ મનુષ્ય પદાર્થના નામના કથનનો પ્રારંભ કરે એ નિયમ સત્ય હોઈ શ્રી સર્વજ્ઞ ભગવાને જ 'જીવ' શબ્દની પ્રવૃત્તિ શરૂ કરી છે એમ કહેવું સત્ય જ છે.

૧૦૮૩ રૂપ, રસ, ગંધ, સ્પર્શ કે શબ્દ વિનાના પદાર્થને સાક્ષાત્ જાણનારી વ્યક્તિ જ રૂપ, રસ, ગંધ, સ્પર્શ અને શબ્દ વિનાના આત્માને જાણી અને જોઈ શકે.

૧૦૮૪ કોઈ પણ ઘટપટાદિ પદાર્થમાંથી કલ્પના બુદ્ધિએ સ્પર્શ, રસ, ગંધ તથા વર્ણને દૂર કરવામાં આવે, તદનંતર તે દ્રવ્યનું જે સ્વરૂપ કલ્પી શકીએ તે જ સ્વરૂપ અમૂર્ત દ્રવ્યનું હોય છે અને જીવ પણ તેવો જ હોવાથી શ્રી સર્વજ્ઞ ભગવાનથી જ દેખાય.

૧૦૮૫ અન્ય મતવાળાઓ જીવને જ્ઞાનનું અધિકરણ માની આત્મામાં જ્ઞાનનો માત્ર સમવાય (સંબંધ) માને છે જ્યારે જૈન શાસ્ત્રકારો તો આત્માને જ્ઞાનસ્વરૂપ માને છે.

૧૦૮૬ સ્મરણ તથા વિસ્મરણની ચિત્રવિચિત્ર દશાને અનુભવનારો મનુષ્ય જ્ઞાનને રોકનાર કર્મને જરૂર માનશે.

૧૦૮૭ શિક્ષક, શાસ્ત્ર, શૈલી અને ઉપયોગ એક સરખાં છતાં, શિક્ષણની પ્રાપ્તિની વિચિત્રતા સમજનારો મનુષ્ય આવરણના ક્ષયે જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ છે, એમ માને તે સ્વાભાવિક છે.

૧૦૮૮ આત્મા જો સ્વભાવે સર્વજ્ઞાનમય ન હોય તો અતીતના નાશ પામેલા અને અનાગતના નહિ ઉત્પન્ન થએલા પદાર્થોને જાણવાનો વખત જ ન આવે.

૧૦૮૯ પદાર્થોના સંયોગોનું નિયમિતપણું હોવાથી મન, આત્મા કે ઇંદ્રિયોની સાથે જોડાયેલા પદાર્થોનું જ્ઞાન થવા છતા પણ લોકાલોકના વર્તમાનકાળના પણ અનતાનત પદાર્થો જાણવાનુ આત્માના જ્ઞાનસ્વભાવ સિવાય બની શકે જ નહિ.

૧૦૯૦ એકી વખતે અનેક ઇંદ્રિયોના વિષયોનુ જ્ઞાન ઉપયોગને થઈ શકતું નથી. એના નિર્વાહ માટે અન્યમતકારોએ યાવત્ શરીર વ્યાપી એવા મનને ન કબૂલ કરતાં મનને અણુપરિમાણવાળું માન્યું. પણ એક ઇંદ્રિયને ઘણા વિષયો લાગેલા છતાં તેમાંના એક જ વિષયનો બોધ થાય છે એ વસ્તુનો નિયમ કરવા માટે આત્માના ઉપયોગને જ માનવો પડશે.

૧૦૯૧ ઉપયોગ એ આત્માનો અબાધિત, અવિચ્છિન્ન, અવિચલ, શાશ્વત, સાર્વત્રિક ગુણ હોવાથી આત્માને તદ્રૂપ જ માનવો પડશે.

૧૦૯૨ મનને અણુ માન્યા છતાં પણ કઈ કઈ ઇંદ્રિયની સાથે ક્યારે ક્યારે અને કયા કયા કારણથી મન જોડાય અને પહેલી ઇંદ્રિયથી જુદું પડે એનો નિર્ણય કરવામાં મનને અણુપરિમાણવાળું માનનારા લોકોને મુશ્કેલી જ છે.

૧૦૯૩ આત્માને સર્વવ્યાપક માનનારા દર્શનકારો મૃતકશરીરમાં પણ આત્માને માનવા તૈયાર થાય અને તેથી મનરૂપી ભૂતને આધારે જ ચૈતનની ઉત્પત્તિ વગેરે વ્યવહાર કરી જડ સાથે જ ચૈતનાનો સંબંધ નાસ્તિકોની પેઠે ઠરાવે તેમાં નવાઈ જેવું નથી.

૧૦૯૪ આત્માને સર્વ વ્યાપક માનનારાઓ આત્માનું ગમન વગેરેને ન માનતા હોઈ, ભવાંતરમાં જડ એવા મનનું જ ગમન માનવા તૈયાર થાય છે.

૧૦૯૫ જ્ઞાન માત્રમાં મન અને ચામડીના સંયોગને કારણ માનનારાઓ જ્ઞાનને આત્માના સ્વભાવરૂપે માની શકે જ નહિ.

૧૦૯૬ 'આત્મા, મન તથા ઇંદ્રિયના પદાર્થના સંબંધથી જ જ્ઞાન થાય છે' એમ માનનારાઓ ઈશ્વરને મન કે ઇંદ્રિય ન હોવાથી જ્ઞાની કઈ રીતિએ માની શકે? અર્થાત્ એ ન્યાયે તો ઈશ્વરને જ્ઞાની તરીકે માની શકાય જ નહિ.

૧૦૯૭ ઇંદ્રિય તથા મનરૂપી સાધનદ્વારા પ્રગટતા જ્ઞાનને જાણવાથી, જ્ઞાન ઇંદ્રિયાદિક વિના થાય જ નહિ એમ માનવાથી આત્માને જ્ઞાનરૂપ ન માનનારાઓ સિદ્ધિપદને પામેલા આત્માઓમાં (સિદ્ધોમાં) પણ જ્ઞાનનો સર્વથા અભાવ માનવા તૈયાર થાય એમાં કાંઈ આશ્ચર્ય નથી.

૧૦૯૮ અશરીરી એવા સિદ્ધપણામાં તેઓ જ સંપૂર્ણ જ્ઞાન માની શકે કે જેઓ આત્માને સ્વભાવથી જ સંપૂર્ણ જ્ઞાનસ્વરૂપ માનતા હોય.

૧૦૯૯ કોઈપણ સુજ્ઞ મનુષ્ય મળેલા જ્ઞાનના નાશને માટે ધર્મ કરવા તૈયાર થાય નહિ માટે ધર્મથી મળતા મોક્ષને જ્ઞાન તથા સુખ વિનાનો મનાય નહિ.

૧૧૦૦ સદ્જ્ઞાન અને સદ્વર્તનની સ્થિતિ જો મોક્ષની મુખ્ય જડ હોય તો તેના જ આધારે થયેલા મોક્ષને સંપૂર્ણ જ્ઞાનમય અને વીતરાગતામય માનવો પડે.

૧૧૦૯ તૈજસ અગ્નિ નવો ઉત્પન્ન થતો જ નથી માટે તે અનાદિથી જ સળગતો છે.

૧૧૧૦ તૈજસ્અગ્નિ જયાં સુધી ચાલુ રહેશે ત્યાં સુધી દરેક સમયે તે દાહ્ય પદાર્થરૂપી આહારને ગ્રહણ કરતો જ રહેશે. (જો કે દિગંબરો કેવલીને કવલાહાર (કવલ+આહાર) માનતા નથી તોપણ તેઓને 'નોકર્મ' નામનો એક જ કલ્પેલો આહાર માનવો પડે છે. તેઓ માને છે કે 'કેવલી નોકર્મ આહાર કરે કરે છે' કેવલી ભગવાનને આહાર અને શરીર બંને જુદી જાતનાં એટલે નોકર્મ આહાર અને પરમ ઔદારિક શરીર માનીને દિગંબરોએ પણ આહાર જન્ય જ શરીરનું પોષણ માનેલું છે.)

૧૧૧૧ શાસ્ત્રરીતિએ ઓજ, લોમ અને પ્રક્ષેપ (કવલ) એવી રીતે ત્રણ પ્રકારના આહારો અનુક્રમે ઉત્પત્તિ સમયે, અપર્યાપ્તપણા વગેરેમાં અને જન્મ પામેલાને મનાય છે. (દિગમ્બરોને આહારના ઘણા ભેદો માત્ર કેવલીને થતો આહાર ઉઠાવવા માટે જ માનવા પડ્યા છે.)

૧૧૧૨ દરેક પ્રકારના આહારો ઉપયોગપૂર્વક અને રાગદ્વેષની પરિણતિથી જ થયેલા હોય છે એવો નિયમ નથી અને તેથી જ અપર્યાપ્ત અવસ્થા વગેરેમાં પણ આહારની હયાતી માનવામાં આવેલી છે

૧૧૧૩ ગર્ભમાં રહેલા પર્યાપ્તા જીવના શરીરનું પોષણ પણ માતાએ કરેલા કવલાહારના આધારે જ છે એ હકીકત શાસ્ત્રસિદ્ધ છે. માતાની રસનાડીની સાથે પુત્રની રસનાડી હોય છે. અને તેથી જ માતાના કવલાહારના રસથી પુત્રના શરીરનું પોષણ થાય છે. (કેવલીની) નાડી કોઈપણ બીજા કવલાહાર કરનાર જીવ સાથે જોડાયેલી નથી કે જેથી તેઓશ્રીનું શરીર કવલાહાર વગર ગર્ભમાં રહેલ જીવની માફક પોષણ પામે.)

૧૧૧૯ અનાદિકાળથી રાગદ્વેષ જીતવાની, સમ્યગ્દર્શનાદિ રત્નત્રયીવાળી પદ્ધતિ એકસરખી ચાલી આવી છે, ચાલે છે અને ચાલશે.

૧૧૨૦ શ્રીતીર્થંકરો બધા સ્વયંબુદ્ધ જ હોય પણ કેવળીઓ બધા કંઈ સ્વયંબુદ્ધ ન હોય.

૧૧૨૧ સ્વશક્તિથી જ અને સ્વઆલંબનથી જ તીર્થંકરો કૈવલ્યદશા પ્રાપ્ત કરે છે.

૧૧૨૨ આત્મીય દૃષ્ટિએ દેવતાનો ભવ પણ આત્મીય શક્તિના આવિર્ભાવને વધારવા માટે અંધાપા સમાન છે.

૧૧૨૩ સમ્યગ્દર્શનાદિદ્વારા જીવોને મોક્ષ મેળવી આપવા ભાવદયાનાં નિર્ઝરણાં ઝરાવવા માટે શ્રી જૈનદર્શનરૂપ હૃદ જગતમાં જન્મ્યો છે.

૧૧૨૪ કર્મયોગે આવી પડેલાં અન્ય જીવનાં દુઃખોને દેખીને તેનાં તે દુઃખોને ટાળવાનું મન થાય, તે માટે પ્રયત્નો થાય અને તે દુઃખો સર્વથા દૂર કરાય તે દ્રવ્ય દયા.

૧૧૨૫ જ્યાં સુધી ભાવદયાનું તત્ત્વ નિહાળનારા નહિ થાઓ ત્યાં સુધી જ પ્રભુ માર્ગની બધી કાર્યવાહી સાધ્યની સિદ્ધિ કરી શકશે નહિ.

૧૧૨૬ ભાવદયામાં જનારા કેવલ ભવ્ય જીવો જ હોઈ શકે. દ્રવ્યદયામાં તો ભવ્ય અને અભવ્ય બન્ને હોય, પણ ભાવદયામાં ફક્ત એકલા ભવ્ય જીવો (ભવ્ય પરિણામવાળા) હોય તે જ રહી શકે.

૧૧૩૫ અઢાર દોષો અરિહંતભગવંતોએ ટાળ્યા અ
જગતના જીવો તે દોષોને ટાળે તેટલા માટે જ આ શાસનને
તેઓશ્રીએ જન્મ કર્યો છે.

૧૧૩૬ દ્રવ્યાનુષ્ઠાન ભાવ વગરનું થાય તો તે નિરર્થ
તો નથી જ.

૧૧૩૭ વૃદ્ધિ પામતો વિદ્યાભ્યાસ, વિવેક અને વિશુ
વર્તન વગરનો હોય તો તે વાસ્તવિક રીતિએ વિદ્યાભ્યાસ ન
પણ વગર નોતરેલ વિનાશકાળ છે.

૧૧૩૮ સ્પર્શ-રસ-ઘ્રાણ-ચક્ષુ એ ચારેય ઇંદ્રિયો પૈ
એકેય ઇંદ્રિયનો એ વિષય નથી કે જે તત્ત્વના પરમાર્થને પિછા

૧૧૩૯ ભૂત, ભવિષ્ય અને સામ્પ્રતકાલમાં જેઓએ કલ્યા
સાધ્યું, સાધશે અને સાધે છે તે તમામ શ્રુતનો જ પ્રભાવ છે.

૧૧૪૦ સર્વકાળના કલ્યાણનું કેન્દ્ર મોક્ષ છે કારણ
મોક્ષમાં સાદિ અનંત જ સ્થિતિ છે.

૧૧૪૧ નિર્જરાના કારણ જોડે બંધની પરિણતિ ભળી હે
તો બંધ સજ્જડ કરાવે અને બંધના કારણ જોડે ભળેલી નિ
રાની પરિણતિ સજ્જડ નિર્જરા કરાવે.

૧૧૪૨ કર્મની અદાલતમાં, ચ્હાય તો શ્રી જિનેશ્વર ભગવ
હોય, ચક્રવર્તી હોય કે એકેન્દ્રિય હોય; કોઈનું પાપ મ
થતું નથી.

૧૧૪૩ મોક્ષની ઇચ્છાવાળા જીવો, ચ્હાય તે મતના હો
તો પણ, તે સર્વે ભવ્ય જીવો છે.

૧૧૪૪ મોક્ષ માર્ગના શૂરા સેનાધ્યક્ષ કે વસ્તુતઃ સાર્વભૌ
મહારાજાધિરાજ શ્રી તીર્થંકરો જ છે.

૧૧૫૫ ગુણુ અને ગુણી બંને ઉપર રાગ કરવો જોઈએ. તે પ્રશસ્ત રાગ કહેવાય.

૧૧૫૬ શ્રી જિનેશ્વર મહારાજની તીવ્ર, તીવ્રતર, તીવ્રતમ એમ જેટલે જેટલે અંશે ભક્તિ થાય તેટલે અંશે પૂર્વકાળનાં બાંધેલાં જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્મોના નાશ થાય છે.

૧૧૫૭ મિથ્યાત્વ, અવિરતિ. અજ્ઞાન ક્રોધાદિક કષાયો અથવા જ્ઞાનાવરણીયાદિ કર્મો ઉપર કરાતો દ્વેષ, તે પ્રશસ્ત દ્વેષ કહેવાય છે.

૧૧૫૮ મિથ્યાદર્શન આદિ અવગુણુવાળા જીવો ઉપર ધરાતો દ્વેષ, એ પ્રશસ્ત દ્વેષ કહેવાય નહિ.

૧૧૫૯ સમ્યગ્દર્શનાદિ અવગુણુવાળા ગુણી ઉપર ભક્તિ આદિ આરાધનાદ્વારાએ રાગ કરવો, તે પ્રમોદ ભાવનાનો વિષય થાય છે. તેમ મિથ્યાદર્શન આદિ અવગુણુવાળા ઉપર દ્વેષાદિ કરવો, એ કોઈપણુ ભાવનાનો વિષ નથી.

૧૧૬૦ મિથ્યાદર્શન આદિ અવગુણોવાળા દ્વેષનું સ્થાન નથી પણુ કરુણા અને માધ્યસ્થ ભાવનાનું સ્થાન છે.

૧૧૬૧ શ્રેણી માંડી કેવલજ્ઞાન પામનાર જીવ સત્તામ રહેલા નિકાચિત કર્મોનો ક્ષય કરવાનું સામર્થ્ય ધરાવે છે.

૧૧૬૨ પહેલાં ખરાબ આચરણુ કે ખરાબ પરાક્રમથી કરેલ પાપકર્મોનો ક્ષય વેદવા વિના થતો નથી અર્થાત્ વેદવાથી તે કર્મોનો ક્ષય થાય છે અથવા તપશ્ચર્યાથી થાય છે.

૧૧૬૩ ભવ્ય જીવોને મોક્ષની પ્રાપ્તિનાં સાધન તરીકે દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર અને તપ છે.

૧૧૬૪ સર્વ કર્મનો ક્ષય કરવાને માટે તપ જેવી કોઈપણ ઉપયોગી ચીજ સંસારભરમાં નથી.

